

EĞİTİM İZLEME RAPORU

2021

ALAN İZLEME RAPORLARI

ALAN İZLEME RAPORLARI

İLKE YAYINLARI: 128
ALAN İZLEME RAPORLARI: 8
EĞİTİM İZLEME RAPORU 2021

Proje Yürütücüsü: Lütfi Sunar

Proje Danışmanı: Nihat Erdoğan

Editör: İbrahim Hakan Karataş

Yazarlar: İbrahim Hakan Karataş, Beyza Kuru, İlayda Ardaçoğlu

Uzman ve Paydaş Görüş Yazarları: Hasan Bozgeyikli, İsmail Güleç, Kurtuluş Öztürk, Murat Bülbül, Nihat Erdoğan, Lütfi Sunar, Cahide Zeynep Şimşek, Uğur Özalp, Kürşad Kültür, Yusuf Alpaydın, Metin Özkan, Hacer Sümeysa Bilici, İsmail Erol

Katkıda Bulunanlar: Büşra Taşkan, Işıl Dönmez, Betül Alkan, Hilal Karaoğlu, Ebrar Karataş, Gamze Öztürk

© İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı, İstanbul 2022
ISBN: 978-625-7684-96-5 | E-ISBN: 978-625-7684-95-8
DOI: <http://dx.doi.org/10.26414/air8>

Tasarım: Seyfullah Bayram

Baskı ve Cilt: İkramat Ofset, Sertifika No: 47886
100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 3. Cad. No: 212 Bağcılar/İstanbul

İLKE
ilim kültür eğitim vakfı

İLKE Vakfı, ilk günden itibaren yaptığı nitelikli çalışmalarla toplumu her açıdan geliştirmeyi kendisine şiar edinmiştir. Bu çalışmalarına temel faaliyet alanlarındaki gelişmeleri izleyerek daha nitelikli bir alanın oluşumuna katkı sağlamak hedefiyle “Alan İzleme” Projesini eklemiştir. Bu kapsamda her yıl İktisat, Eğitim, Hukuk ve Sivil Toplum alanlarında İLKE Vakfı Araştırma Yayın Birimi yıllık izleme ve değerlendirme raporları hazırlamaktadır. Bu raporlarda ilgili alanda bir yıl boyunca yaşanan gelişmeler ve gerçekleşen önemli hadiseler veriler, göstergeler ve değerlendirmeler ışığında ele alınmaktadır.

epam
EĞİTİM POLİTİKALARI ARAŞTIRMA MERKEZİ

Bu Alan İzleme Raporu, Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM) tarafından hazırlanmıştır. EPAM; Türkiye’de eğitim alanının güçlenmesini sağlamak, eğitimde eşitliğin ve adaletin sağlanmasına katkı sunacak bir birikim oluşturmak amacıyla; ihtiyaç odaklı, kanıta dayalı ve kapsayıcı çalışmalar yapar.

Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul | +90 216 532 63 70 | bilgi@ilke.org.tr | ilke.org.tr

© Tüm hakları saklıdır. İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı’nın yazılı izni olmadan bu eserin hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz. Raporda belirtilen görüşler yazara aittir ve İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı’nı bağlamaz.

EĞİTİM İZLEME RAPORU

- 2021 -

İLKE İlim Kùltür Eğitim Vakfı
İstanbul, 2022

İçindekiler

COVID-19 SALGINI VE YÜZ YÜZE EĞİTİME GEÇİŞ **56**

EĞİTİMİN NİTELİĞİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK GELİŞMELER **64**

BASIN GÜNDEMİNE YANSIYAN EĞİTİM KONULARI **73**

POLİTİKA BELGELERİNDE EĞİTİM **78**

UNUTULAN YA DA GÜNDEME GELMEYEN KONULAR **83**

EĞİTİM ALANINDAKİ ENTELEKTÜEL BİRİKİM **86**

Uzman ve Paydaş Görüşleri

Mesleki Eğitimde 1000 Okul Projesi <i>Prof. Dr. Hasan Bozgeyikli</i>	96
Rektör Atama Usulü <i>Prof. Dr. İsmail Güleç</i>	98
Millî Eğitim Bakanlığının Uluslararası Eğitim Çalışmaları <i>Dr. Kurtuluş Öztürk</i>	100
2021 Yılında Eğitim Teftiş Sistemine Yönelik Yapılan Düzenlemelerin Değerlendirilmesi <i>Dr. Murat Bülbül</i>	102
Değişimi Yönetecek Rektörler Aranıyor <i>Prof. Dr. Nihat Erdoğan</i>	105
Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği İtibar Kaybı Yaşıyor <i>Prof. Dr. Lütfi Sunar & Cahide Enginar</i>	108
Okul Sanayi İş Birliği ve Mesleki Eğitim <i>Uğur Özalp</i>	111
COVID-19 Sonrası Eğitim Politikaları <i>Doç. Dr. Yusuf Alpaydın & Kürşad Kültür</i>	113
Eğitim Yöneticiliği için “Sertifika” Gerekir mi? <i>Doç. Dr. Metin Özkan</i>	116
Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Adımların Değerlendirilmesi <i>Hacer Sümeyra Bilici</i>	118
2021 Yılında Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri <i>İsmail Erol</i>	122

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
ASELSAN	: Askerî Elektronik Sanayi
AYT	: Alan Yeterlilik Testleri
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezleri
BM	: Birleşmiş Milletler
CB	: Cumhurbaşkanı
CBK	: Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
Eğitim Bir-Sen	: Eğitim Birliği Sendikası
EPOK	: Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi
ERG	: Eğitim Reformu Girişimi
ERIC	: Education Research Information Center
EYFOR	: Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu
FMGTEK	: Uluslararası Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Kongresi
GSMH	: Gayrisafi Millî Hasıla
GÜGAK	: Uluslararası Genç Araştırmacılar Kongresi
UPUES	: Uluslararası Projeden Uygulamaya Eğitim Sempozyumu
FSMVÜ	: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
IGATE	: Uluslararası Özel Yetenekliler Eğitimi Kongresi
IPCEDU	: Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi
ISBN	: International Standart Book Number
ISOEVA	: Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu
ITTES	: Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu
İİT	: İslam İş birliği Teşkilatı
İKMEP	: İnsan Kaynaklarının Meslekî Eğitim Yolu ile Geliştirilmesi Projesi
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
K-12	: Okul öncesinden ortaöğretime kadar okul düzeylerinin ortak adı
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
LGS	: Liselere Geçiş Sistemi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MEBİM	: Millî Eğitim Bakanlığı İletişim Merkezi
MEGEP	: Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

MEM	: Millî Eğitim Müdürlüğü
MESGEP	: Meslekî Becerilerin Geliştirilmesi Projesi
MEŞ	: Millî Eğitim Şûrası
MTAL	: Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesi
MTEM	: Meslekî Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
OECD	: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OÖE	: Okul Öncesi Eğitim
PIRLS	: Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (Progress in International Reading Literacy Study)
PİKTES	: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonun Desteklenmesi Projesi (Promoting Integration of Syrian Kids into the Turkish Education System)
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi
SETA	: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBA	: Tasarım Beceri Atölyeleri
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEDMEM	: Türk Eğitim Derneği Düşünce Kuruluşu
TEGV	: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
TIMSS	: Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (Trends in International Mathematics and Science Study)
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Türk Eğitim-Sen	: Türk Eğitim Sendikası
TÜRKBİLMAT	: Uluslararası Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Sempozyumu
TYT	: Temel Yeterlilik Testi
UDEP	: Ulusal destekleme programı
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme)
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuk Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund)
USOS	: Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu
UYET	: Kaynaştırma Öğrencileri için Uyarlanmış Etkinlikler
YEP	: Yeni Ekonomi Programı
YEZ	: Yarının Eğitimi Zirvesi
YKS	: Yükseköğretim Kurumları Sınavı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
YTB	: Yurt Dışı Türkler Başkanlığı

Şekiller ve Tablolar Listesi

Şekiller

Şekil 1. Öğretmenlerin ve Türkiye’de Genel Tek Doz Aşılama Oranlarının Değişimi	59
Şekil 2. Öğretmenlerin ve Türkiye’de Genel Çift Doz Aşılama Oranlarının Değişimi	59
Şekil 3. Gazete ve Dergilerin Yıllara Göre Sayısı	86
Şekil 4. Dergilerin En Ağırlıklı İçerik Türüne Göre Dağılımı	87
Şekil 5. Materyallerin Konusuna Göre Yayın Sayısının Dağılımı	87
Şekil 6. Acil Durumlarda Eğitimin Süreçleri	114
Şekil 7. Acil Durumlarda Eğitim Odakları	115

Tablolar

Tablo 1. Okul Sayısı	32
Tablo 2. Öğrenci Sayısı	32
Tablo 3. Öğretmen Sayısı	33
Tablo 4. Derslik Sayısı	34
Tablo 5. Yükseköğretim Kurum, Öğrenci ve Akademik Personel Sayıları	34
Tablo 6. Hayat Boyu Öğrenme	35
Tablo 7. Kurumsal Olmayan Çocuk Nüfusun İşgücü Durumu (15-17 yaş)	36
Tablo 8. Kademelere Göre Net Okullaşma Oranları	37
Tablo 9. LGS’ye Giren ve Yerleşen Öğrenci Sayıları ve Oranı	37
Tablo 10. Lise Türlerine Göre Öğrenci Sayılarının Toplam İçindeki Oranı	38
Tablo 11. Eğitim Kurumlarına Göre Öğrenci Oranı ve Kademelere Göre Dağılımı	38
Tablo 12. Özel Eğitim Öğrenci Sayıları	39
Tablo 13. Özel Eğitim Okul Sayıları	39
Tablo 14. Eğitim Kademelerine Göre Suriyeli Öğrenci Sayıları	39
Tablo 15. BİLSEM Kurum, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları	40
Tablo 16. Kademe ve Lise Türlerine Göre Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	41
Tablo 17. Yatılı, Taşınan ve Burslu Öğrenci Sayısı ve Oranı	41
Tablo 18. Teftiş Kurulu Başkanlığınca Denetimi Yapılan Okul/Kurum Sayısı	42
Tablo 19. Kademe ve Lise Türlerine Göre Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	43
Tablo 20. MEB Personelinin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı	43
Tablo 21. MEB Personelinin Yaş Dağılımı	44
Tablo 22. Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı Personel Oranları	44

Tablo 23. Ücretli, Görece Başlayan, Görevden Ayrılan ve Özel eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmen Sayıları	45
Tablo 24. Hizmet içi Eğitim Faaliyet-Belge Alan Sayısı	45
Tablo 25. Eğitim Fakültesi Öğrenci Sayısı ve KPSS Sınavına Giren Öğretmen Adayı Sayısı	46
Tablo 26. MEB, YÖK ve Üniversitelerin Yıllık Bütçeleri	47
Tablo 27. Eğitim Bütçesinin Ağırlığı	47
Tablo 28. Bütçe Ödenek Türlerinin Bir Önceki Yıla Göre Artış Oranı	48
Tablo 29. Yıllara Göre Kadrolu Öğretmen Maaşları	48
Tablo 30. Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Başına Düşen Eğitim Harcaması	49
Tablo 31. Yükseköğretime Geçiş Sınavı Verileri	50
Tablo 32. Yıllara ve Kademelere Göre Öğrenci Sayıları	51
Tablo 33. Yıllara ve Unvanlarına Göre Akademik Personel Sayıları ve Yükseköğretimde Öğrenci/Doktoralı Öğretim Elemanı Oranı	51
Tablo 34. Yıllara ve Kademelere Göre Mezun Öğrenci Sayıları	52
Tablo 35. Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Nüfusun Dağılımı (25-64 yaş)	53
Tablo 36. 2021'de Salgında Eğitim Yönetimi	57
Tablo 37. Yükseköğretim COVID-19 Takvimi	62
Tablo 38. 2021'de Eğitim Diploması	65
Tablo 39. 2021 Yılı Mevzuat Düzenlemeleri	67
Tablo 40. 2021 Yılında MEB'in Sunduğu Yardımcı Materyaller	68
Tablo 41. YÖK Başkanları	70
Tablo 42. 2000-2020 Yılları Arasında Pedagojik Formasyon Uygulamaları	70
Tablo 43. 2021 Yılında Gerçekleşen Doğal Afetler	75
Tablo 44. MEB Performans Göstergeleri	79
Tablo 45. 2021 Yılında Eğitim Alanında Gerçekleşen Bilimsel Toplantılar	89
Tablo 46. 2021 Yılında Eğitim Alanında Yayımlanan Ulusal Raporlar	91
Tablo 47. Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Alanında Yapılan Tezler, 2021	92
Tablo 48. MEB Standartlarına Göre Ana Sınıfı Derslik Donatımı, Ders Araçları ve Öğrenme Merkezleri	120

EĞİTİM POLİTİKALARI ARAŞTIRMA MERKEZİ

İLKE Vakfı çatısı altında birçok yayın ve faaliyete imza atmış Eğitim Çalışma Grubu, 2021 yılından itibaren çalışmalarına Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM) olarak devam etmektedir. Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM), toplumsal sorumluluk bilinciyle Türkiye’de yaşanan dönüşüm serüvenini eğitim alanında izlemek, anlamak, yorumlamak, açıklamak ve “geleceğin Türkiye’si için politikalar geliştirmek” temel misyonunu üstlenmiştir.

EPAM, Türkiye’nin eğitim alanındaki tecrübe, birikim ve imkânlarını, yapay tartışma ve gündemlere feda etmeden, bugünün ve geleceğin sorunlarına çözümler üretebilmek için bir araya getirmeye, yorumlamaya ve bir enerji oluşturmaya odaklanır. Hedefi Türkiye’de eğitim alanının güçlenmesini sağlayacak çalışmalar yaparak bütün dünyada eğitimde fırsat eşitliğinin ve adaletin sağlanmasına katkı sunacak bir birikim oluşturmak ve bunu bütün toplumla paylaşmaktır.

EPAM ihtiyaç odaklı, kanıta dayalı ve kapsayıcı çalışmalar yapar; eğitim alanında gündemine aldığı meseleleri kuramsal, tarihsel açıdan analiz eder, veri oluşturur, uygulanan politikaları inceler, politika üretir, farklı görüşlerle tartışmalara perspektif kazandırır. Bu çalışmaların esas alanı yayınlardır. Yayınlar aracılığıyla, sivil toplum ve politika yapıcılar arası ilişkilerde artan etkileşim ve gelecek çalışmalar için paylaşılan karşılıklı motivasyon oldukça kıymetlidir. Bu kapsamda EPAM, *alan izleme raporları, analiz raporları, saha araştırmaları, politika analizleri, politika notları, çalışma notları, görüş yazıları*yla eğitim meselelerine katılımcı ve çok yönlü bir bakış getirmektedir. Bu yolla Türkiye’nin birikiminin görünür olmasına katkı sağlar, eğitimin niteliğini artıracak mütevazı müdahalelerde bulunur, gelişmelerin kaydını tutarak tarihe not düşer.

İhtiyaç Odaklı, Kanıta Dayalı, Kapsayıcı

Takdim

Lütfi Sunar

İLKE Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı

Alan İzleme Raporları Projesi Koordinatörü

İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı olarak toplumsal ihtiyaçların giderilmesi için faydalı işler yapmayı ve sosyal problemleri çözmek üzere fikirler geliştirmeyi kendimize şiar edindik. Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu alanlarda bilgi, politika ve strateji üretmekte, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapmakta ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlamaktayız. Bu doğrultuda eğitim, iş ahlâkı, sivil toplum, hukuk ve yönetim alanlarında pek çok çalışma gerçekleştirdik ve gerçekleştirmeye devam ediyoruz.

Günümüzde insanlığı ilgilendiren meselelere dair sahih bir düşünce ile çalışmalar yapmak daha büyük bir önem taşımaktadır. Biz de bugün ve gelecek için stratejik öneme haiz alanlarda araştırmalar yaparak oluşturduğumuz bilgi ve birikimle ışık tutmaya çalışmaktayız.

2020 yılında başlattığımız Alan İzleme Raporları Projesi kapsamında eğitim, ekonomi, hukuk ve sivil toplum alanlarının, bir toplumun refah ve gelişmişlik düzeyini belirleyen önemli göstergeler olduklarını ve bu alanların yıllık olarak izlenip değerlendirilmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Yasalar çıkartılıp planlamalar yapılırken bu alanlara dair toplanmış verilerin istifade edilebilir bilgiye dönüşmesi noktasında İLKE Vakfı olarak veriye dayalı gerçekçi bilgi üretmeyi ve politika yapma süreçlerine katkı sağlamayı hedefliyoruz.

Bu raporda genel olarak 2021 yılı eğitim alanının durumu ve seyri değerlendirilmiştir. Raporun önemli odak noktalarından birisi COVID-19 salgını nedeniyle eğitime ara verilmesi sonrasındaki telafi ve adaptasyon sürecidir. Kamuoyunda da yankı bulan tartışma mevzularından eğitimde teknoloji kullanımı ve getirdiği kısıtlılıklar, aşı uygulamaları, yüz yüze eğitime geçişte alınan tedbirler gibi benzer konular raporda detaylıca ele alınmıştır.

Elinizdeki rapor, eğitim alanında 2016-2021 yılları arasındaki değişimi çeşitli göstergeler üzerinden okumaya olanak tanımaktadır. Böylelikle tekil sorun ve meselelerden ziyade eğitimdeki genel süreçleri etkileyen gidişatın incelenmesi mümkün olmaktadır. Bununla birlikte raporda, eğitimin gündemine, niteliğini arttırmaya yönelik gelişmelere ve gündem dışında kalan ve ihmal edilen mevzulara dair değerlendirmelere yer verilmiştir. Uzman ve paydaşların görüşlerine yer verilmesi sayesinde tartışma konusu olan konulara dair bakış açısı kazanmayı da sağlamaktadır.

Sonuç olarak bu raporun, COVID-19 salgın süreci sonrası eğitimin durumunu, uygulanan kararların sonuçlarının değerlendirilmesi ve analiz edilmesi ile geleceğe yönelik sağlam ve doğru adımların atılması için bir vesile olmasını temenni ediyoruz.

Önsöz

İbrahim Hakan Karataş

Alan İzleme Raporları Eğitim Alan Sorumlusu

EPAM olarak Alan İzleme Raporları (AİR) projesi kapsamında bu yıl üçüncüsünü hazırladığımız Eğitim İzleme Raporu (AİR), Türkiye’de eğitimde bir yıl boyunca yaşanan gelişmeleri izlemek, anlamak, açıklamak ve böylece eğitime ilişkin politika, karar, uygulama ve yansımaların anlaşılmasında kamuoyu ile karar alıcılar arasında bir köprü olmayı amaçlamaktadır.

EPAM Eğitim AİR 2021, beş bölümden oluşmaktadır: Birinci bölüm olan “Kronoloji: 2021’de Eğitimde Ne Oldu?” başlıklı bölümde 2021 yılında 1 Ocak-31 Aralık tarihleri arasında eğitim alanında yaşanan gelişmelerin kronolojisi yer almaktadır. Kronolojide eğitimin rutin akışına ilişkin gelişmelere yer verildiği gibi eğitimi etkileyen sosyal olaylara, basında gündem olan hadiseler ve bu hadiselerin eğitime yansımalarına ilişkin gelişmelere de yer verilmektedir. Kronolojide eğitim diplomasisi, COVID-19 salgınına ilişkin detaylar gibi gelişmeler ise rapor içinde ilgili bölümlerde detaylıca eklenmiştir.

Raporun ikinci bölümü eğitime ilişkin temel verilerin özetlendiği “Görünüm: Sayılarla Eğitim 2016-2021” başlıklı bölümdür. Bu bölüm, eğitim alanının temel verileri, MEB ve YÖK’ün verileri ve idare kayıtları, TÜİK araştırmaları, uluslararası kurumların yayımladığı istatistikler ve diğer bazı özel kaynaklar ile rapor ekibinin araştırmaları ile oluşturulmuştur. 2016’dan 2021’e Türkiye’de eğitim alanında yaşanan gelişmeleri veri odaklı olarak izlemeyi ve incelemeyi amaçlayan bu bölümde, önceki yıllardan farklı olarak veriler tablolar halinde satır içi grafikler şeklinde sunulmuştur. Bölüm; *genel eğitim istatistikleri, çocuklar ve gençler, eğitime erişim, eğitim ortamları, eğitimin insan kaynağı, eğitimin finansmanı ve bütçesi, yükseköğretim ve eğitim çıktıları* olarak alt başlıklar halinde tasnif edilmiştir. Ayrıca kısa analizler eklenmiştir.

Raporun “Analiz: 2021’de Eğitim Gündemi” başlıklı üçüncü bölümünde ise 2021 yılında eğitimde yaşanan gelişmelere mercek tutulmuştur. Bu bölümde, önceki raporlarda olduğu gibi dinamik bir yaklaşım benimsenmiş ve 2021 yılının kendine özgü gelişmeleri doğrultusunda alt başlıklar belirlenmiştir. Bu bölümde COVID-19 salgını ve yüz yüze eğitime geçiş, eğitimin niteliğini artırmaya yönelik gelişmeler, basın gündemine yansıyan eğitim konuları, politika, planlama ve izleme belgelerinde eğitime ilişkin hedef ve gerçekleştirmeler, unutulmuş ya da gündeme gelmeyen konular ve eğitim alanındaki entelektüel birikim özetlenmiştir. Bölümde ele alınan gelişmeler, eğitim sisteminin değişim serüveninin izlerini takip etmek, sorunlara ve krizlere müdahale biçimini ve hızını anlamak bakımından önemli detayları gün yüzüne çıkarmak ve tarihe not düşmeyi amaçlamaktadır.

Raporun dördüncü bölümünde 2021’de yaşanan gelişmeleri analiz eden uzman görüşlerine yer verilmiştir. “Uzman ve Paydaş Görüşleri” başlıklı bu bölümde, farklı alanlardan ve kademe-lerden 11 uzman ve paydaş, öne çıkan bazı konuları öncesi ve sonrası ile ilişkilendirerek kuramsal ve uygulama yansımalarını bakımından anlamımıza yardımcı olmaktadır. Bu bölümde, *meslekî eğitimde 1000 okul, üniversitelerin yönetimi, okul öncesi eğitim, kütüphane kampanyası, okul yöneticiliği ve teftiş sisteminde yaşanan gelişmeleri* ele alan analizlere yer verilmiştir.

Raporun sonunda “2021’den Dersler: Eğilimler, Beklentiler ve Öngörüler” başlığı altında Türkiye’de 2021 yılında eğitim alanında yaşanan gelişmelerin genel bir değerlendirmesi yapılmış ve eğilim, beklenti ve öngörüler özetlenmiştir.

Teşekkür

EPAM Eğitim İzleme Raporu 2021, yıl boyu yaşanan gelişmelerin titizlikle izlenmesi, tasnifi, analizi, verilerin ve belgelerin toplanması, analizi, nihayetinde uzman değerlendirmeleri sonucunda hazırlanmaktadır. Kapsamlı ve geniş katılımlı bir çalışmanın ürünü olan raporun hazırlanmasında emeği geçen herkesin adını saymak mümkün olmayacaktır. Öncelikle EPAM araştırmacıları Beyza Kuru ve İlayda Ardağ’a yıl boyu titiz veri toplama destekleri ve metnin hazırlanma sürecindeki fedakâr çabaları için teşekkür ederim. EPAM’ın yeni ve genç proje asistanları Büşra Taşkan ve Işıl Dönmez’e, raporda kullanılan verilerin toplanması ve dönüştürülmesinde çalışan araştırma stajyerleri Betül Alkan, Hilal Karaoğlu, Ebrar Karataş, Gamze Öztürk’e de tek tek teşekkür ederim. Raporun yayın sürecini izleyen, editöryal ve dizgi okumalarını yapan Merve Bircan Altınsoy’a, raporun sabırlı grafikeri Seyfullah Bayram’a ayrıca teşekkür etmek isterim.

Raporun hazırlanmasına maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen İLKE Mütevelli Heyetine ve Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Nihat Erdoğan’a, raporun vizyonunu belirleyen biçim ve içerik bakımından sürekli destek olan İLKE Yönetim Kuruluna ve Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Lütfi Sunar’a, raporla ilgili süreçlerde görüşlerine sürekli ve minnetsiz ulaştığım Prof. Dr. Mustafa Gündüz’e, Doç. Dr. Yusuf Alpaydın’a, Dr. Kurtuluş Öztürk’e ve Arife Gümüş’e teşekkür ederim.

Üstlendiğimiz her işte olduğu gibi bu raporun hazırlanmasında da gerek ben gerek ekip arkadaşlarım büyük bir titizlikle çalıştık. Her çalışma gibi bu çalışmanın da en uygun ve eksiksiz biçimde hazırlanması için büyük bir dikkat ve çaba gösterdik. Buna rağmen rastlayacağınız hata ve ekiskliklerin sorumluluğu da üzerimdedir. Nihayetinde bir çalışmanın en son ve en değerli hedefi, okunmaya değer bulunmasıdır. Eleştiri, görüş ve önerilerinizle yapacağınız katkılar, sonraki çalışmalarımızda bize bir izlek olacağı için siz kıymetli okuyuculara şimdiden teşekkür ederim.

Giriş

Türkiye'nin eğitim gündemi, altyapı sorunlarının çözümü ile niteliğin artırılmasına yönelik girişimler arasında salınırken bir taraftan da eğitime erişim talepleri artmakta, başta zorunlu göç olmak üzere konjonktürel ve bölgesel sorunlar eğitime yansımakta ve bilgi-iletişim çağının gerektirdiği değişim, niteliğin artırılmasına yönelik talepleri güçlendirmektedir.

Cumhuriyet'in 100. yılına ramak kala çağ nüfusunun tamamının eğitime erişimini sağlamak için eşit imkânlar oluşturulamamıştır. Ülkenin bütün şehir ve ilçelerinde eğitim için gerekli temel altyapı tamamlanamamıştır. Zorunlu eğitimin son 25 yılda kademeli olarak 12 yıla çıkarılmasıyla oluşan derslik ve öğretmen açığı tam olarak giderilememiştir. Köyden kente göç ile köylerdeki çocuk nüfusunun azalması, taşınmalı ve yatılı eğitim gibi çözümler geliştirilmişse de kente göç edenlerin yoğunluklu olarak yaşadıkları banliyöler ile şehir merkezleri arasında eğitime erişimde fırsat eşitsizlikleri yaşanmaktadır. Okul öncesi eğitimde çağ nüfusunun neredeyse yarısı, 2021 Türkiye'sinde eğitime erişememektedir. Ortaöğretim kademesinde öğrencilerin üçte biri açık öğretimde eğitimlerine devam etmektedirler. Her sınıfta en az bir göçmen öğrenci okumaktadır.

Eğitime erişim kadar eğitimin niteliği ile ilgili de önemli eksiklikler vardır. Öğrenme içerikleri ve yöntemlerinde değişim ihtiyacı sürekli dile getirilmekte, bu amaçla sıklıkla müfredat düzenlemeleri yapılmaktadır. Ne var ki ihtiyaç du-

yulan değişimin hayata geçirilmesi için ihtiyaçlara uygun eğitim ortamlarının geliştirilmesi ve öğretmenlerin yeni yetkinlikleri kazanması için meslekî gelişim imkânlarından yaygın ve etkin biçimde yararlanması gerekmektedir. Türkiye'nin son yıllarda vurgusunu artırdığı üretim-eğitim-istihdam ilişkisinin kurulması ve eğitim çıktılarının ekonomik büyümeyi destekleyecek nitelikte olması için yeterlik temelli eğitim imkân ve içeriklerinin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi önemli nitelik tartışmaları olarak devam etmektedir.

Eğitimin kronik ve konjonktürel sorunları arasında COVID-19 salgını ile ortaya çıkan yeni durum, sosyal ve ekonomik hayatta olduğu kadar eğitimde de derin etkilere yol açmıştır. Neredeyse iki yıla yakın bir zaman eğitimin uzaktan yürütülmesi telafisi zor öğrenme kayıpları oluşturmuştur. Okul öncesinden yükseköğretime, hayat boyu öğrenmeden ulusal sınavlara kadar her alanda salgının etkilerini anlamaya çalıştığımız 2021 yılı, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de eğitim olgusu, sistemi, politikaları ve kültürü bakımından derin değişimlerin başladığı bir yıl olacaktır.

Demografik ve durumsal olarak bu denli hareketli bir ortamda, eğitime ayrılan bütçenin ve yatırımlarının gerekliliği ve aciliyeti ortadadır. Ayrılan bütçenin etkili ve verimli kullanılmasını sağlayacak sürdürülebilir politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye, uluslararası rekabet için en önemli kaynağı olan genç nüfus potansiye-

lini, en verimli biçimde kullanmak için Cumhuriyet'in 100. yılına; eğitimde altyapı sorunlarını çözmüş ve niteliği artırmada bir ivme kazanmış, kronik ve konjonktürel sorunlarla başa çıkma kapasitesinin artırmış olarak girilmelidir.

2021 yılında eğitimde yaşanan gelişme ve değişimlere bakıldığında sorunlar ve öncelik alanlarının doğru tespit edildiği, çözüm için uygun politika arayışlarının devam ettiği görülmektedir. Ne var ki yine Türk eğitiminin kronik sorunu olan politika ve hedeflerin sür-

dürülebilirliği önündeki en önemli engel; yönetimde istikrar ve buna bağlı olarak kurumlar arası eşgüdüm ve yatırımların etkinliği olarak görülmektedir.

2021 yılı, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye için de eğitimde derin dönüşümlerin başladığı bir yıl olarak tarihe geçecektir. Değişimlerin nüvelerini ve izlerini bulmaya çalıştığımız Eğitim AİR 2021'in, çocuklarımız ve gençlerimiz için nitelikli ve eşit eğitim imkânlarının geliştirilmesine katkı sağlamasını dileriz.

Yönetici Özeti

EPAM tarafından hazırlanan Eğitim İzleme Raporu 2021, Türkiye’de eğitim alanında yaşanan gelişmeleri derlemektedir.

2021 yılı boyunca eğitim alanındaki gelişmeler günbegün izlenerek 2021 yılı eğitim kronolojisi oluşturulmuştur. Bununla birlikte bazı özel alanlardaki gelişmeler de ilgili bölümlerde ayrıca kronolojik olarak sunulmuştur.

Türkiye’de eğitime ilişkin veriler ve istatistikler, idarî verilerden yararlanılarak beş yıllık bir dönemi kapsayacak şekilde yedi başlık altında sunulmuş ve satır içi grafiklerle eğilimler gösterilmiştir.

Türkiye’de 2021 eğitim gündemi, salgın krizine yönelik gelişmeler, eğitimin niteliğini artırmaya yönelik gelişmeler, basına yansıyan konular, politika belgelerinde eğitime yönelik karar ve hedefler ile eğitime ilişkin entelektüel birikimin özetlendiği bölümlerde ele alınmıştır. Raporun son kısmında 2021 eğitim gündemin öncelikli alanları uzman ve paydaşların analiz yazılarıyla derinlemesine yorumlanmıştır.

2021 yılında eğitim alanındaki öne çıkan gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Türk eğitim sistemi büyümeye devam etmektedir. 2021 yılında okul öncesi, ilkokul ve ortaokul kademelerinde kısmî düşüşler yaşanmış olsa da başta ortaöğretim olmak üzere her kademede eğitime erişim artmaktadır. Din öğretimi ve meslekî eğitim kurumlarına yönelik öğrenci talebinde belirgin bir artış görülmektedir.

Nüfus artışındaki durağanlık sebebiyle (çağ nüfusu kısmen azalsa da) henüz okullaşamamış çağ nüfusunun eğitime erişimini sağlamak için bu doğal gelişimi hızlandırmak

ve nitelik artışı ile birlikte yürütebilmek için daha fazla yatırıma ve güçlü politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yükseköğretimde uluslararasılaşma süreci devam etmektedir. Ancak öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı halen oldukça yüksektir. Bu durum yükseköğretimde nicelik artışının niteliksel olarak görünmesinin önündeki önemli engellerden biri olarak durmaktadır.

COVID-19 salgını ile ortaya çıkan öğrenme kayıpları telafi edilememiştir. İki yıllık salgın krizi boyunca eğitim öğretim, bütün kademelerde büyük oranda sekteye uğramış ancak bu boşlukta oluşan kayıpların telafisi için 2021’de geliştirilen politika ve uygulamalar etkili olmamıştır.

COVID-19 salgının tetiklediği değişim beklentisi artarken, değişim inancı zayıflamaktadır. 2021 yılı yönetim krizlerinin gölgesinde ve değişim beklentilerinin baskısı altında tamamlanmıştır. Teknolojinin eğitimde kullanımının yaygınlaşması, diğer alanlardaki değişimlerle uyum içinde geleneksel eğitim anlayışı derinden sarsmıştır. Bununla birlikte eğitim sistemlerinin kırıl-ganlığını, okulda ve yüz yüze eğitimin vazgeçilemez olduğunu da pekiştirmiştir.

Yatırım için ayrılan pay, eğitim alanındaki ihtiyaçları ve beklentileri karşılamaktan uzaktır. Eğitime ayrılan bütçenin GSMH’ya oranı, öğrenci başına düşen yıllık harcama ve eğitim yatırımların ayrılan payın 2021’de düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan kur oynaklığı sebebiyle bu pay dolar bazında oldukça düşmüştür. Bu düşüş Türkiye’nin her alandaki rekabet gücünü bugün ve yarın için zayıflatmaktadır.

Okul öncesi eğitime erişimi artırmaya yönelik girişimler devam etmekle birlikte son yıllarda politika belgelerinde yer alan zorunlu eğitim kapsamına alınması 2021’de de başarılamamıştır. Okul öncesi eğitimde salgın sebebiyle kamu ve özel öğretim kurumlarına devam eden öğrencilerde %40’ın üstünde bir düşüş yaşanmıştır. Bu durumun oluşturduğu öğrenme ve gelişim

kayıpları önemli bir sorun olarak dururken 2021'den itibaren okul öncesine erişimin artırılmasına yönelik politikaların öncelikli hale getirildiği görülmektedir. Okul öncesi alandaki bu girişimlerin, derslik ihtiyacının giderilmesi konusuna yoğunlaştığı ancak öğretmen atamalarının bu oranda yapılmadığı görülmektedir. Diğer taraftan okul öncesinin zorunlu eğitim kapsamına alınması bu yıl da gündemden uzak tutulmaya çalışılmaktadır.

Basına yansıyan eğitim gündemi, temel ve ortaöğretimde olduğu kadar yükseköğretimde yönetim ve kurumsallaşma sorunlarının sürdüğünü göstermektedir. Rektörlük atamaları, bakan değişikliği, MEB taşra yöneticilerine yönelik usulsüzlük haberleri; eğitim sisteminin yönetiminde bulunan kişilerin liyakat ve ehliyetlerinin tartışılmasına yol açmaktadır. İletişim ve etkileşim bakımından da ara ve alt kademe yöneticiler ile okul yöneticileri arasında derin sorunların yaşandığını gözlemlenmektedir.

Politika dokümanları eğitimde nicel ve nitel beklentilere yönelik farkındalık ve siyasi pozisyonun oluştuğunu ancak uygulamanın beklenen düzeyde başarılı olamadığı görülmektedir. Üretim-istihdam-eğitim ilişkisinin güçlenmesi bağlamında meslekî eğitim başta olmak üzere hayat boyu öğrenme, özel eğitim ve okul öncesi eğitime yönelik karar ve hedeflerin başarı düzeylerinin zayıf kaldığı görülmektedir.

Türkiye'de eğitim alanındaki entelektüel birikim salgın sebebiyle kısmen sekteye uğrasa da artarak devam etmektedir. Kitap, dergi, bilimsel toplantı gibi ürünlerin çevrimiçi alanlara kaydığı görülmektedir.

2021'de tamamlanan tezlerin sayısında kısmî bir düşüş yaşanmış olsa da salgınla ortaya çıkan yaygın öğrenme, gelişme ve uyum süreci, eğitimciler, yöneticiler, akademisyenler ve uzmanlar için yeni bir değişim ve yenileşme dalgası oluşturmuştur.

Özel öğretim kurumları, tahminlerin aksine salgın döneminden güçlenerek çıkmıştır. Okul öncesi özel öğretim kurumlarında önemli bir düşüş yaşanmış olsa da ilk, orta ve yükseköğretimde özel öğretim kurumları öğrenci ve kurum sayısı bakımından artış yaşamıştır. Özel öğretim kurumlarındaki bu artış eğilimi ve salgın sonrası dönemde okul öncesine yönelik talepteki kayıpların telafisi ile atılım yapacağı öngörülebilir.

Özel gereksinimli ve üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda salgın öncesi yaşanan ivmenin 2021'de durağanlaşmış olduğu görülmektedir. 2021'de BİLSEM'lerdeki kurum sayısı artışına paralel öğrenci ve öğretmen artışı yaşanmamıştır. Özel eğitim öğretmeni açığı artarak devam etmektedir. MEB tarafından aile, öğretmen ve öğrencileri desteklemek amacıyla hazırlanan materyaller, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan kayıpları telafi etmek için yeterli olmamıştır.

Öğretmenlerin meslekî gelişimleri için doğal, kurum dışı olanaklar artmışsa da kurumsal etkinlikler azalmıştır. Uzaktan eğitim yoluyla Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı tarafından düzenlenen kursların öğretmenlerin meslekî yetkinliklerini ne düzeyde geliştirdiğine yönelik bir ölçüm de yapılamamaktadır. Diğer taraftan 2019 yılında ulusal ve uluslararası kurum ve şirketlerle yapılan öğretmen ve yönetici gelişimine yönelik

protokol ve çalışmalar 2021’de sekteye uğramıştır. 2021’de hayata geçirilen Öğretmen Destek Noktaları’nın misyon ve faaliyetlerine ilişkin belirgin sonuçların ilerleyen yıllarda ortaya çıkması öngörülmektedir.

Öğretmenlik Meslek Kanunu beklentileri karşılamamıştır. Ana hatlarıyla öğretmenlerin 3600 ek göstergeye kavuşmasını ve kariyer basamaklarını düzenlemekle sınırlı 12 maddelik kanun taslağı, yasalaşmış ve yasanın uygulanmasına ilişkin hükümleri düzenleyecek yönetmelik tartışmaya açılmış olsa da yürürlüğe giren yasanın öğretmenlik mesleğini bütüncül bir bakış açısıyla düzenlemekten uzak olduğu şeklinde eleştirilmektedir. Diğer taraftan uygulama sürecinde, 2004’teki kariyer düzenlemesi gibi kadük kalmasından endişe edilmektedir.

Kısa sürede ilan edilen ve düzenlenen 20. MEŞ; güncel, kronik sorunlara odaklanmıştır. Eğitimde fırsat eşitliği, öğretmenin gelişimi ve meslekî eğitim gündemiyle toplanan Şûra’da alınan kararların bazıları tartışmaya yol açmıştır. Diğer taraftan birçok kararın halihazırda politika belgelerinde yer verilen hedeflerle benzerliği, Şûra’nın vizyonuna ve misyonuna gölge düşürmüştür. Diğer taraftan 2023 Eğitim Vizyonu belgesinin rafa kaldırıldığı izlenimi vermiştir.

2021’de yapılan yasal düzenlemeler, eğitim sisteminin yönetim ve denetim alanlarındaki sorunların devam ettiğini göstermektedir. Teftiş kurulunun işleyişi ve müfettişlerin yasal durumuna yönelik düzenlemeleri kapsayan yönetmelik değişiklikleri, eğitim yöneticilerinin yetkinliklerine yönelik düzenlemeler ve Öğretmenlik Meslek Kanunu gibi yasal düzenlemeler, eğitim yönetimi ve denetimine dair sürdürülebilir politikaların geliştirilemediği izlenimi vermektedir.

Türkiye’nin bölgesel ve küresel etkileşim ve iş birliği çabaları eğitim diplomasisini de yoğunlaştırmıştır. Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Balkanlar ve Afrika başta olmak üzere birçok ülke ile 2021 yılında eğitim alanında protokoller imzalanmıştır. Bakanlık düzeyinde yürütülen iş birliği çabalarının meslekî eğitim ve yükseköğretim alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Diğer taraftan Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü ve Yurt Dışı Türkler Başkanlığı nezdinde birçok ülkede eğitim alanında faaliyet yürütülmektedir.

Türkiye’de eğitim, 2021 yılında olağan gelişme sorunlarına eş olarak salgın krizinin oluşturduğu kayıplar, yönetimde belirsizlik ve istikrarsızlık, fırsat eşitsizlikleri, konjonktürel ve bölgesel krizlerin yansımaları, yenileşme ve gelişme çabaları ile geçmiştir.

Kronoloji: 2021'de Eğitimde Ne Oldu?

OCAK

2 Ocak

Prof. Dr. Melih Bulu Boğaziçi Üniversitesi rektörü olarak atandı.

5 Ocak

Özel öğretim kursları yüz yüze eğitime başladı.

11 Ocak

Hayat boyu öğrenme kurumları yüz yüze eğitime başladı.

22 Ocak

2020-2021 eğitim-öğretim yılının ilk dönemi karnelerin çevrim içi ortamda öğrencilerin erişimine açılmasıyla tamamlandı.

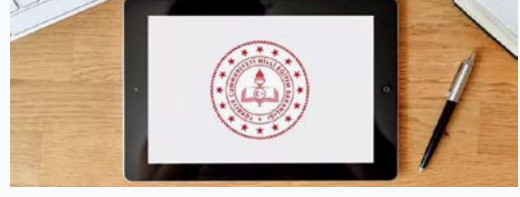

23 Ocak

81 ilde özel eğitim alanında görev yapan tüm ücretli öğretmenlere yönelik ilk kez meslekî gelişim programı düzenlendi.

29 Ocak

7 fazda gerçekleştirilen 500 bin tablet bilgisayar dağıtımı tamamlandı.

ŞUBAT

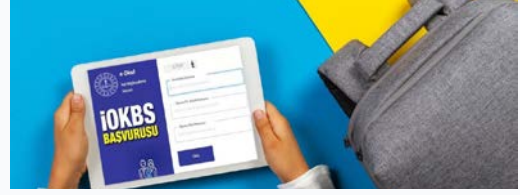

4 Şubat

15 Şubat'tan itibaren kademeli bir şekilde başlatılacak olan yüz yüze eğitime ilişkin usul ve esaslar belirlendi.

8 Şubat

İlköğretim ve ortaöğretim bursluluk sınav başvuruları başladı.

8 Şubat

Eğitim Yönetimi Sertifika Programı eğitimi zorunlu hale getirildi.

15 Şubat

Köy okullarının tüm kademelerinde ve tüm bağımsız anaokullarında yüz yüze eğitim başladı.

17 Şubat

YÖK, uygulamalı eğitimin gruplar halinde yüz yüze, teorik eğitimlerin ise asgari yeterlikler dikkate alınarak çevrim içi yapılmasına karar verdi.

20 Şubat

1 Mart 2021 tarihinden itibaren meslekî ve teknik Anadolu liseleri, çok programlı Anadolu liseleri, güzel sanatlar liseleri ve spor liseleri derslerine ait uygulama kazanımlarının yüz yüze eğitimlerine tüm sınıf seviyelerinde başlanmasına karar verildi.

24 Şubat

Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, Çorum'da öğretmenlerle COVID-19 aşısı oldu

MART

1 Mart

Tüm resmî ve özel ilkokullarda, ana sınıflarında, özel eğitim sınıflarında ve ortaokulların 8. sınıflarında seyreltilmiş şekilde haftada 2 gün yüz yüze eğitime başlandı.

5 Mart

Öğretmen Destek Noktaları açıldı.

NİSAN

6 Nisan

Sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumlarının kontenjanı 40 bin azalarak 174 bin oldu.

8 Nisan

Sözleşmeli öğretmen istihdamı ve sözleşmeli öğretmen alımında uygulanan mülakat ile açılan davanın iptaline karar veren ilgili Anayasa Mahkemesi kararı Resmî Gazete'de yayımlandı.

10 Nisan

“Hayat Boyu Öğrenen Mahalle” uygulaması İstanbul’da başladı.

12 Nisan

“Tasarım Beceri Atölyesi: Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Rehber” yayımlandı.

**TASARIM BECERİ
ATÖLYESİ**

OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLER
VE ÖĞRENCİLER İÇİN REHBER

20 Nisan

Yargıtay özel okul öğretmenlerinin devlet öğretmenleri gibi her yıl kırtasiye ödeneği alma hakkı bulunduğunu, ödeneğin verilmemesinin öğretmen açısından haklı fesih sebebi oluşturduğunu kararlaştırdı.

26 Nisan

Okullarda 3 Mayıs sonrasında yapılması planlanan dönem sınavları, 17 Mayıs 2021 tarihi sonrasına ertelendi.

28 Nisan

Öğrencilerin derse katılmamaları nedeniyle okulda olmasına karşın ek ders ücreti alamayan öğretmen açtığı davayı kazandı.

MAYIS

21 Mayıs

Ankara Üniversitesi bünyesindeki Çocuk Kütüphanesi açıldı.

HAZİRAN

1 Haziran

“Telafide Ben de Varım” programı açıklandı ve yüz yüze eğitime geçildi.

5 Haziran

Hafif zihinsel engelli öğrencilerin eğitim gördüğü özel eğitim meslek okulu mezunlarının, üniversite sınavına girebilmeleri için düzenleme yapıldı.

6 Haziran

LGS gerçekleştirildi.

9 Haziran

Öğretim üyeleri ve üniversite personelinin COVID-19 aşılması başladı.

14 Haziran

PIRLS 2021 sınavı uygulanmaya başladı.

18 Haziran

Yükseköğretim Kurulunca, Yükseköğretimde Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği yayımlandı.

18 Haziran

2021-2022 eğitim öğretim yılı karneleri erişime açıldı.

26 Haziran

YKS gerçekleştirildi.

TEMMUZ

2 Temmuz

1. Yükseköğretim Şûrası düzenleneceği duyuruldu.

5 Temmuz

LGS tercihleri başladı.

5 Temmuz

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Melih Bulu görevinden alındı.

6 Temmuz

İl Millî Eğitim Müdürlüklerinde eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı istihdam edilebilmesine ilişkin düzenleme yayımlandı.

19 Temmuz

Yüksek Mahkeme, açık öğretim mezunlarının örgün eğitim mezunlarıyla tamamen eşit haklara sahip olduğuna hükmetti.

31 Temmuz

YÖK Başkanlığına, Marmara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erol Özvar atandı.

AĞUSTOS

6 Ağustos

Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk görevden ayrıldı, Mahmut Özer Millî Eğitim Bakanı oldu.

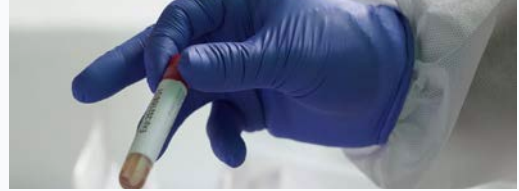
10 Ağustos

2021 YKS'nin Temel Yeterlilik Testi (TYT) ile Alan Yeterlilik Testi'nde (AYT) uygulanan baraj puanı düşürüldü.

19 Ağustos

6 Eylül'de yüz yüze eğitimin başlamasıyla henüz aşı olmamış öğretmen ve personelin haftada en az 2 defa PCR testi yaptırmasının istenmesine karar verildi.

26 Ağustos

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine (RAM) 260 fizyoterapist alınacağı ve her bir RAM'da en az 1 fizyoterapistin görev yapacağı duyuruldu.

27 Ağustos

Öğretmenlik meslek bilgisi tezsiz yüksek lisans programı ya da pedagojik formasyon eğitimi sertifikası programını başarıyla tamamlayanların öğretmenliğe başvurabileceği duyuruldu.

EYLÜL

3 Eylül

20 bin öğretmenin ataması gerçekleştirildi.

5 Eylül

COVID-19 ile ilgili okullara destek olmak amacıyla MEBİM bünyesinde COVID-19 Salgın Yönetim Destek Merkezi oluşturuldu.

14 Eylül

20. Millî Eğitim Şûrası’nın toplanacağı duyuruldu.

5 Eylül

“Okullarda COVID-19 Pozitif Vaka Çıkması Durumunda Yapılması Gereken Uygulamalar Rehberi” hazırlandı.

6 Eylül

Yeni eğitim-öğretim yılı yüz yüze eğitim ile başladı.

EKİM

4 Ekim

“Okullarda COVID-19 Pozitif Vaka Çıkması Durumunda Yapılması Gereken Uygulamalar Rehberi” güncellendi.

1 Ekim

Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, TBMM Genel Kurulunda yemin etti.

14 Ekim

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nde değişiklik yapıldı.

KASIM

6 Kasım

Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM) İstanbul Eğitim Konferansı'nı düzenledi.

11 Kasım

18 yaş ve üstü açık öğretim lisesi öğrencilerinin mezuniyetleri için gerekli 8 dönem şartı kaldırıldı.

21 Kasım

"Kütüphanesiz Okul Kalmayacak" Projesi ödenekleri 81 ile gönderildi.

22 Kasım

Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye'de Eğitimin 20 Yılı-2000-2019 adlı raporu yayımladı.

25 Kasım

Türkiye Maarif Vakfınca düzenlenen İstanbul Eğitim Zirvesi başladı.

ARALIK

1 Aralık

20. Millî Eğitim Şûrası Ankara'da toplandı.

3 Aralık

750 engelli öğretmen ataması ve Engelsiz Vizyon 2030 tanıtımı yapıldı.

7 Aralık

Köy ve benzeri yerleşim yerlerinde ana sınıfı açılabilmesi için gerekli olan öğrenci sayısı 10'dan 5'e düşürüldü.

30 Aralık

Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu MEB önünde basın açıklaması yaptı.

3 Aralık

20. Millî Eğitim Şûrası tamamlandı. 128 karar alındı.

3 Aralık

İl millî eğitim müdürlüğü bünyesinde görev yapan "maarif müfettişleri", "eğitim müfettişi" kadrosuna geçirildi.

12 Aralık

Millî Eğitim Bakanı Özer, Bakanlığın 2022 yılı bütçesini TBMM Genel Kuruluna sundu.

31 Aralık

Öğretmenlik Meslek Kanunu teklifi TBMM'ye sunuldu.

GÖRÜNÜM: SAYILARLA EĞİTİM 2016-2021

GENEL GÖRÜNÜM

Tablo 1. Okul Sayısı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Okul Öncesi	8.719	10.073	10.669	11.485	10.552	
İlkokul	25.479	24.967	24.739	24.790	24.576	
Ortaokul	17.879	18.745	18.935	19.268	19.025	
Ortaöğretim	11.076	11.783	12.506	13.046	12.792	
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim	4.339	4.461	4.640	4.470	4.423	
Din Öğretimi	1.452	1.605	1.624	1.651	1.673	
Toplam	63.153	65.568	66.849	68.589	67.125	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Son dört yılda okul sayılarında istikrarlı artış görülürken 2020-2021 eğitim öğretim yılında bir azalma söz konusudur. İmam hatip okullarındaki artış ise son yıllarda da devam etmiştir. Okul sayısındaki düşüşün sebebinin salgın sebebiyle kapanan özel öğretim kurumları olduğu anlaşılmaktadır. Bir önceki sezonla karşılaştırıldığında okul öncesi eğitim kurumlarında 1000'den fazla azalma görülürken diğer kademe ve türleri de dahil ettiğimizde 1500 civarında bir azalma söz konusudur. Her yıl ortalama 2000 civarında artış trendi olduğu göz önünde bulundurulduğunda 2020-2021 eğitim öğretim sezonunda 3000'in üzerinde bir azalmadan söz edilebilir.

Son yıllardaki artış eğilimine bakıldığında okul öncesi, ortaokul, genel ortaöğretim ve imam hatip okullarının istikrarlı bir artış gösterdiği, meslekî eğitim ve ilköğretimin ise durağan bir seyir izlediği görülmektedir.

Tablo 2. Öğrenci Sayısı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Okul Öncesi	1.326.123	1.501.088	1.564.813	1.629.720	1.225.981	
İlkokul	4.972.430	5.104.599	5.267.378	5.729.945	5.328.391	
Ortaokul	5.554.415	5.590.134	5.627.075	5.701.564	5.212.969	
Ortaöğretim	5.849.970	5.689.427	5.649.594	5.630.652	6.318.602	
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim	2.068.212	1.987.282	1.793.391	1.608.081	1.731.556	
Din Öğretimi	645.318	627.503	605.869	610.007	666.963	
Toplam	17.702.938	17.885.248	18.108.860	18.241.881	18.085.943	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Son dört yılda öğrenci sayılarındaki istikrarlı artış, 2020-2021 sezonunda düşüş eğilimindedir. Okul öncesinde %30'lara varan bir düşüş yaşanırken ilköğretim düzeyinde de %10'a yaklaşan bir düşüş görülmektedir. Ortaöğretim kurumlarında ise öğrenci sayısındaki artış devam etmektedir. Ortaöğretimde öğrenci sayısındaki artış, genel ortaöğretimde artış eğilimindedir. Meslekî ve teknik ortaöğretim ile imam hatip liselerinde düşüş eğilimi devam ederken 2020-2021 sezonunda meslekî eğitimde de artış meydana gelmiştir.

Okul öncesindeki azalmada, bu kademenin zorunlu eğitim kapsamında olmamasının önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Diğer taraftan zorunlu eğitim kapsamındaki ilkokul ve ortaokulda öğrenci sayısındaki düşüş dramatiktir. İlköğretim kademesindeki düşüşün gerekçeleri incelenmelidir.

Ortaöğretim düzeyinde okullaşma oranının artış eğiliminde olması sebebiyle öğrenci sayısındaki artış beklenen bir sonuçtur. Bununla beraber meslek liseleri ve imam hatip liselerindeki düşüş eğiliminin salgına rağmen yükselişe geçmesi meslek liseleri ve imam hatip liseleri için uygulanan politikaların olumlu sonuç verdiği izlenimi vermektedir. Ancak bu sonucun tutarlılığını önümüzdeki yıllardaki eğilimlerle izlemek gerekmektedir.

Tablo 3. Öğretmen Sayısı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Okul Öncesi	38.963	45.135	51.143	56.218	52.461	
İlkokul	292.878	297.176	300.732	309.247	306.937	
Ortaokul	324.350	339.850	354.198	371.590	370.798	
Ortaöğretim	333.040	347.969	371.234	380.631	382.109	
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim	145.097	145.511	149.147	144.255	147.037	
Din Öğretimi	40.891	42.879	46.812	49.462	50.075	
Toplam	989.231	1.030.130	1.077.307	1.117.686	1.112.305	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Öğretmen sayılarında son beş yılda her yıl yaklaşık %5 civarında bir artış eğilimi varken 2020-2021 sezonunda %5'lik bir düşüş görülmektedir. Düşüşün önemli bir kısmı okul öncesi düzeyinde gerçekleşirken ilkokul ve ortaokul düzeyinde de kısmî bir azalma olmuştur. Ortaöğretim kademesinde öğretmen sayısında ise artış görülmektedir.

2021 yılı, son yılların en az öğretmen atanan yılı olmuştur. Diğer taraftan 3600 ek gösterge beklentisi ile emekli olmayı erteleyen öğretmenlerin de 2021'de beklentileri azalmış ve emekli olmaya yönelmiş olabilirler.

Tablo 4. Derslik Sayısı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Okul Öncesi	39.277	44.587	46.967	50.831	49.134	
İlkokul	248.270	252.273	256.989	261.875	264.740	
Ortaokul	177.136	185.672	187.572	195.134	196.534	
Ortaöğretim	88.931	96.452	103.324	108.982	111.783	
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim	70.617	75.011	76.696	74.720	74.529	
Din Öğretimi	30.203	32.805	34.467	35.805	36.661	
Toplam	654.434	686.800	706.015	727.347	732.281	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Derslik sayısında son beş yıldaki artış eğilimi okul öncesi ve meslekî ortaöğretim dışında her kademede ve her türdeki okulda devam etmektedir. Öğrenci ve okul sayısında son sezonda yaşanan düşüşe rağmen derslik sayısındaki artışın gerekçesi incelenmelidir. Meslekî ortaöğretimde, 2021 yılı boyunca süren 1000 Okul Projesi kapsamında yenilenen okullarda derslik sayısında artış olup olmadığı gelecek sezon yayınlanacak verilerden izlenebilecektir. Ancak öğrenci sayısındaki artış, bir-iki yılda boş kontenjanların dolmasının ardından derslik sayısının artışına yansiyabileceği söylenebilir.

Tablo 5. Yükseköğretim Kurum, Öğrenci ve Akademik Personel Sayıları

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Yükseköğretim Kurumu Sayısı (Devlet)	112	112	129	129	129	
Yükseköğretim Kurumu Sayısı (Vakıf)	65	69	72	75	74	
Örgün Öğrenci Sayısı	2.980.507	3.098.497	3.089.285	3.113.648	3.241.071	
İkinci Öğretim Öğrenci Sayısı	819.803	789.185	687.829	626.684	560.223	
Uzaktan Öğretim Öğrenci Sayısı	91.880	86.473	82.457	83.103	80.669	
Toplam	3.892.190	3.974.155	3.859.571	3.823.435	3.881.963	
Açıköğretim Öğrenci Sayısı	3.336.761	3.586.216	3.880.931	4.116.698	4.359.034	
Uluslararası Öğrenci Sayısı	108.076	125.030	154.446	185.001	223.952	
Akademik Personel Sayısı	151.763	158.098	166.225	174.494	179.685	

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri, 2021.

Yükseköğretim kurumu sayısı 2018-2019 sezonunda açılan 15 yeni kamu ve 10 vakıf üniversitesi ile son beş yılda artış göstermiştir. Şehir Üniversitesinin kapatılması ile vakıf yükseköğretim kurumu sayısı, son bir yılda azalmıştır. Buna rağmen öğrenci sayısında istikrarlı bir artış görülmektedir. İkinci öğretim ile uzaktan öğretim programları dışındaki bütün kategorilerde öğrenci sayısı artış eğilimindedir. Oransal olarak en yüksek artış yaklaşık %25 ile uluslararası öğrenci sayısında görülmektedir.

Akademik personel sayısında da istikrarlı bir artış söz konusudur. Ancak akademik personel sayısındaki artış oranı, öğrenci sayısındaki orana eş düzeylerde gerçekleşmektedir.

Tablo 6. Hayat Boyu Öğrenme

	2016	2017	2018	2019	2020	Eğilim
Katılım Oranları (%)	11,50	11,40	11,50	10,80	10,70	

Kaynak: Eurostat, Participation rate in education and training from 18 to 64 years, 2021.

Hayat boyu öğrenmeye ilişkin sürekli veri sunan bir kurum bulunmamaktadır. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve TÜİK verileri istikrarlı değildir. EUROSTAT ve OECD verileri de geriden gelmektedir.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde hayat boyu öğrenmeye katılım oranı düşüş eğilimindedir. Salgının etkilerinin derinleştiği 2021 yılına dair verilere ulaşılamamıştır.

ÇOCUKLAR VE GENÇLER

Tablo 7. Kurumsal Olmayan Çocuk Nüfusun İş Gücü Durumu (15-17 yaş)

	2016	2017	2018	2019	2020	Eğilim
Eğitimde Olmayan Çocuk Nüfus	819.000	790.000	797.000	754.000	593.000	
Eğitimde Olmayıp İstihdam Edilen Çocuk Nüfus	709.000	678.000	685.000	631.000	501.000	
Ne Eğitimde Ne İstihdamda olan Çocuk Nüfus	110.000	113.000	112.000	123.000	92.000	
İş gücüne Katılma Oranı (%)	0,21	0,20	0,21	0,21	0,16	
İstihdam Oranı (%)	18,00	17,40	18,20	17,20	13,70	
İşsizlik Oranı (%)	13,50	14,30	14,10	16,30	15,60	

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Çocuk, 2021.

15-17 yaş aralığı çocuklardan okul çağı nüfusunun yaklaşık %15'inin eğitim kurumlarında olmadığı görülmektedir. Bu çocukların büyük çoğunluğu (yaklaşık %85) çalışmakta, bir kısmı ise ne çalışmakta ne de eğitim almaktadır. Son beş yılda eğitim dışında kalan çocuk sayısında hızlı bir azalma eğilimi yaşanmaktadır.

EĞİTİME ERİŞİM

Tablo 8. Kademelere Göre Net Okullaşma Oranları

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Okul Öncesi 3-5 yaş grubu (%)	35,52	38,52	39,11	41,78	28,35	
Okul Öncesi 4-5 yaş grubu (%)	45,70	50,42	50,79	52,41	36,79	
Okul Öncesi 5 yaş grubu (%)	58,79	66,88	68,30	71,22	56,89	
İlkokul (%)	91,16	91,54	91,92	93,62	93,23	
Ortaokul (%)	95,68	94,47	93,28	95,90	88,85	
Ortaöğretim (%)	82,54	83,58	84,20	85,01	87,93	
Yükseköğretim (%)	41,71	45,64	44,10	43,37	44,41	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021; YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri, 2021.

Kademelere göre okullaşma oranında okul öncesi ve ortaöğretim düzeyinde istikrarlı bir artış yaşandığı söylenebilir. Bununla birlikte son sezonda okul öncesi kademede önemli bir düşüş yaşanmıştır. İlkokul kademesinde artış devam ederken ortaokul kademesinde son yıl önemli bir düşüş görülmektedir. Yükseköğretimde durağan bir döneme girildiği söylenebilir. Türkiye'de okullaşma oranında kritik olan kademeler okul öncesi ve ortaöğretim olarak görülmektedir. Diğer taraftan ortaokul ve ilkökul kademelerinde okullaşma oranlarında artış eğilimine girebilmesi için yeni politikaların gerektiği söylenebilir.

Tablo 9. LGS'ye Giren ve Yerleşen Öğrenci Sayıları ve Oranı

	2019	2020	2021	Eğilim
Sınava Giren Öğrenci Sayısı	1.029.555	1.472.088	1.038.492	
Merkezi olarak Yerleşen Öğrenci Sayısı	138.993	212.485	168.924	
Merkezi olarak Yerleşme Oranı (%)	13,50	14,43	13,58	

Kaynak: MEB, LGS Kapsamında İlk Yerleştirme Sonuçları, 2021.

Ortaöğretime geçiş sürecinde yeni bir sisteme geçilen 2019 yılı itibarıyla yaklaşık bir milyon öğrenci LGS'ye girmektedir. LGS'ye giren öğrenci sayısında 2020 yılında önemli bir artış olduğu görülmektedir. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında yapılan düzenleme ile 60 aylık çocukların ilkökula başlaması yönündeki uygulama sonucunda yaşanan öğrenci artışı, 2020'de LGS'ye yansımıştır. LGS sonuçlarına göre öğrenci alan okulların kontenjanlarında önemli bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Sekizinci sınıfa devam eden öğrencilerin yaklaşık %85'inin LGS'ye gir-

diği görülmektedir. Sonuçta öğrencilerin yaklaşık %10'unun sınavla öğrenci alan bir ortaöğretim kurumuna kaydolma hakkı kazandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 10. Lise Türlerine Göre Öğrenci Sayılarının Toplam İçindeki Oranı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Genel Ortaöğretim (%)	0,54	0,54	0,58	0,61	0,62	
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim (%)	0,35	0,35	0,32	0,29	0,27	
Din Öğretimi (%)	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Son beş yılda çoğunluğunu Anadolu, fen ve sosyal bilimler liselerinin oluşturduğu ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenci oranı artarken Meslek Liselerine devam eden öğrenci oranı azalmaktadır. İmam hatip liselerine devam eden öğrenci oranı ise durağandır. Ortaöğretim düzeyinde genel ortaöğretimin baskın konumu güçlenmektedir.

Tablo 11. Eğitim Kurumlarına Göre Öğrenci Oranı ve Kademelere Göre Dağılımı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Özel Öğretim Kurumları (%)	6,87	7,55	7,95	8,04	7,24	
Okul Öncesi (%)	16,53	17,48	17,95	19,69	14,76	
İlkokul (%)	17,50	17,29	18,19	18,66	20,54	
Ortaokul (%)	23,71	23,80	23,46	23,66	23,79	
Ortaöğretim (%)	42,24	41,41	40,37	37,96	40,89	
Genel Ortaöğretim (%)	78,28	80,50	81,56	80,46	76,25	
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim (%)	21,71	19,49	18,43	19,53	23,74	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Özel öğretim kurumlarına devam eden öğrenci sayısı, son yıllarda artış eğilimindeyken salgın sebebiyle önemli bir düşüş yaşamaktadır. Kademelere göre değişime bakıldığında asıl düşüşün okul öncesi kademesinde olduğu görülmektedir. İlkokul ve ortaokul kademesinde ve meslekî ortaöğretimde artış yaşanırken genel ortaöğretimde düşüş olduğu izlenmektedir. Salgın döneminde okul öncesi eğitime olan ilgi azalırken temel eğitimde özel öğretim kurumlarına bilinçli bir yönelim olduğu görülmektedir. Bu yönelimin sebebi olarak salgın döneminde yaşanan öğrenme kayıplarının önüne geçme ve mümkünse telafi etme düşüncesinin olduğu söylenebilir.

Tablo 12. Özel Eğitim Öğrenci Sayıları

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Okul Öncesi	1.120	1.113	3.511	4.873	4.986	
İlkokul	8.488	11.656	9.838	12.898	12.836	
Ortaokul	11.741	11.815	12.123	12.658	12.777	
Ortaöğretim	24.559	25.379	25.951	25.948	26.691	
Toplam	333.598	353.610	398.815	425.774	425.816	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

*Toplam öğrenci sayısına kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler ve özel eğitim sınıfı öğrencileri de dahil edilmiştir.

Tablo 13. Özel Eğitim Okul Sayıları

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Okul Öncesi	139	145	211	245	271	
İlkokul	410	411	417	433	451	
Ortaokul	403	410	416	432	448	
Ortaöğretim	410	427	444	481	497	
Toplam	1.362	1.395	1.489	1.417	1.517	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Özel eğitime gereksinimi olan öğrenci sayısının kademeler yükseldikçe arttığı görülmektedir. Artış eğilimi yıllar içinde de izlenmektedir. Bununla birlikte artış, özel gereksinimli nüfus ile oranlandığında eğitime erişim imkânı ve fırsatı bulan özel gereksinimli öğrenci sayısının oldukça düşük olduğu görülebilir.

Tablo 14. Eğitim Kademelerine Göre Suriyeli Öğrenci Sayıları

	2016	2017	2019	2020	Eğilim
Okul Öncesi	27.158	20.289	25.540	23.998	
İlkokul	299.184	362.753	355.814	344.602	
Ortaokul	115.282	145.657	231.437	273.098	
Lise	55.029	60.223	91.462	108.652	
Toplam	496.653	588.922	684.253	750.350	

Kaynak: MEB, Bütçe Sunuşu, 2021.

*2019 ve 2021 yılında Bütçe Sunuşu Raporu yayımlanmamıştır.

Toplam Suriyeli öğrenci sayısında artış eğiliminin devam ettiği görülürken kademelere göre artış eğilimi farklılık göstermektedir. Okul öncesi ve ilköğretim kademesinde düşüş yaşanmaktadır.

Ortaokul ve lise düzeyinde ise artış söz konusudur. Bu eğilim farklılığının gerekçesi incelenmeye değer bir konudur.

Tablo 15. BİLSEM Kurum, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	Eğilim
Toplam BİLSEM Sayısı	135	160	182	192	
Toplam Öğrenci Sayısı	33.720	41.257	57.360	57.122	
Toplam Öğretmen Sayısı	1.545	2.302	2.222	2.509	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

BİLSEM kurum, öğrenci ve öğretmen sayısında 2017-2018 sezonunda hızlı bir artış yaşanmış, sonraki yıllarda artış hızı yavaşlarsa da kurum ve öğretmen sayısı bakımından devam etmiştir. 2019-2020 sezonunda öğrenci sayısında düşüş görülmektedir. Düşüşün salgın sebebiyle yaşandığı düşünülebilir ancak son sezonun verilerine erişilemediğinden öğrenci sayısındaki düşüşün yönelimi anlaşılamamıştır.

EĞİTİM ORTAMLARI

Tablo 16. Kademe ve Lise Türlerine Göre Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
İlköğretim*	24	24	24	24	23	
Ortaöğretim	23	21	20	19	22	
Genel Ortaöğretim	22	21	21	21	24	
Meslekî ve Teknik Ortaöğretim	23	21	19	18	20	
Din Öğretimi	21	19	17	17	18	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

*İlkokul ve ortaokullarda derslik başına düşen öğrenci sayısı hesaplanırken; genellikle aynı dersliği ilkokul ve ortaokul birlikte kullandığından, ilkokul ve ortaokul birlikte değerlendirilmiştir.

Derslik başına düşen öğrenci sayısında genel olarak durağanlık olduğu görülmektedir. Genel ortaöğretimde ise açıkça bir artış olmuştur. Meslekî ortaöğretimde kısmî bir artış olduğu söylenebilir de İmam hatip liselerinde düşüş yaşanmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci ortalamaları ilkokul, ortaokul ve genel ortaöğretimde kabul edilebilir düzeyde, meslekî eğitimde yüksek, imam hatip liselerinde ise düşüktür. Diğer taraftan ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin yaklaşık %30'unun da açık öğretim lisesine devam ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ile ilgili bir diğer husus ise şehir ve ilçe düzeyinde öğrenci yoğunluğunun farklılaşması dolayısıyla yaşanan dengesiz dağılımdır.

Tablo 17. Yatılı, Taşınan ve Burslu Öğrenci Sayısı ve Oranı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Toplam Yatılı Öğrenci Sayısı*	269.485	364.739	353.341	328.141	320.219	
Yatılı Öğrenci Sayısının Toplam Öğrenci Sayısına Oranı (%)	1,52	2,03	1,95	1,79	1,77	
Taşınan Öğrenci Sayısı	451.959	810.035	798.014	754.555	722.119	
Taşınan Öğrenci Oranı (%)	2,55	4,52	4,40	4,13	3,99	
Toplam Burslu Öğrenci Sayısı	207.455	258.281	270.423	278.896	306.482	
Burslu Öğrenci Sayısının Toplam Öğrenci Sayısına Oranı (%)	1,17	1,44	1,49	1,52	1,69	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

*İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde devlet okullarında yatılı olarak okuyan öğrenci sayısıdır.

Türkiye ilk ve ortaöğretim düzeyinde devlet okullarında yatılı okuyan ve taşınmalı eğitimden yararlanan öğrenci sayısı 2017-2018’de önemli bir artış göstermiş olmasına rağmen sonraki yıllarda düşüş eğilimine girmiştir. Burs alan öğrenci sayısında istikrarlı artış devam etmektedir. 2020-2021 sezonunda yatılı ve taşınmalı öğrenci sayısındaki düşüşte salgın sebebiyle eğitimin uzaktan devam etmesi bir etken olarak değerlendirilebilir de önceki yıllardan başlayan bir düşüş eğiliminin olduğu dikkatten kaçmamalıdır.

Tablo 18. Teftiş Kurulu Başkanlığınca Denetimi Yapılan Okul/Kurum Sayısı

	2017*	2018	2019	2020	2021	Eğilim
Denetlenen Okul/Kurum	239	2.093	4.440	1.483	1.978	

Kaynak: MEB, Faaliyet Raporu, 2021.

*Yalnızca denetlenen resmî kurum sayısı verilmiştir.

EĞİTİMDE İNSAN KAYNAĞI

Tablo 19. Kademe ve Lise Türlerine Göre Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Okul Öncesi*	34	33	30	28	23	
İlkokul	17	17	18	17	17	
Ortaokul	17	16	15	15	14	
Ortaöğretim	13	12	12	11	13	
Genel Ortaöğretim	13	12	12	12	14	
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	13	12	11	10	11	
Din Öğretimi	15	14	13	12	13	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

*Okul öncesi verileri Örgün Eğitim İstatistiklerine göre hesaplanmıştır.

Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, okul öncesi kademesinde kayda değer bir düşüş eğilimindeyken diğer kademelerde durağan bir seyir izlemektedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, okul öncesi için çok yüksek düzeydeyken diğer kademelerde normal düzeydedir. Okul öncesinde son yılda öğrenci sayısındaki aşırı düşüş değerlendirildiğinde okul öncesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısındaki düşüş; öğretmen sayısının artmasıyla değil, öğrenci sayısının düşmesiyle ilgili olduğu sonucunu özler önüne sermektedir.

Tablo 20. MEB Personelinin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eğilim
Doktora	0,13	0,13	0,14	0,17	0,19	0,23	
Yüksek Lisans	8,55	8,75	8,93	9,58	10,26	11,22	
Lisans	80,94	81,57	81,74	81,94	82,00	81,76	

Kaynak: MEB, Faaliyet Raporu, 2021.

MEB personelinin eğitim düzeylerine ilişkin beş yıllık eğilime bakıldığında lisansüstü eğitilmiş personel sayısında anlamlı bir yükseliş olduğu görülmektedir. Bu tabloda yer verilmeyen personelin çok az bir kısmı ön lisans mezunu öğretmenlerden oluşurken kalan yaklaşık %10'luk kısım lise ve altı eğitilmiş yardımcı hizmet personelinin içermektedir. Yüksek lisans mezunlarının yaklaşık üçte birini tezli programlardan mezun olanlar oluşturmaktadır. Doktora mezunu personel içinde en yüksek oran, eğitim yönetimi alanı olmakla birlikte eğitim bilimlerinin diğer alanlarında ve farklı bilim dallarında da doktoralı öğretmen, okul yöneticisi, eğitim uzmanı ve eğitim

yöneticileri bulunmaktadır. Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile lisansüstü eğitilmiş personel oranının önümüzdeki yıllarda hızlı bir yükselişe geçmesi beklenmektedir.

Tablo 21. MEB Personelinin Yaş Dağılımı

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eğilim
30 yaş altı	26,11	25,29	22,95	22,26	21,63	19,17	
31-40 yaş arası	38,12	38,74	38,86	39,11	39,01	39,42	
41-50 yaş arası	24,46	25,11	26,29	27,07	27,57	28,96	
51-60 yaş arası	10,04	9,65	10,41	10,22	10,52	11,22	
61 yaş üzeri	1,27	1,20	1,48	1,34	1,28	1,23	

Kaynak: MEB, Faaliyet Raporu, 2021.

MEB Personelinin yaş ortalaması son beş yılda artan bir eğilim göstermektedir. 30 yaş altı azalırken 31-40 yaş arası durağan, 41 yaş ve üstünde ise artış eğiliminin başladığı görülmektedir. 61 yaş üstünde 2018 yılındaki belirgin artışın 3600 ek gösterge beklentisinden dolayı emekliliğini geciktirenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 22. Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı Personel Oranları

	2016	2017	2019	2020	Eğilim
Eğitim Kurumu Yöneticisi	7,56	8,96	9,02	9,00	
Kadrolu Öğretmen	90,45	82,71	80,04	78,83	
Sözleşmeli Öğretmen	1,97	4,34	10,92	12,16	
Ücretli Öğretmen*	6,13	6,45	7,77	7,20	

Kaynak: MEB, Bütçe Sunuşu, 2021; Türk-Eğitim SEN, 2021.

*Ücretli öğretmen oranı, Türk-Eğitim Sen Ücretli Öğretmen Araştırmaları kapsamında elde edilen sayılara göre toplam öğretmen sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir.

Eğitim-öğretim hizmetleri sınıfına dahil kadrolu MEB personeli oranının sözleşmeli personel lehine bozulduğu görülmektedir. Eğitim kurumu yöneticisi sayısında da bir artış söz konusudur. Öğretmen başına öğrenci sayısı bakımından okul öncesi kademesi dışında yeterli öğretmen istihdam ediliyor olsa da personelin bölgelere, şehirlere ve ilçelere dağılımında yaşanan dengesizlik sebebiyle çok sayıda ücretli öğretmen istihdam edilmektedir. Ücretli öğretmen sayısının da beş yıllık dönemde artarak devam ettiği görülmektedir. 2021'e ilişkin personel verilerine ulaşılamamıştır.

Tablo 23. Ücretli, Görece Başlayan, Görevden Ayrılan ve Özel eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmen Sayıları

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eğilim
Ücretli Öğretmen Sayısı*	60.983	63.829	76.605	83.783	80.583	69.326	
Göreve Başlayan Öğretmen Sayısı	49.311	23.496	25.577	41.379	40.925	20.000	
Görevden Ayrılan Öğretmen Sayısı	44.144**	19.217	8.982	15.019	15.019		
Özel Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmen Sayıları	120.962	149.457	169.740	174.750	162.215		

Kaynak: Türk-Eğitim SEN, 2021.

*Türk Eğitim Sen Araştırması

2016 yılı ücretli öğretmen sayısı, 62 ilin valiliklerinden gelen bilgilere göre hesaplanmıştır.

2017 yılı ücretli öğretmen sayısı, 56 ilin valiliklerinden gelen bilgilere göre hesaplanmıştır.

2018 yılı ücretli öğretmen sayısı, 64 ilin valiliklerinden gelen bilgilere göre hesaplanmıştır.

2019 yılı ücretli öğretmen sayısı, 74 ilin valiliklerinden gelen bilgilere göre hesaplanmıştır.

2020 yılı ücretli öğretmen sayısı, 81 ilin valiliklerinden gelen bilgilere göre hesaplanmıştır.

2021 yılı ücretli öğretmen sayısı, 62 ilin valiliklerinden gelen bilgilere göre hesaplanmıştır.

**FETÖ/PDY ve BTÖ kapsamında görevine son verilen öğretmen sayıları da dahil edilmiştir.

Göreve yeni başlayan öğretmen sayısının son beş yılda dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. Ancak 2021 yılı, son yılların en düşük atama yapılan yılı olmuştur. Görevden ayrılan öğretmenlerin sayısında da 2016 yılında idarî ve yargı kararlarıyla ihraç edilenler sebebiyle önemli bir artış görülmektedir. 2018 yılında ise 3600 ek gösterge beklentisi ile emekliliğini erteleyen öğretmenlerin görevden ayrılan sayısını oldukça düşürdüğü görülmektedir. Son iki yılda görevden ayrılan öğretmen sayısında genel eğilime nazaran bir azalma olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun 2023'te uygulanması ile ayrılan öğretmen sayısında belirgin bir artış olması beklenmektedir.

Tablo 24. Hizmet içi Eğitim Faaliyet-Belge Alan Sayısı

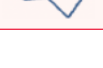
	2016	2017	2018	2019	2020	Eğilim
Toplam Faaliyet Sayısı	37.798	27.753	35.408	47.152	15.927	
Toplam Belge Alan Sayısı	1.729.016	1.047.477	1.181.246	1.593.998	1.046.809	

Kaynak: MEB, Bütçe Sunuşu, 2021.

Hizmet içi eğitim faaliyet ve katılımcı sayısında bir artış eğilimi olduğu ancak 2020 yılında salgın sebebiyle faaliyet sayısında yaklaşık üçte iki oranında, katılımcı sayısında ise üçte bir oranında düşüş yaşandığı görülmektedir. 2021 verilerine henüz ulaşılamasa da 2021'de de düşüş eğiliminin devam edeceği öngörülebilir. Ancak resmî hizmet içi eğitim faaliyetleri yanında il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin düzenlediği faaliyetler ile kurumların, sivil toplum kuru-

luşlarının, sendikaların ve sivil girişimlerin düzenlediği meslekî gelişim faaliyetlerinin, önceki yıllara nazaran oldukça belirgin bir artış gösterdiği gözlenmektedir. Diğer taraftan öğretmen ve okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine uyum sağlamak amacıyla kişisel gelişimlerine daha fazla zaman ve kaynak ayırdıkları düşünülmektedir. Salgın döneminin öğretmenler ve okul yöneticileri açısından tarihi bir gelişim yılı olduğu söylenebilir.

Tablo 25. Eğitim Fakültesi Öğrenci Sayısı ve KPSS Sınavına Giren Öğretmen Adayı Sayısı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Toplam Öğrenci Sayısı	267.246	270.681	315.876	265.013	235.753	
Mezun Öğrenci Sayıları	55.922	53.861	53.395	49.438		
KPSS Toplam Aday Sayısı	1.285.343	1.140.429	1.234.813	1.021.266	1.399.082	
Eğitim Alanı Sayıları	471.220	434.102	440.431	376.709	471.522	

Kaynak: ÖSYM, Değerlendirme Raporu, 2021.

Formasyon eğitimi sertifika programının 2020’de kaldırılmasının ardından 2021’de yeniden uygulanmaya başlanmasıyla öğretmen arzının kısa bir duraksamadan sonra artarak devam ettiği görülmüştür. Eğitim fakültelerinde okuyan öğrenci sayısında artış eğilimi durmuş ve düşme eğilimine girmiştir. Bu durum, mezun sayılarına da yansımıştır. Ancak KPSS’ye eğitim alanında giren aday sayısında salgın döneminde bir düşüş olsa da artış devam etmektedir. Eğitim fakültelerinin mezun sayısının öğretmen talebini karşılamaya yetecek düzeyde olduğu görülmektedir. Sertifika programları ile artan öğretmen arzının son beş yılda yığılma oluşturmaya devam ettiği görülmektedir.

EĞİTİMİN BÜTÇESİ VE FİNANSMANI

Tablo 26. MEB, YÖK ve Üniversitelerin Yıllık Bütçeleri

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eğilim
MEB Bütçesi (Bin TL)	76.354.306	85.048.584	92.528.652	113.813.000	125.397.000	146.920.000	
YÖK + Üniversite Bütçeleri (Bin TL)	23.590.696	25.620.450	27.761.363	33.023.355	36.145.740	45.395.788	
ÖSYM Bütçesi (Bin TL)	445.303	408.536	537.550	549.555	717.792	643.549	
Toplam Eğitim Bütçesi (Bin TL)	100.390.305	111.077.570	120.827.565	147.385.910	162.260.532	192.959.337	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Tablo 27. Eğitim Bütçesinin Ağırlığı

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eğilim
MEB Bütçesinin GSYH'ye Oranı (%)	2,93	2,80	2,69	2,56	2,57	2,60	
MEB Bütçesinin Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (%)	13,38	13,18	12,13	11,84	11,45	10,91	
YÖK + Üniversite Bütçesinin GSYH'ye Oranı (%)	0,90	0,84	0,80	0,74	0,74	0,80	
YÖK + Üniversite Bütçesi'nin Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (%)	4,13	3,97	3,63	3,43	3,29	3,37	
Toplam Eğitim Bütçesinin Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (%)	17,52	17,15	15,77	15,28	14,75	14,29	
Toplam Eğitim Bütçesinin GSYH'ye Oranı (%) ,	3,83	3,65	3,49	3,30	3,32	3,41	
MEB Yatırım Ödeneğinin Merkezi Yönetim Bütçe Yatırım Ödeneğine Oranı (%)	12,25	10,93	11,25	8,70	9,31	10,10	
MEB Bütçesinden Yatırıma Ayrılan Pay (%)	8,23	8,51	8,36	4,88	4,65	7,69	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

Tablo 28. Bütçe Ödenek Türlerinin Bir Önceki Yıla Göre Artış Oranı

	2017	2018	2019	2020	2021	Eğilim
Personel Giderleri (%)	11,03	8,45	28,53	12,06	13,02	
Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Giderleri (%)	10,07	9,63	35,91	8,03	13,79	
Mal ve Hizmet Alım Giderleri (%)	15,21	7,24	15,48	-0,82	17,08	
Cari Transferler (%)	7,51	26,41	17,25	14,52	12,30	
Sermaye Giderleri (%)	15,16	6,91	-28,15	5,00	93,62	
Sermaye Transferleri (%)	-83,38	6,40	14,29	5,26	27,86	

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2021.

MEB bütçesinin, YÖK ve üniversiteler de dâhil olmak üzere son beş yılda GSMH'ye ve Merkezi Yönetim Bütçesi'ne oranla düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. Eğitim için ayrılan yatırım miktarı da dalgalı bir seyir izlenimi verse de düşmektedir. 2017'den itibaren yaşanan kur hareketliliğinin ardından salgın ile başlayan durağanlık sürecinin eğitime ayrılan paylarda personel giderlerini arttırdığı ve yatırımların azalmasına yol açtığı anlaşılmaktadır. Eğitimin uzaktan yapıldığı 2020 yılında mal ve hizmet alımlarına ayrılan payda eksiye düştüğü, ancak 2021'de hijyen ve sağlık gerekçesiyle aynı kalemden normalin üstünde bir artış olduğu görülmektedir. MEB bütçesinde, cari transferler ve sermaye transferlerinde de benzer sebeplerle dalgalanmalar yaşandığı görülmektedir.

Tablo 29. Yıllara Göre Kadrolu Öğretmen Maaşları

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eğilim
Maaş (TL)	2.628,41	2.891,92	3.319,98	3.910,74	4.396,40	6.300,00	
Ek Ders (TL)	659,83	726,60	834,00	979,77	1.093,00	1.250,00	
Maaş+Ek Ders (TL)	3.228,24	3.618,52	4.153,98	4.890,51	5.462,40	7.550,00	
Maaş+Ek Ders (Dolar)*	1.141,00	1.024,00	898,00	862,00	797,00	870,00	

Kaynak: MEB, Bütçe Sunuşu, 2021.

Öğretmen maaşlarında son beş yılda TL bazında artış yaşanırken dolar kuru bazında belirgin bir düşüş yaşanmaktadır. Öğretmen maaşlarının dolar kuruna dönüştürülmesinde 1 Temmuz tarihi esas alındığından 2021 yılı maaşının dolar kuru bazında karşılığı yanıltıcı olabilir. Nitekim 1 Temmuz'da 8,64 TL düzeyinde olan kur, 31 Aralık itibarıyla 13 TL civarına gelmiştir.

Tablo 30. Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Başına Düşen Eğitim Harcaması

		2016	2017	2018	2019	2020	Eğilim
Okul Öncesi	TL	7.062	7.328	8.804	9.886	10.311	
	Dolar	2.333	2.005	1.826	1.740	1.469	
İlkokul	TL	5.505	5.782	6.854	8.914	9.332	
	Dolar	1.819	1.582	1.421	1.569	1.330	
Ortaokul	TL	5.569	5.846	7.296	9.127	9.503	
	Dolar	1.840	1.600	1.513	1.606	1.354	
Ortaöğretim	TL	7.256	8.750	11.194	12.826	12.495	
	Dolar	2.397	2.395	2.321	2.258	1.781	
Yükseköğretim	TL	13.487	13.652	16.845	18.830	20.774	
	Dolar	4.456	3.736	3.493	3.314	2.961	

Kaynak: TÜİK, Eğitim Harcamaları, 2021.

Öğrenci başına düşen yıllık harcama miktarları son beş yılda TL bazında artarken dolar kuru bazında belirgin bir düşüş göstermektedir. Düşüşün en az yaşandığı kademe, ortaöğretim kademesi olmuştur. En fazla düşüş ise okul öncesi ve yükseköğretimde yaşanmıştır.

YÜKSEKÖĞRETİM

Tablo 31. Yükseköğretime Geçiş Sınavı Verileri

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eğilim
Başvuran		950.156	960.410	954.353	983.701	894.187	955.310	
Son Sınıf Düzeyinde Yerleşen	Lisans (%)	24,28	21,66	18,87	17,78	18,54	14,47	
	Önlisans (%)	21,46	11,20	11,74	10,69	11,72	10,00	
	AÖF (%)	3,47	2,05	1,83	1,64	1,69	1,81	
Başvuran		2.256.377	2.265.843	2.381.412	2.528.031	2.436.958	2.607.715	
Toplam Yerleşen	Lisans (%)	18,77	18,67	16,58	16,20	17,72	14,21	
	Önlisans (%)	16,34	12,06	13,27	13,60	14,35	12,20	
	AÖF (%)	7,52	5,70	6,14	5,96	5,76	4,86	

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri, 2021.

Yükseköğretime geçiş sürecinde başvuran sayısı bakımından mezun sayısında önemli bir değişim yaşanmazken toplam başvuran sayısında düzenli bir artış söz konusudur. Başvuran sayısında artış olmasına rağmen yerleşen sayısında son yıllarda bir düşüş görülmektedir. 2021'deki düşüş, büyük oranda salgın süreci ve matematik testinin zor olması ile ilişkilendirilirken öğrenciler tarafından birçok bölüme/programa eskiye nazaran talebin düştüğü ve öğrencilerin daha seçici tercihler yaptıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 32. Yıllara ve Kademelere Göre Öğrenci Sayıları

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Önlisans	2.555.926	2.768.757	2.829.430	3.002.964	3.114.623	
Lisans	4.071.579	4.241.841	4.420.299	4.538.926	4.676.657	
Yüksek Lisans	480.215	454.673	394.174	297.001	343.569	
Doktora	91.267	95.100	96.199	101.242	106.148	
İkinci Öğretim	819.803	789.185	687.829	626.684	560.223	
Açıköğretim	3.306.797	3.586.216	3.880.931	4.116.698	4.359.034	
Uzak Öğretim	91.880	86.473	82.457	71.736	65.455	
Yabancı Uyruklu Öğrenci	108.076	125.138	154.505	185.047	224.028	
Yabancı Uyruklu Öğrencinin Toplam Örgün Öğrenciye Oranı (%)	1,50	1,65	1,99	2,33	2,71	
Toplam	7.198.987	7.560.371	7.740.102	7.940.133	8.240.997	

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri, 2021.

Tablo 33. Yıllara ve Unvanlarına Göre Akademik Personel Sayıları ve Yükseköğretimde Öğrenci/Doktoralı Öğretim Elemanı Oranı

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Eğilim
Öğretim Görevlisi	35.052	35.484	36.461	37.651	38.289	
Araştırma Görevlisi	45.321	45.998	48.396	50.667	51.548	
Doktor Öğretim Üyesi	34.652	37.520	39.464	40.998	41.508	
Doçent	14.203	14.456	15.451	16.664	17.778	
Profesör	22.535	24.640	26.453	28.514	30.562	
Doktoralı Toplam	71.390	76.616	81.368	86.176	89.848	
Toplam	151.763	158.098	166.225	174.494	179.685	
Öğretim Elemanı Başına Düşen Öğrenci Sayısı (Açıköğretim öğrenci sayısı hariç)	26	25	23	22	22	

Doktoralı Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı (Açıköğretim öğrenci sayısı hariç)	54	51	47	45	43	
Öğretim Elemanı Başına Düşen Öğrenci Sayısı (Açıköğretim öğrenci sayısı dahil)	48	48	47	46	46	
Doktoralı Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı (Açıköğretim öğrenci sayısı dahil)	101	99	95	93	92	

* 2016-2017 eğitim-öğretim yılı öğretim görevlisi sayısı; öğretim görevlisi, okutman ve uzman sayılarının toplamıdır.

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri, 2021.

Akademik personel sayısının son yıllarda artış eğilimi devam etmektedir. Bu artış, öğretim üyesine düşen öğrenci sayısında azalmayı beraberinde getirmektedir. Yine de doktoralı öğretim elemanına düşen öğrenci sayısının kabul edilemez oranda olduğu görülmektedir.

Tablo 34. Yıllara ve Kademelere Göre Mezun Öğrenci Sayıları

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	Eğilim
Önlisans	295.500	316.465	310.938	474.619	
Lisans	454.207	454.995	486.200	569.702	
Yüksek Lisans	48.683	67.067	86.251	60.828	
Doktora	6.045	7.332	8.069	7.598	

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri, 2021.

Yükseköğretim kurumlarından mezun sayılarında son yıllarda süregelen bir artış gözlenirken ön lisans ve lisans programlarında 2019-2020 sezonundaki mezun sayısı normalin üzerinde artmıştır. Diğer taraftan yüksek lisans ve doktora mezunlarının sayısında son sezonda belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Ön lisans ve lisans programlarındaki öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinde nispeten daha kolay başarılı oldukları öne sürülebilir. Benzer biçimde lisansüstü öğrencilerin ise tez ve araştırma süreçlerini yürütmekte zorlandıkları anlaşılmaktadır.

EĞİTİM ÇIKTILARI

Tablo 35. Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Nüfusun Dağılımı (25-64 yaş)

	2016	2017	2018	2019	2020	Eğilim
Okuryazar olmayan (%)	5,10	4,80	4,40	4,00	3,80	
Bir öğrenim kurumundan mezun olmayan (%)	5,90	5,60	5,30	4,90	4,70	
İlkokul (%)	29,30	28,40	26,30	24,80	23,80	
İlköğretim (%)	12,60	13,30	14,30	11,30	10,70	
Ortaokul ve dengi meslek okulu (%)	8,60	8,40	8,70	12,30	13,00	
Lise ve dengi meslek okulu (%)	19,50	19,80	20,40	21,20	21,40	
Yüksekokul ve fakülte (%)	16,30	16,70	17,30	18,00	19,00	
Yüksek Lisans (%)	1,40	1,80	2,00	2,10	2,20	
Doktora (%)	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	
Bilinmeyen (%)	0,90	0,90	0,90	1,00	1,10	

Kaynak: TÜİK, Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Nüfusun Dağılımı, 2021.

Türkiye’de son 5 yılda eğitim düzeyinin hızla yükseldiği görülmektedir. Okuryazar olmayan, bir öğretim kurumundan mezun olmayan ve ilköğretim mezunu sayısında düşüş sürerken lise ve üstü eğitim düzeylerinden mezun olanların oranı yükselmektedir. Lise, ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyindeki artış oranının doktora programlarından mezun olanların artış oranına nispetle daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca bakılarak ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve yükseköğretimin yaygınlaştırılmasının etkili olduğu söylenebilir. Diğer taraftan eğitim düzeyi bilinmeyenlerin oranının da artış göstermesi, incelenmeye değer bir detay olarak görünmektedir.

ANALİZ:

2021'DE EĞİTİMİN GÜNDEMİ

COVID-19 salgınının sebep olduğu dalgalanma ile 2020 yılı salgın kaynaklı belirsizliklerin yönetilmeye çalışıldığı kriz yılı olmuştu. 2021'de salgın sonrası eğitimde yeni normale dönüş çabaları yoğunlaştı. Yılın ilk aylarında belirsizlik had safhadayken yazıya doğru aşının yaygınlaşması ile normale dönüş çabaları başladı. Bu kapsamda yılın ilk ayları uzaktan eğitime erişimdeki imkân eşitsizlikleri ve eğitim öğretiminin sürdürülebilirliği konuları ile geçerken yaz ve sonrasında öğrenme kayıplarının telafisi bütün çıplaklığı ile karşımıza çıktı.

Bu bölümde Türkiye'de eğitimin 2021 yılı serüveni salgın süreci ve sonrasında politikacıların, karar alıcıların, basın, kamuoyunun, uygulamacıların, öğretmen ve yöneticilerin, velilerin ve öğrencilerin gözünden olgular ve gelişmeler üzerinden incelendi.

COVID-19 SALGINI VE YÜZ YÜZE EĞİTİME GEÇİŞ

EĞİTİMİN NİTELİĞİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK GELİŞMELER

BASIN GÜNDEMİNE YANSIYAN EĞİTİM KONULARI

POLİTİKA BELGELERİNDE EĞİTİM

UNUTULAN YA DA GÜNDEME GELMEYEN KONULAR

EĞİTİM ALANINDAKİ ENTELEKTÜEL BİRİKİM

Covid-19 Salgını ve Yüz Yüze Eğitime Geçiş

2021 yılının ilk ayları ve bahar eğitim-öğretim dönemi salgının gölgesinde devam ederken 2021 yılının ikinci yarısı salgın sonrası eğitime dönüşün tartışıldığı bir yıl oldu. Salgın sürecinde imkân eşitliğini sağlamak için yapılan çalışmalar, öğrenci ve öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığını ve iyi oluşlarını desteklemeye yönelik çalışmalar, öğretmenlerin durumu, ders geçme ve ulusal sınavlar, aşılama süreci ve okulların yeniden yüz yüze eğitime açılması ile yaşanan gelişmeler 2021 yılının en çok konuşulan gündemleri oldu.

2021'de Salgında Eğitimin Serencamı ve Öğrenme Kayıplarını Telafi Çalışmaları

2021 yılı vaka sayılarının seyrine göre okulların yüz yüze mi yoksa uzaktan mı olacağı konusunda oldukça dalgalanmalı bir yıl oldu. Yılın ilk aylarında kapalı olan eğitim kurumlarının bir kısmı (çoğunlukla özel kurslar ve yaygın eğitim merkezleri) 5 Ocak 2021 itibarıyla açılmaya başladı.

22 Ocak 2021 tarihinde 8 ve 12. sınıf öğrencileri ve mezunlar için isteğe bağlı açılan resmî okullardaki destekleme ve yetiştirme kurslarında, özel okullardaki takviye kurslarında ve 12. sınıflara yönelik özel öğretim kurslarında yüz yüze eğitime başlandığı duyuruldu.

12 Şubat tarihi itibarıyla açılmaya başlayan eğitim kurumlarının ikinci dönemin başlayacağı 15 Şubat gününden itibaren yeniden uzaktan eğitimle devam edeceği ve 1 Mart tarihinden itibaren de sınava hazırlanan 12. sınıflar için seyreltilmiş bir biçimde yüz yüze

olarak başlayacağı bildirildi. Fakat bu karara rağmen 15 Şubat tarihinden itibaren köy okullarının tüm kademelerinde ve tüm bağımsız anaokullarında yüz yüze eğitime başlanmasına karar verildi.

Alınan bu kararlara rağmen 20 Şubat 2021'de 1 Mart tarihinden itibaren tüm meslekî ve teknik Anadolu liseleri, çok programlı Anadolu liseleri, güzel sanatlar liseleri ve spor liseleri; derslerine ait uygulama kazanımlarının yüz yüze eğitimlerine tüm sınıf seviyelerinde başlanacağı duyuruldu.

1 Nisan 2021'de okulların durumunun kontrolünün artık şehir bazlı yapıldığı haberleri gelmeye başladı. Her şehirdeki vaka sayısının farklılık göstermesinden kaynaklı olarak ülke genelinde eğitimi etkilememek adına 7 Nisan tarihinde MEB, yüz yüze eğitimle ilgili kararları, İl Hıfzıssıhha Kurumları'na bıraktı. 14 Nisan tarihinde, 15 Nisan'dan itibaren okul öncesi, 8 ve 12. sınıflar haricinde uzaktan eğitime geçilmesine karar verildi. Bu kararın ardından 16 Nisan tarihinden iti-

Tablo 36. 2021’de Salgında Eğitim Yönetimi

Tarih	Gelişme
4 Ocak 2021	Özel öğretim kurumlarından çeşitli kurslar, özel ulaştırma hizmetleri, meslekî eğitim ve geliştirme kursları, motorlu taşıt sürücüleri kursları, iş makineleri sürücü eğitim kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile meslekî eğitim merkezleri sokağa çıkma kısıtlamalarına uymak şartıyla yüz yüze eğitime başladı.
11 Ocak 2021	Hayat boyu öğrenme kurumlarında yüz yüze eğitime başlandı.
22 Ocak 2021	8 ve 12. sınıf öğrencileri ve mezunlar için isteğe bağlı açılan resmî okullardaki destekleme ve yetiştirme kurslarında, özel okullardaki takviye kurslarında ve 12. sınıflara yönelik özel öğretim kurslarında yüz yüze eğitime başlandığı duyuruldu.
15 Şubat 2021	Uzaktan eğitime geçildi.
15 Şubat 2021	Köy okullarının tüm kademelerinde ve tüm bağımsız anaokullarında yüz yüze eğitime başlanmasına karar verildi.
1 Mart 2021	12. sınıflar için seyreltilmiş bir biçimde yüz yüze eğitim başladı.
1 Mart 2021	Tüm meslekî ve teknik Anadolu liseleri, çok programlı Anadolu liseleri, Güzel Sanatlar liseleri ve Spor liseleri derslerine ait uygulama kazanımlarının yüz yüze eğitimlerine tüm sınıf seviyelerinde başlandı.
1 Nisan 2021	Bartın’da salgınla mücadele kapsamında anasınıfı, ilkokul, 8 ve 12. sınıflar hariç uzaktan eğitime geçildi.
5 Nisan 2021	Ankara’da 5, 6 ve 7. sınıflar ile lise hazırlık, 9, 10 ve 11. sınıflar tam zamanlı uzaktan eğitime geçti.
5 Nisan 2021	Yalova’da 1, 2, 3 ve 4. sınıflar tam zamanlı uzaktan eğitime geçti.
7 Nisan 2021	Bursa, Erzurum, Gaziantep, Eskişehir, Çorum ve Malatya’da uzaktan eğitime geçildi.
10 Nisan 2021	Eskişehir’de resmî ve özel tüm okul öncesi eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime ara verildi.
16 Nisan 2021	12. sınıflarda yüz yüze eğitime devam edilirken 9, 10 ve 11. sınıflarda tam zamanlı uzaktan eğitime geçildi.
1 Haziran 2021	Yüz yüze eğitime geçildi.

Kaynak: Resmî açıklamalardan ve basında çıkan haberlerden yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

baren 12. sınıflarla yüz yüze eğitime devam edilirken 9, 10 ve 11. sınıflarda tam zamanlı uzaktan eğitim geçildi. Tüm bu dalgalanmalı yarıyılın ardından 1 Haziran'da yüz yüze eğitime geçildiği açıklandı. Dönem sonu yüz yüze eğitimle tamamlandı.

Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, yeni bir dönem başlamadan önce 28 Ağustos 2021 tarihinde, 2021-2022 eğitim öğretim döneminde yüz yüze eğitimin tam zamanlı ve tüm kademelerde başlatılmasına ilişkin detayları paylaştı. Bu detayların ana hatları incelendiğinde "Okul öncesi ve 1. sınıf öğrencilerine uyum haftası düzenlenecek, öğretmenlere COVID-19 tedbirleri seminerleri verilecek ve tüm okulların COVID-19 durumu takip edilecektir." kararları dikkat çekti. 9 Kasım tarihine gelindiğinde Millî Eğitim Bakanı, 6 Eylül'de yüz yüze eğitimin başladığını hatırlatarak o gün itibarıyla COVID-19 nedeniyle eğitime ara veren hiçbir okulun olmadığını belirtti.

26 Ekim 2021 tarihine gelindiğinde salgın boyunca yaklaşık olarak 1,5 yıl uzaktan eğitime devam eden öğrencilerin öğrenme kayıplarını tespit etme amacıyla Türkiye genelinde 7, 8, 11 ve 12. sınıf öğrencilerine yönelik ilk kez 4 Milyon 565 bin 916 öğrenciye kazanım değerlendirme uygulaması yapıldığı açıklandı.

Tablet Dağıtımı ve Teknolojiye Erişim

COVID-19 süresince pek çok öğrenci, imkânı olmadığından uzaktan ve çevrimiçi derslere girememiştir. İmkân eşitsizliğini azaltmak amacıyla MEB tarafından 2020'de başlatılan tablet dağıtımı kampanyası kapsamında 29 Ocak 2021'de 500 bin tablet öğrencilere ulaştırıldı. 2021 yılının ilk aylarında tablet kampanyasının kapsamı dizüstü bilgisayar ve internet

paketleri ile genişletildi. 29 ildeki yatılı bölge ilköğretim okullarındaki öğrencilere ulaştırıldı.

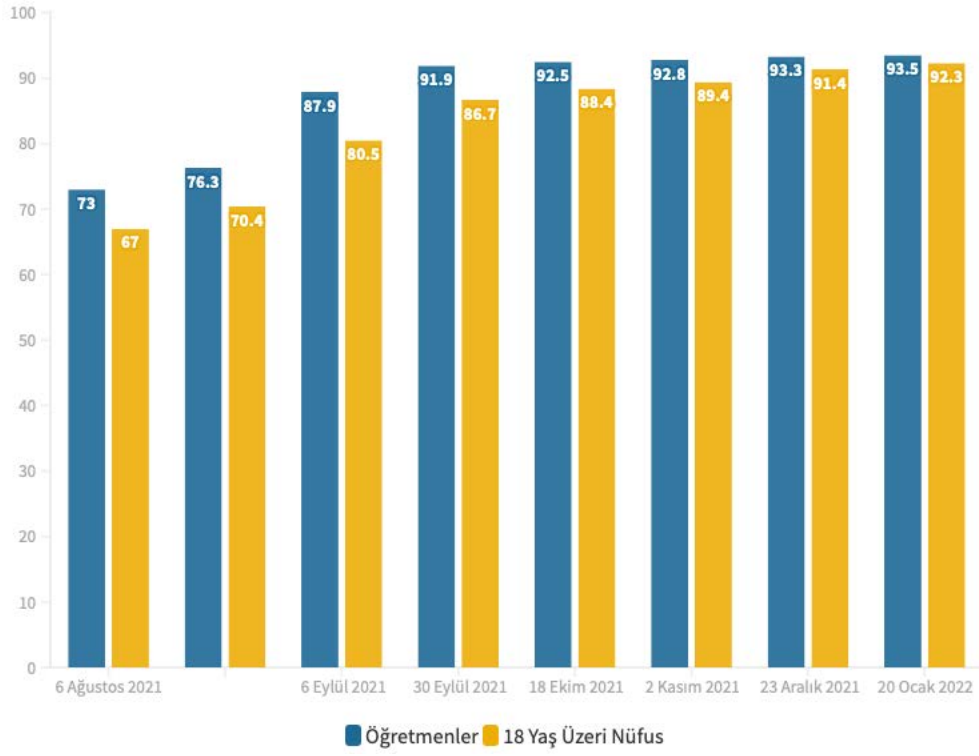
Aşı Uygulamaları ve Süreç Yönetimi

24 Şubat tarihinde Millî Eğitim Bakanı, öğretmenleri teşvik etmek amacıyla ilk aşısını oldu. Daha sonra özel okullar da dahil olmak üzere 8 Nisan tarihinde 1 milyon 259 bin öğretmenin ismi, Sağlık Bakanlığına bildirildi. Fakat yine de aradan 1,5 ay geçmesine rağmen öğretmenlerin yüzde 10'u aşılandı. Bunun üzerine sendikalar, aşılama çalışmalarını tamamlanana kadar uzaktan eğitimin devam etmesi gerektiği konusunda uyarılarda bulundu. 14 Nisan tarihine gelindiğinde Millî Eğitim Bakanı, aşılama çalışmalarına öğretmenler ve okul çalışanları dahil olmak üzere 425 bin 430 personelin dahil edildiğini duyurdu ve ilköğretim öğretmenlerine de aşı yapılmaya başlandı. Öğretmenlere yönelik aşı uygulaması, nisan ayı itibarıyla %10, haziran ayı itibarıyla %40, eylül ayı itibarıyla %86'ya, kasım ayı itibarıyla de %92'ye ulaştı. 2021-2022 eğitim-öğretim dönemi başında aşı olmayan öğretmenlerden ve diğer personelden haftada iki kez PCR testi isteneceği duyuruldu.

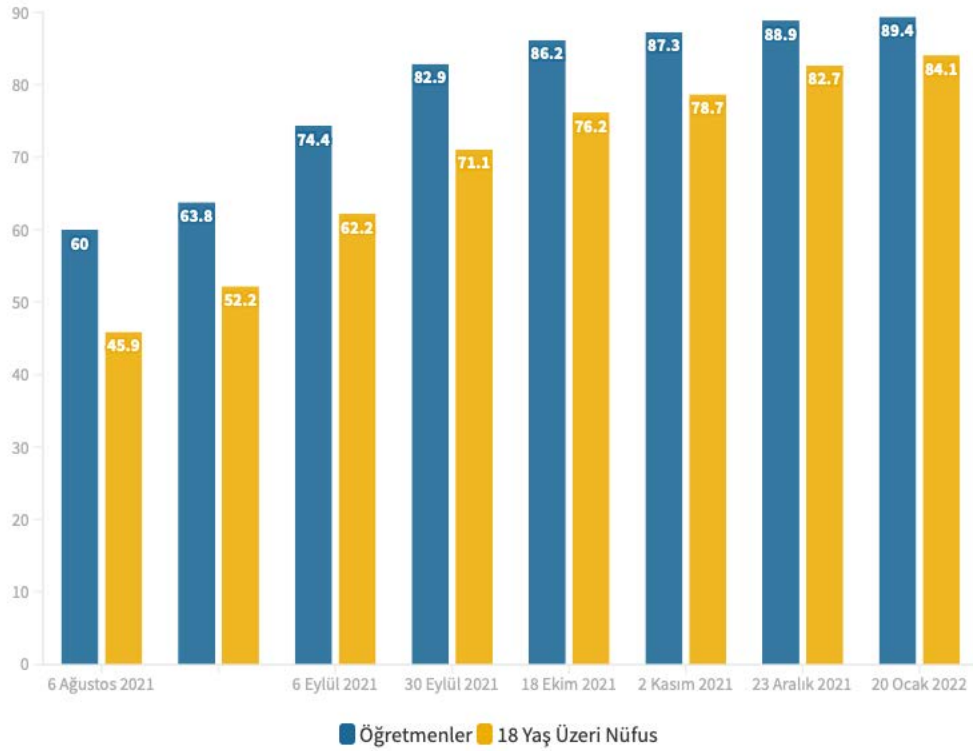
Destek Programları ve Uygulama Geliştirme Çalışmaları

COVID-19 döneminde eğitim imkânlarına ulaşmakta güçlük çeken çocuklar için MEB birtakım uygulamalar geliştirdi.

Bu uygulamalardan ilki 2021 yılının ilk aylarında Ulusal Destekleme Programı (UDEP) EBA Destek Merkezlerinin kurulması oldu. 18 Mart tarihinde sayıları 15 bine yaklaşan EBA Destek Noktalarına, UNICEF finansmanı-

Şekil 1. Öğretmenlerin ve Türkiye’de Genel Tek Doz Aşılama Oranlarının Değişimi

Şekil 2. Öğretmenlerin ve Türkiye’de Genel Çift Doz Aşılama Oranlarının Değişimi

Kaynak: MEB, Yüz Yüze Eğitime Dönüşte 180 Gün, 2022.

la 164 yeni merkez ve 6 mobil destek aracı eklendi. 23 Haziran tarihinde yine 16 ildeki 114 okulda EBA destek noktası kuruldu. Bu sayede toplamda 2 bin 59 bilgisayarla 15-20 öğrencilik merkezler kuruldu.

Salgın sebebiyle oluşan öğrenme kayıplarını telafi etmek amacıyla haziran ayında "Telifide Ben de Varım" isimli program başlatıldı. Program kapsamında salgın döneminde oluşan öğrenme kayıplarının telafisi amacıyla yaz ayları da dahil olmak üzere telafi eğitimlerinin yapılması hedeflendi.

Okulların yüz yüze açılmasından sonra MEB, salgının etkilerini azaltmak amacıyla eylül ayından itibaren öğrenci, öğretmen ve velilere yönelik çeşitli psiko-sosyal çalışmalar başlattı. Bu çalışmalar aracılığıyla 796 bin öğretmene eğitim, 10 milyon öğrenciye ve 2 milyon veliye psiko-eğitim desteği verildiği belirtildi.

Ders Geçme ve Kademeler Arası Geçiş Sınav Uygulamaları

2021'de yüz yüze ve uzaktan öğretim konusundaki kararlar gibi sınavlarla ilgili kararlar da oldukça değişken olmak zorunda kaldı. Aynı zamanda öğrenme kayıplarını telafi edebilmek amacıyla sınavlarda yapılan birkaç değişim söz konusu oldu. 14 Ocak tarihinde açıklanan ve birinci dönemde yapılmış olan yüz yüze sınavların dönem sonu puan değerlendirmesine dahil edilmemesi bu duruma bir örnektir. 26 Nisan tarihinde yayınlanan bir haberde okullarda yüz yüze yapılması planlanan sınavların ertelendiği duyuruldu. Fakat buna rağmen 29 Nisan tarihinde Liselere Giriş Sınavı'nın (LGS) ertelenmesi durumunun söz konusu olmadığı söylendi.

Salgın Sürecinde Öğretmenlerin Durumu

Salgın sürecinde öğretmenlerin durumu ile ilgili kararlarda da değişiklikler oldu. 2 Şubat'ta yayınlanan bir habere göre öğretmenlerin, meslekî gelişim programlarına 8-12 Şubat'ta çevrimiçi olarak katılacağı belirtildi. 26 Nisan'da yapılan bir açıklama sonrası yüz yüze ya da uzaktan eğitim fark etmeksizin öğrencilerin derse katılmaması durumunda öğretmenler ek ders ücretlerini alamadı. 30 Nisan'da açıklanan bir haberde ise alınan tedbirler kapsamında uzaktan çalışan okul yöneticilerinin evden çalışsa bile ek ders ücretlerini alacağı duyuruldu.

Yüz Yüze Eğitim Sonrası Alınan Tedbirler

6 Eylül tarihinde okullarda yüz yüze eğitime başladıktan sonra salgını okullarda kontrol altına alabilmek amacıyla birtakım çalışmalar yapıldı. İlk olarak 24 Ağustos'ta yayınlanan "Covid-19 Salgınında Okullarda Alınması Gereken Önlemler Rehberi" okul müdürlüklerine gönderildi. Bu rehberde göre öğrencilerle bir araya gelmesi zorunlu olan ve aşı olmamış öğretmen ve okul çalışanlarının haftada iki kez PCR testi yaptırması kuralı getirildi.

5 Eylül tarihinde MEB ve Sağlık Bakanlığı iş birliğiyle "Okullarda Covid-19 Pozitif Vaka Çıkması Durumunda Yapılması Gereken Uygulamalar Rehberi" hazırlandı. Bu rehberde göre herhangi bir sınıfta bir öğrencide COVID-19 testinin pozitif çıkması halinde öğrenciler ve öğretmen izlemeye alınarak eğitime devam edeceklerdir. Aynı sınıfta 10 gün içerisinde ikinci kez pozitif vaka çıktığında sınıf öğrencilerinin tamamı, yakın temaslı

olarak kabul edilecek ve bu öğrenciler eve gönderilerek 14 gün boyunca temaslı takibi- ne alınacaktır.

5 Eylül’de COVID-19 ile ilgili alınan tedbirle- rin takibi, olası vaka ve temas durumlarında izlenecek yol konusunda okullara destek ol- mak amacıyla MEBİM bünyesinde COVID-19 Salgın Yönetim Destek Merkezi oluşturuldu- ğu açıklandı. Öğretmen ve öğrenciler deste- ğe ihtiyaç duydukları anda bu numarayı ara- yarak destek talep edebildiler.

8 Eylül’de resmî ve özel tüm okul ve eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerden Sağlık Bakanlığı e-Nabız Sistemi’nde kronik hastalıklar listesinde yer alan hastalığa ait raporu olanlar ile COVID-19 hastası veya te- maslı olduğu için tedavi ya da karantina sü- recinde olanlar, mazeretlerine ilişkin e-Nabız sisteminden alacakları belgeyi okul müdür- lüklerine iletmeleri hâlinde mazeretli sayıla- cağına dair bir haber yayınlandı.

4 Ekim’de MEB ve Sağlık Bakanlığı iş birliği- le yapılmış olan “Okullarda COVID-19 Pozitif Vaka Çıkması Durumunda Yapılması Gere- ken Uygulamalar Rehberi” güncelledi. Gün- cellenen rehberde göre yakın temaslı olarak kabul edilen öğrencilerde belirtiler takip edilecek, herhangi bir belirtisi bulunmayan- lara beşinci günde yapılacak olan PCR testi de negatif çıkınca öğrencilerin karantinaları sonlandırılarak yüz yüze eğitime devam et- meleri sağlanacaktı.

Yükseköğretim ve COVID-19 Süreci

Küresel salgın ve yeniden normalleşme adımlarının atıldığı dönemde YÖK, 2020- 2021 eğitim öğretim yılının güz döneminde olduğu gibi bahar döneminde de uzaktan eğitimin sürdürülmesi kararı aldı. Üniversite-

lerde yalnızca uygulamalı eğitimin, gruplar halinde ve yüz yüze verilmesi; teorik eğitim- lerin ise asgari yeterliliklerinin dikkat alınma- sı ve yapılan bu eğitimlerin çevrim içi olarak devam etmesi yönünde açıklama yapıldı. Sü- reç içerisinde K-12 düzeyindeki öğretmenle- rin aşılınması çalışmaları nisan ayında baş- lamasına rağmen akademisyenlerin aşılama çalışmalarına dair alınan karar 9 Haziran tari- hinde uygulamaya koyulabildiştir.

2021 yılında gerçekleşen YKS’nin ardından COVID-19 salgın süreci nedeniyle öğrencile- rin etkilenmesi ve çok sayıda öğrencinin ba- raj puanının altında kalması neden gösterilerek

Temel Yeterlilik Testi (TYT) ve Alan Yeterlilik Testinde (AYT) uygulanan baraj puanının düşürülmesine ilişkin YÖK tarafından çalışmalar başlatıldı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın onayına sunulan bu çalışmalar, 10 Ağustos tarihinde kabul edilerek kamuoyuna duyuruldu. Buna rağmen lisans ve ön lisans programlarında 300 bine yakın kontenjan boş kaldı.

2021-2022 eğitim öğretim yılında, yükseköğretim kurumlarında örgün eğitim yüz yüze başladı ancak derslerin %40'ının uzaktan öğretim yoluyla verilebileceği açıklandı. Yeniden yüz yüze eğitim sürecine geçiş sürecinde YÖK, yükseköğretim kurumlarında salgın tedbirlerinin uygulanmasına yönelik

kılavuz hazırladı. Kılavuzlar bütün üniversitelere dağıtılarak "Küresel Salgında Eğitim ve Öğretim Süreçlerine Yönelik Uygulamalar Rehberi" ile "Kampüs Ortamına Yönelik Uygulamalar Rehberi" olmak üzere iki ayrı rehber haline getirildi. Eğitim-öğretim süreci ve kampüslerde alınması gereken önlemlere ilişkin detaylı bilgilerin yer aldığı bu rehberlerde, üniversitelerin eğitim süresinde ve kampüs içinde uyulması gereken tedbirlere detaylı bir şekilde yer verildi. YÖK tarafından yapılan açıklamaya göre kasım ayı itibarıyla COVID-19'a karşı aşılama oranlarının yükseköğretim öğrencilerinde %79,21, akademik personel içerisinde %93,27, idarî personel içerisinde ise %90,70'e ulaştığını açıkladı.

Tablo 37. Yükseköğretim COVID-19 Takvimi

2 Şubat 2021	YÖK, Sağlık Bakanlığından üniversitelerde 2020-2021 bahar döneminde yüz yüze öğretime geçilmesine ilişkin "acil görüş" bildirilmesini istedi.
17 Şubat 2021	YÖK, uygulamalı eğitimin gruplar halinde yüz yüze, teorik eğitimlerin ise asgari yeterlikler dikkate alınarak çevrim içi yapılmasına karar verdi.
28 Nisan 2021	YÖK, COVID-19 tedbirleri kapsamında uygulanacak tam kapanma sürecinde üniversitelere uzaktan eğitime geçilmesi ve yüz yüze yapılması planlanan sınavların, 17 Mayıs sonrasına ertelenmesi veya çevrim içi gerçekleştirilmesi tavsiyesinde bulundu.
1 Haziran 2021	Yüz yüze eğitime geçildi.
9 Haziran 2021	Öğretim üyeleri ve üniversite personelinin COVID-19 aşılması başladı.
10 Ağustos 2021	TYT ve AYT sınavlarının baraj puanları düşürüldü.
27 Ağustos 2021	2021-2022 eğitim öğretim yılında örgün eğitimin yüz yüze başlayacağı açıklandı.

Kaynak: Resmî açıklamalardan ve basında çıkan haberlerden yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Özet

COVID-19 salgını sürecinde eğitim yönetimi 2021 yılının ilk yarısını belirsizlik ve kararsızlık, ikinci yarısını normale dönüş sancıları ile geçirdi. Uzaktan eğitime erişimde yaşanan fırsat ve imkân eşitsizlikleri bütün çabalara rağmen giderilememiştir. 2021 yılı akademik bakımdan her kademede derin kayıpların yaşandığı bir yıl oldu ve bu kayıpları telafi etmek için etkili bir politika geliştiremedi. Öğretmenler ve okul yöneticileri, salgın krizi ve okula dönüş sürecinde belirsizliklerle mücadelede yalnız kalmışlardır. Okul yöneticileri, okullarda hijyen koşullarını sağlamak için gerekli olan mali kaynakları kendileri oluşturmak zorunda kaldı. Temizlik ve yardımcı personel ihtiyaçlarını önemli oranda yerel imkânlarla karşıladı.

Yükseköğretimde salgın süreciyle başlayan ve 2021 Bahar dönemi sonuna kadar devam eden uzaktan eğitim, 2022 Güz döneminde kısmî yüz yüze eğitime geçişle aşılmış oldu. Fakat konut kiralardaki artış, yükseköğretim öğrencileri için barınma sorununu ortaya çıkarmış ve salgın krizini derinleştirmiştir.

Eğitimin Niteliğini Artırmaya Yönelik Gelişmeler

2021 yılı, eğitimin niteliğini artırmaya yönelik çok boyutlu gelişmelerin yaşandığı bir yıl oldu. Bu kapsamda eğitim diplomasisi çalışmaları, mevzuat düzenlemeleri, okul kütüphaneleri, okul öncesi ve meslekî eğitimi geliştirmeye yönelik çalışmalar, öğrencilere, öğretmenlere ve velilere yönelik yardımcı kaynak yayımı ile özel öğretim ve yükseköğretim alanında çalışmalar yapıldı. Bu çalışmaların oldukça büyük ve yaygın eğitim sistemimizde ne tür etki ve yansımaları olduğu tartışıldı.

Eğitim Diplomasisi

2021 yılı MEB için uluslararası hareketliliğin fazla olduğu bir yıl oldu. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk; Arnavutluk Cumhuriyeti, Azerbaycan, KKTC, Filistin, Kuzey Makedonya ve Gabon Cumhuriyeti heyetleri ve UNDP temsilcisi ile görüşmelerde bulundu. Görüşmeler sonucunda Türkiye ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında eğitim alanında iş birliği anlaşması, Türkiye ile Azerbaycan arasında ise meslekî eğitim iş birliği protokolü imzalandı.

Millî Eğitim Bakanı Özer göreve geldiği günden itibaren Kosova, KKTC, Azerbaycan heyetleri, İngiltere Ankara Büyükelçisi, AB Türkiye Delegasyonu Başkanı, UNICEF Avrupa ve Orta Asya Bölge Direktörü ve Dünya Bankası Avrupa ve Orta Asya Bölge Sorumlu Başkan Yardımcısı ile görüşmeler gerçekleştirdi. Bakan Özer ve Macaristan Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanı Peter Szijjarto tarafından iki ülke arasında eğitim alanında iş birliği protokolü imzalandı.

Bakan Özer, Kasım ayında Paris'te devam eden UNESCO 41. Genel Konferansı'nda Türkiye adına ulusal beyanda bulundu. 3. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi kapsamında ise Afrika ülkelerindeki mevkidaşları ile gerçekleştirilen oturumlara katıldı.

Mevzuat Düzenlemeleri

2021 yılının şubat ayında MEB, Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği'ndeki düzenleme ile MEB'e bağlı resmî eğitim kurumlarında ikinci görev kapsamında görevlendirilecek müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcılarının Eğitim Yönetimi Sertifikasına sahip olması gerektiği hükme bağlandı. Yönetmeliğe göre Eğitim Yönetimi Sertifika Programı'nın Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğüne eğitim yönetimi alanında hazırlanacak, uzaktan öğretim ve/veya yüz yüze eğitim kapsamında uygulanabilecek, yöneticilik yapmak isteyenler belirlenen şartları taşımaları halinde Eğitim

Tablo 38. 2021'de Eğitim Diplomasisi

6 Ocak 2021	Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında Eğitim Alanında İş Birliği Anlaşması imzalandı.
20 Şubat 2021	Türkiye-Azerbaycan arasında Meslekî Eğitim Alanında İş Birliği Protokolü imzalandı.
26 Mart 2021	Bakan Selçuk, Arnavutluk Başbakanı Rama ile görüştü.
20 Nisan 2021	Türk-Türkmen Konseyi 3. Toplantısı, Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk ve Türkmenistan Eğitim Bakanı Orazgeldi Amandurdiyevîç Gurbanov'un katılımıyla çevrim içi olarak gerçekleştirildi.
6 Mayıs 2021	Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, Filistin Eğitim ve Yüksek Öğretim Bakanı Marwan Awartani ile çevrim içi bir görüşme gerçekleştirdi.
27 Mayıs 2021	Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'i makamında ziyaret etti.
8 Temmuz 2021	Türkiye Cumhuriyeti ile Gabon Cumhuriyeti arasında eğitim alanında iş birliği anlaşması imzalandı.
27 Eylül 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer Kosova Eğitim, Bilim, Teknoloji ve Yenilik Bakanı Arberie Nagavci ile Bölgesel Kalkınma Bakanı Fikrim Damka ve beraberlerindeki heyetle bir araya geldi.
28 Eylül 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, resmî temaslarda bulunmak üzere Türkiye'ye gelen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Eğitim ve Kültür Bakanı Olgun Amcaoğlu ve beraberindeki heyetle bir araya geldi.
5 Ekim 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, İngiltere Ankara Büyükelçisi Dominick Chilcott ve beraberindeki heyeti kabul etti.
12 Ekim 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer UNICEF Avrupa ve Orta Asya Bölge Direktörü, BM UNICEF Cenevre Temsilcisi ve Avrupa Mülteci ve Göçmen Müdahale Özel Koordinatörü Afshan Khan'ı kabul etti.
18 Ekim 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut ile beraberindeki heyeti kabul etti.
21 Ekim 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, Kosova Cumhuriyeti'ne resmî ziyaret gerçekleştirdi.
1 Kasım 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, Azerbaycan Eğitim Bakanı Emin Amrullayev ile iki ülke arasında devam eden eğitim alanındaki iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla bir araya geldi.
4 Kasım 2021	Türk Konseyi Eğitim Bakanları 6. Toplantısı ve Uluslararası Türk Akademisi Bilim Konseyi 4. Toplantısı, Millî Eğitim Bakanlığının ev sahipliğinde başladı.
11 Kasım 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer ile Macaristan Dışışleri ve Dış Ticaret Bakanı Peter Szijarto tarafından iki ülke arasında eğitim alanında iş birliği protokolü imzalandı.
11 Kasım 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, Fransa'nın başkenti Paris'te devam eden UNESCO 41. Genel Konferansı'nda Türkiye adına ulusal beyanda bulundu.
11 Kasım 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, Dünya Bankasının Avrupa ve Orta Asya Bölgesi'nden Sorumlu Başkan Yardımcısı Anna Bjerde ve beraberindeki heyetle bir araya geldi.
15 Aralık 2021	Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, Özbekistan'ın Ankara Büyükelçisi Alişer Azamhoca-yev'i kabul etti.
17 Aralık 2021	3. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi kapsamında Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, Afrika ülkelerindeki mevkidaşları ile gerçekleştirilen oturumlara katıldı.

Kaynak: Resmî açıklamalardan ve basında çıkan haberlerden yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yönetimi Sertifika Programına katılmak üzere başvuruda bulunabilecek, programı başarıyla tamamlayanlar Eğitim Yönetimi Sertifikası almaya hak kazanacaklar. Sertifika, alındığı tarihten itibaren sekiz yıl süreyle geçerli olacak, sekiz yılın ardından yöneticilik görevine devam etmek isteyenler, yeniden Eğitim Yönetimi Sertifika Programı'na alınacaklar.

8 Nisan 2021'de Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi Kararı ile sözleşmeli öğretmen istihdamı ve sözleşmeli öğretmen alımında uygulanan mülakat ile açılan davanın iptaline karar verildi. Sözlü sınavın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine oybirliğiyle karar verildi.

6 Temmuz 2021'de Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile il millî eğitim müdürlüklerinde, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının rehberlik, iş başında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcılarının istihdam edilebileceği belirtildi. Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına, eğitim müfettişlerinin çalışmalarının koordinasyonu ile rehberlik ve denetim hizmetlerinin yürütülmesinde bütünlüğü sağlama görevi verildi. Eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcıları, mali, sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcısına denk olacağı açıklandı. 3 Aralık'ta Resmî Gazete'de yayımlanan düzenlemeyle ise il millî eğitim müdürlüğü bünyesinde görev yapan "maarif müfettişleri", "eğitim müfettişi" kadrosuna geçirildi.

Ekim 2021'de Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Buna göre ortaöğretim kurumları arasındaki nakiller ve geçişler, kontenjan belirleme kriterleri, başvurular ve değerlendirmeler, sınıf tekrarı durumunu düzenleyen maddeler hakkında değişiklik yapıldı. Anadolu liseleri, proje okulu olan Anadolu liseleri, Fen liseleri, Sosyal Bilimler liseleri arasında her sınıf düzeyinde artık geçiş yapılabilecek ve merkezi sınav puanıyla öğrenci alan ortaöğretim kurumları arasında taban puan ve boş kontenjan şartına uygun olarak yerel yerleştirmeye öğrenci alan ortaöğretim kurumları arasında ise boş kontenjan ve başarı puanı üstünlüğüne göre 12. sınıfa kadar nakil veya geçiş hakkına sahip olunacak. Merkezi sınav puanıyla öğrenci alan ortaöğretim kurumları arasında taban puan ve boş kontenjan şartına bağlı olarak yerel yerleştirmeye öğrenci alan ortaöğretim kurumları arasında ise boş kontenjan ve başarı puanı üstünlüğüne göre 12. sınıfa kadar nakil veya geçiş hakkı olacak.

Meslekî eğitim stajına devlet katkısını da içeren Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 25 Aralık 2021'de Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanunda üç değişiklik yapıldı:

1. Meslekî eğitim merkezlerinde eğitim gören öğrencilerin her ay aldıkları asgari ücretin üçte biri kadar olan ücretin tamamı, artık devlet tarafından ödenecek.
2. 3. sınıf sonunda kalfalık unvanına sahip olan öğrencilerin aldığı ücret miktarı, asgari ücretin üçte birinden asgari ücretin yarısına yükseltildi.
3. Ustalık yeterliliği kazanmış olan kişiler, meslekte 10 yılı doldurduktan sonra MEB

Tablo 39. 2021 Yılı Mevzuat Düzenlemeleri

5 Şubat 2021	Resmî Gazete, Sayı: 31386 – Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği düzenlemesi
8 Nisan 2021	Resmî Gazete, Sayı: 31448 – Anayasa Mahkemesi Kararı
17 Haziran 2021	Resmî Gazete, Sayı: 31514 – Yükseköğretimde Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği
6 Temmuz 2021	Resmî Gazete, Sayı: 31533 – Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
19 Temmuz 2021	Danıştay 10. Dairesi, açık öğretim mezunları ile örgün öğretim mezunlarıyla tamamen eşit haklara sahip olduğuna hükmetti.
14 Ekim 2021	Resmî Gazete, Sayı: 31627- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
11 Kasım 2021	18 yaşı ve üstü açık öğretim lisesi öğrencilerinin mezuniyetleri için gerekli 8 dönem şartı kaldırıldı.
3 Aralık 2021	Resmî Gazete, Sayı: 31678- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
25 Aralık 2021	Resmî Gazete, Sayı: 31700- Meslekî eğitim stajına devlet katkısını da içeren Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
29 Aralık 2021	Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Öğretmenlik Meslek Kanunu teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulduğunu bildirdi.

Kaynak: Resmî açıklamalardan ve basında çıkan haberlerden yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

tarafından açılan İş Pedagoji Kursu Sınavı'na doğrudan katılabilecek ve başarılı olursa usta öğreticilik belgesi alabilecek.

29 Aralık 2021'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Öğretmenlik Meslek Kanunu teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulduğunu bildirdi.

Kütüphanesiz Okul Kalmayacak Projesi

26 Ekim 2021 tarihinde MEB ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ortaklığında "Kütüphane-siz Okul Kalmayacak" projesi tanıtıldı. Proje,

2 ay gibi kısa bir sürede 17 bin okula 17 bin kütüphane yapılmasını ve böylelikle okullar arası eğitimde fırsat eşitsizliğini en aza indirmeyi amaçlıyor. Proje kapanış programı 31 Aralık 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Emine Erdoğan'ın katılımıyla gerçekleşti. Proje kapsamında 16 bin 361 okulda kütüphane kurulumunun tamamlandığı duyuruldu. Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, okullardaki kitap sayısının 41 milyonu aştığını ve 2022 hedeflerinin ise 41 milyonu 100 milyona taşımak olduğunu dile getirdi.

Yardımcı Materyaller

COVID-19 salgınının devam ettiği ve bir yandan da yüz yüze eğitime geçiş sürecinin takip edildiği 2021 yılında MEB, dijital ve basılı yardımcı materyalleri öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin hizmetine sundu. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve özel eğitim düzeyi için her yıl düzenli olarak yayınlanan ders kaynakları 2021 yılında da yayınlanmaya devam etti. Salgın koşullarının baskınlaştırdığı eğitimde fırsat eşitsizlikleri durumunun telafisine yönelik öne çıkan hizmetlerden biri de öğrenciler için tablet-bilgisayar dağıtımı oldu. 2021 yılında hizmete sunulan yardımcı materyaller arasında ağırlık verilen kaynakların ise Özel Eğitim öğrenci ve velilerine yönelik destek materyalleri olduğu görülmektedir.

Okul Öncesi Eğitimde Yaşanan Gelişmeler

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin büyük bir çoğunluğu salgın sürecinde uzaktan devam etmişti. Okul öncesi eğitim faaliyetleri diğer kademelere kıyasla en az süreyle uzaktan eğitime devam etmiş olmasına rağmen MEB'in 2020-2021 eğitim-öğretim yılı için hazırladığı Örgün Eğitim İstatistikleri'ne göre 5 yaş okullaşma oranı %71,22'den %56,89'a kadar düştü. Okul öncesinde okullaşmayı artırmak amacıyla kasım ayının başında Bakan Mahmut Özer, ikinci döneme 5 bin yeni ana sınıfı yetiştirileceğini duyurdu. Duyurunun ardından kasım ayı sonunda 3 bin 971 yeni ana sınıfı açıldığı ve yeni açılan ana sınıflarında toplamda 74 bin çocuğun ana sınıfına baş-

Tablo 40. 2021 Yılında MEB'in Sunduğu Yardımcı Materyaller

Öğretmenlere Yönelik Kaynaklar
Tasarım Beceri Atölyeleri için Öğretmen Kılavuz Kitabı
Öğrencilere Yönelik Kaynaklar
Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi kapsamındaki okullar için 2 bin 680 sorudan oluşan yardımcı kaynak seti
Kaynaştırma Öğrencileri için Uyarlanmış Etkinlikler (UYET)
GEDEX Etkileşimli Dijital Özel Eğitim Uygulaması
"İşitme Engelli Öğrenciler İçin Okuma Yazma Öğreniyorum" başlıklı ders materyali
645 bin tablet bilgisayar seti
Yurt dışında yaşayan çocuklara yönelik 14 adet hikâye kitabı
12. sınıf öğrencilerine yönelik "Beceri Temelli Etkinlik" kitap seti
Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav'a Yönelik Örnek Sorular
Okul Öncesi ve ilkokul öğrencilerine yönelik 12 adet hikâye kitabı
YKS Mini Deneme Sınavları
Velilere Yönelik Kaynaklar
Özel gereksinimli öğrenci velileri için rehber kitapçık seti

Kaynak: MEB, Yardımcı Kaynaklar, 2021.

ladığı duyuruldu. Böylelikle 5 yaş düzeyinde okullaşma oranının %78’den %83’e yükseldiğı söylendi. Bu rakam, örgün eğitim istatistikleri ile kıyaslandığında 5 yaş düzeyi okullaşma oranı açıklamalarında bir tutarsızlık söz konusudur. Bununla birlikte 5 bin yeni ana sınıfına okul öncesi öğretmenlerinin nasıl kanalize edileceğine dair bir atama politikası açıklanmadı. Yeni açılan 3 bin 971 ana sınıfına öğretmen ataması yapıp yapılmadığı da bir soru işareti olarak belirsizliğini korumaktadır.

Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi

2021 yılının en çok konuşulan çalışmalarından biri de “Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi” oldu. 17 Şubat 2021’de Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi kapsamında seçilen okulların alt yapısını güçlendirmesinden eğitim ortamlarının zenginleştirilmesine kadar çok sayıda destek kapsamında 176 Milyon liralık yatırım yapıldığı belirtildi. Nisan ayında ise Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Mahmut Özer, 6 ay içerisinde projeye toplam yatırımın 500 milyon TL’ye ulaştığını belirtti. Projenin ilk yılının dolduğı 12 Ekim 2021 tarihinde yapılan açıklamaya göre ise toplamda harcanan 1 milyar lira bütçe ile meslekî eğitim güçlendirildi ve meslekî eğitim veren 1000 okulun eğitim ortamları zenginleştirildi.

Öğretmen Destek Merkezleri

İlk olarak 2019 yılında dönemin Bakanı Ziya Selçuk tarafından tanıtılan öğretmen destek merkezleri, İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile Bakanlıkça uygun görülen İlçe Millî Eğitim müdürlüklerinde; meslekî gelişim faaliyetlerini Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü koordinesinde yürütmek üzere Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Hizmetleri Birimine bağılı olarak kurulan

merkez olarak ifade edilmektedir. 2019 yılında yaptığı açıklamada 81 il ve 957 ilçede öğretmen destek noktalarının kurulacağını, pilot çalışmaların Şubat 2020’de Ankara’da başlayacağını ve ardından ülke geneline yaygınlaştırılacağını belirtmiştir. 5 Mart 2021’de Sakarya’da ilk merkezin açılışı yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanı Selçuk, bu kurumları çok önemseyeceğini ve eğitimin öğretmenlerin omzunda yükseleceğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Gelişimi

Özel eğitimin niteliğinin artırılması amacıyla ilk kez ocak ayında 81 ilde özel eğitim alanında görev yapan ücretli öğretmenlere yönelik meslekî gelişim programı düzenlendi. Şubat ayında özel eğitim alanında görevli öğretmenlerin bilgi, beceri ve yeterliklerinin artırılmasını amaçlayan “Özel Eğitim Meslekî Gelişim Programları” tanıtıldı.

5 Haziran 2021’de MEB, yaptığı değişiklikle hafif zihinsel engelli öğrencilerin eğitim gördüğü özel eğitim meslek okulu mezunlarının da üniversite sınavına girebileceğini belirtti. Ağustos ayında ise yapılan bir diğer düzenleme ile Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) öğrenci ve vatandaşlara verilen hizmetin kalitesini artırmak için 260 fizyoterapist alınacağı ve artık her RAM’da en az bir fizyoterapistin görev yapacağı belirtildi.

Yükseköğretimde Yaşanan Gelişmeler

YÖK Başkanı Değişikliği

Yükseköğretimde 2021 yılında yaşanan önemli gelişmelerden biri Yükseköğretim Kurulu Başkanının değişmesi oldu. 2014 yılından itibaren YÖK Başkanlığını sürdürmekte olan

Tablo 41. YÖK Başkanları

21 Aralık 1981 30 Aralık 1987 31 Aralık 1991 – 9 Temmuz 1992	Prof. Dr. İhsan Doğramacı
15 Temmuz 1992- 3 Kasım 1995	Prof. Dr. Mehmet Sağlam
6 Aralık 1995 5 Aralık 1999- 6 Aralık 2003	Prof. Dr. Kemal Gürüz
9 Aralık 2003- 9 Aralık 2007	Prof. Dr. Erdoğan Teziç
11 Aralık 2007- 11 Aralık 2011	Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan
12 Aralık 2011- 06 Kasım 2014	Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya
11 Kasım 2014- 30 Temmuz 2021	Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç
30 Temmuz 2021-	Prof. Dr. Erol Özvar

Tablo 42. 2000-2020 Yılları Arasında Pedagojik Formasyon Uygulamaları

2007	YÖK, 2007 yılında Fen-Edebiyat Fakültelerine tekrar formasyon verme yetkisi verdi.
2009	2009 yılında Fen-Edebiyat Fakültesi 21 kredilik pedagojik formasyon vermeye başladı.
2010	YÖK, 2010 yılında eğitim fakültelerinden mezun olan öğrencilerle Fen Edebiyat fakültelerinden mezun ya da 5. yılın yarısında olan öğrencilere ve pedagojik formasyon eğitimini tamamlayan öğrencilere öğretmenlik hakkı verdi. Tezsiz Yüksek Lisans programlarıyla formasyon verme uygulaması kaldırılmıştır.
2012-2013	MEB ve Talim Terbiye Kurulunun yürüttüğü çalışmada Öğretmen Yetiştirme Kurulunun da aldığı karar gereği yeni yerleşen Fen Edebiyat Fakültelerinde formasyon alma hakkı kaldırılmıştır.
2013-2014	Formasyon verme hakkına sahip üniversitelere kontenjan sınırlaması getirilmiş ve öğrenciler alanlarına göre ayrılarak merkezi olarak atama sistemi uygulanmıştır. Başarı puanı olarak verilen formasyon artık ALES puanına göre belirlenmiştir.
2014	Pedagojik formasyon hakkı, mezun, lisansa devam eden açık öğretim öğrencilerine serbest olması kararlaştırılmıştır.
2021	2021 yılında pedagojik öğretmen sertifikası eğitimin yüksek lisans seviyesinde verileceği kararı alınmış ancak bu kararla ilgili herhangi bir uygulama hala yapılmamıştır.

Kaynak: Resmi açıklamalardan ve basında çıkan haberlerden yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Prof. Dr. Mehmet Ali Yekta Saraç, Cumhurbaşkanlığı Başkanışmanı oldu. 30 Temmuz 2021 tarihi itibarıyla YÖK Başkanı olarak Marmara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erol Özvar atandı.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Düzenlemeleri

Yükseköğretimde öğretmen yetiştirme alanında en çok gündeme gelen konulardan biri de pedagojik formasyon eğitimi meselesi oldu. 29 Haziran 2020 tarihinde Talim Terbiye Kurulu kararı ile pedagojik formasyon programı veya pedagojik formasyon eğitimi sertifikası programını başarıyla tamamlayanların öğretmenliğe başvuru hakkı iptal edilmiş ve MEB ve YÖK iş birliği ile açılacak olan öğretmenlik meslek bilgisi tezsiz yüksek lisans programından mezun olan adayların öğretmenlik başvurusunda bulunabileceği söylenmişti. Uygulamanın üzerinden 14 ay geçmesine rağmen bahsedilen program, hiçbir yükseköğretim kurumunda açılmadı ve bu sebeple söz konusu karar “Bakanlık ve YÖK iş birliği ile açılan/açılacak olan öğretmenlik meslek bilgisi tezsiz yüksek lisans programı ya da pedagojik formasyon eğitimi sertifikası programını başarıyla tamamlayanların öğretmenliğe başvuru yapabilecekleri” şeklinde güncellendi.

Kontenjan Düzenlemeleri

31 Mart 2021’de yapılan YÖK ve Yükseköğretim Eğitim Programları Danışma Kurulu tarafından gerçekleşen sekizinci toplantıda, yükseköğretim kurumlarının kontenjan planlaması yapıldı. Kurulda öğretmenlik programlarının kontenjanlarının aynı kalması, hukuk fakültelerinin üniversitelerdeki boş kontenjanlara göre hareket etmesi, mühendislik gibi ön planda olan alanların ülkenin ihtiyaç analizine göre kontenjanların

belirlenmesi, sağlık alanıyla ilgili kontenjanların aynı kalması ve ön lisans düzeyindeki bazı programların kontenjanlarının tedrici düşürülmesine karar verildi. Bunun yanı sıra MEB, hafif zihinsel engelli öğrencilerinin özel eğitim meslek liselerinden mezun oldukları takdirde üniversite sınavlarına girebilecekleri yönünde düzenleme yaptığı yönetmeliği duyurdu.

Barınma Problemi

COVID-19 salgını nedeniyle uzaktan eğitime devam eden öğrencilerin yeniden yüz yüze eğitime geçiş ile öğrenim gördükleri şehirlere göç etmeleri, barınma sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle büyükşehirlerde meydana gelen barınmadaki arz-talep dengesizliği öğrencileri zor durumda bıraktı. Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı yurtların toplam kapasitesinin güncel yükseköğretim öğrenci sayısının yalnızca %8,44’ünün barınma ihtiyacının karşılayabilecek durumda olması öğrencileri ev kiralamaya yöneltti. Bu durumun ortaya çıkarttığı yüksek talep özellikle büyükşehirlerde konut krizinin ortaya çıkmasına ve ev sahiplerinin konut kiralalarını %40 ve %50 dolaylarında arttırmasına neden oldu.

Yükseköğretim Şûrası

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Saraç, kasım ayı içerisinde ilk kez Yükseköğretim Şûrası düzenleyeceğini duyurdu. Şura toplantısında yükseköğretimle ilgili güncel meseleler konuşulacağı ve anlaşma sağlanan konuların YÖK’e teklif olarak sunulacağı belirtildi. Ancak Şûra’nın nasıl ve ne zaman toplanacağı hakkındaki detaylar kamuoyu ile paylaşılmadı ve Yükseköğretim Şûrası 2021 yılı içerisinde gerçekleşmedi.

Özet

2021 yılı boyunca eğitim alanındaki yatırımlar sektöre uğramaya devam etmiştir. Önceki yıllarda kurdaki dalgalanma sebebiyle düşen yatırım bütçesi oranı, 2021 yılında kısmen yükselmiş olsa da ayrılan kaynak, büyük oranda salgın krizi ile oluşan maliyetlerin karşılanmasında kullanıldı.

Eğitim diplomasisinin Balkan, Türk Cumhuriyetleri ve Afrika ülkeleriyle gerçekleştiği görüldü. İş birliği protokolleri ve girişimlerin eğitimde uluslararasılaşma politikalarının devam ettiği ve ekonomik ilişki ve iş birlikleri ile ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır. Ancak yapılan görüşme ve iş birliklerinin süreç ve sonuçlarına ilişkin detaylı bir açıklama yapılmamıştır.

Okul yöneticileri ve teftiş sistemi ile ilgili düzenlemeler, sistemin sorunlarına kalıcı çözüm getirmekten uzak düzenlemeler oldu. Kütüphanelerin geliştirilmesi ve okul öncesi eğitime erişimin artırılmasına yönelik girişimler artmakla birlikte bu girişimlerin detaylarına, finansmanına ve sonuçlarına ilişkin bilgi ve veriler kamuoyuna açıklanmadı. Meslekî eğitim veren okulların alt yapılarının güçlendirilmesine yönelik çalışmaların meslekî eğitime yönelik talebe ne oranda katkısı olduğu da açıklığa kavuşturulmamış noktalardandır.

Özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ücretli öğretmen olduğu ve özel eğitim alanında öğretmen açığının giderek arttığı görüldü.

2021 yılı içerisinde Yükseköğretim Şûrası gerçekleştirileceği açıklandı fakat şûra gerçekleştirilmedi. Yükseköğretime geçiş sınavında katsayının düşürülmesi boş kalan kontenjan sorununu çözememiştir. Bu da yükseköğretimdeki yaygınlaşmanın ve okullaşma oranının doğal sınıra ulaştığını göstermektedir.

Basın Gündemine Yansıyan Eğitim Konuları

2021 yılında eğitim ile ilgili basında yoğun biçimde gündem olan gelişmeler yaşandı. Rektörlük atamaları, MEB taşra teşkilatındaki yolsuzluk ve mobbing haberleri, öğretmenin öğrenciyi dövmesi haberleri, ulusal sınavlardaki soruların sorularla ilgili şaibe haberleri, formasyon eğitimi, doğal afetler sebebiyle eğitimde yaşanan aksamalar, öğretmenlik meslek kanunu basında en fazla yer alan haber oldu. Bu başlıklardan bazıları aylarca gündem kaldı.

Boğaziçi Üniversitesine Rektör Atanması

2021 yılının ikinci günü Prof. Dr. Melih Bulu, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atandı. Bazı üniversite öğrencileri ve akademisyenler atamayı protesto etti. Protestolar diğer üniversitelere taşındı ve uzun süre devam etti. YÖK "Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atanan Prof. Dr. Melih Bulu, diğer adaylar gibi rektörlük başvuru şartlarını sağlamaktadır." şeklinde bir açıklama yaptı. Bunun üzerine Melih Bulu da kendini savunmak açısından birtakım açıklamalarda bulundu. Rektör Bulu, 16 Temmuz 2021 tarihinde görevinden alındı.

Usulsüzlük ve Kalp Krizi

Muğla Olgunlaştırma Enstitüsü Müdür Vekili Hüdayi Baş, 8 Eylül'de kalp krizi sonucu hayatını kaybetti. Ardından basında çıkan haberlerde İl Millî Eğitim Müdürü Pervin Töre'nin Baş'tan Enstitü'ye sınavla alınacak kişilerle

alakalı olarak usulsüzlük yapmasını istediği ve Baş'ın da bu isteği yerine getirmek istemediğinden dolayı istifa etmesi konusunda baskı gördüğü iddia edildi. MEB olayın ardından söz konusu sınav hakkında inceleme başlattığını, Töre'yi görevden aldığını ve taksirle ölüme sebebiyet verme gerekçesiyle savcılığa şikâyet ettiğini duyurdu. Töre'den boşalan Burdur İl Millî Eğitim Müdürlüğü görevine Emre Çay atandı.

Ek Ders Ücreti Davası

Yönetmelikte uzaktan ya da yüz yüze dersler sırasında eğer öğrenciler derse katılmazsa öğretmenlerin ek ders ücreti alamayacağına dair yayınlanan habere istinaden öğrencileri gelmediği halde sınıfta bekleyen fakat yine de ek ders ücretini alamayan Eğitim Bir-Sen üyesi öğretmen, açmış olduğu davayı kazandı. Yaşanan durumun öğretmenden kaynaklı değil tamamen başka nedenlerden kaynaklı olduğunu bildiren davacı öğretmen, dava sonucunda söz konusu saatlerdeki ek ders ücretini aldı.

LGS'de Soru Krizi

6 Haziran'da yapılan LGS sınavının ardından sınavda sorulan soruların müfredat dışı olduğu ve bazı soruların da bir yayınevinin hazırladığı sorularla benzer sorular olduğu yönünde haberler yapıldı. Fakat Bakan Selçuk bu iddiaların asılsız olduğunu söyleyerek sınavın iptalinin söz konusu olmadığını söyledi.

MEB Bakan Değişikliği

9 Ağustos 2021 tarihinde Ziya Selçuk, bakanlık görevini üç yıldır yardımcılığını yapmakta olan Mahmut Özer'e devretti. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a, kendisine milletin çocuklarına hizmet etme fırsatı verdiğinden dolayı teşekkürlerini ilettiler. Ziya Selçuk ile çalışmış olmaktan ve ondan öğrendiklerinden dolayı şükranlarını sunan Mahmut Özer, Selçuk ile başladıkları ve beraber yürüttükleri projeleri yürütmeye devam edeceğini ve öncelikli amacının tüm çocukların Türkiye'nin neresinde olursa olsun kaliteli bir eğitim almasını sağlamak için fırsat eşitliği yaratmak olacağını söyledi.

Afet Bölgelerindeki Eğitim ve Öğretim Yılı

2021 yılının yaz aylarında ülkenin dört bir yanı doğal afetlerle mücadele etti. İlk olarak 28 Temmuz Antalya'da başlayan yangın felaketi, çevre illere de yayıldı. Yangın felaketinin devam ettiği tarihlerde Kastamonu'da da sel felaketi baş gösterdi. 2 Ağustos'ta Bakanlığın resmi Twitter hesabından yapılan açıklamada, okul pansiyonlarının yangın afetinden etkilenen tüm vatandaşlar için açıldığını, mobil sosyal destek ekiplerinin bölgeye intikal ettiğini ve saha çalışmalarına başlandığı belirtildi. 17 Ağustos'ta İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı 46 Hayat Boyu Öğrenme Merkezi, kurumlarda üretilen ürünleri afet bölgesi Antalya'ya gönderdi. Sel felaketinin hemen ardından 14 Ağustos'ta bölgeye giden Bakan Özer, afet bölgesi olarak ilan edilen illerdeki eğitim kurumları, öğretmenler ve öğrencilerin durumlarının yakından takip edildiğini, bölgedeki öğretmenlerin tüm ihtiyaçlarının giderilmesi için il ve ilçe müdürlüklerinin harekete geçirildiğini ifade etti. Selden etkilenen bölgelerdeki okulların

Tablo 43. 2021 Yılında Gerçekleşen Doğal Afetler

28 Temmuz- 11 Ağustos	Antalya'nın Akseki, Alanya, Gündoğmuş ve Gazipaşa ilçelerinde yangın felaketi
29 Temmuz- 11 Ağustos	Muğla'nın Bodrum, Marmaris, Milas, Sevdikemer ve Köyceğiz ilçelerinde yangın felaketi
29 Temmuz- 11 Ağustos	Mersin'in Aydın ve Silifke ilçelerinde yangın felaketi
28-31 Temmuz	Osmaniye'nin Kadirli ve Merkez ilçelerinde yangın felaketi
29 Temmuz	Adana'nın İmamoğlu, Aladağ, Kozanlı ve Karaisalı ilçelerinde yangın felaketi
11 Ağustos	Bartın'ın Ulus; Sinop'un Merkez, Ayancık, Türkeli, Gerze, Boyabat ve Erfelek; Kastamonu'nun Abana, Azdavay, Bozkurt, Çatalzeytin, Devrekani, İnebolu, Küre, Pınarbaşı ve Şenpazar ilçelerinde sel felaketi

Kaynak: Resmî açıklamalardan ve basında çıkan haberlerden yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

hasar tespit çalışmalarına başladığını ve yeni eğitim-öğretim yılının açılışına kadar eksikliklerin tamamlanacağını belirtti. Bakan 23 Ağustos'ta yaptığı açıklamada ise bölgede 6 Eylül'de eğitim-öğretim faaliyetlerinin başlaması için tüm hazırlıkların tamamlandığını, bölgedeki öğrencilerin okullarında değişiklik olması durumunda taşınmalı eğitim kapsamına alındığı, kırtasiye malzemelerinin tamamının Bakanlık tarafından karşılanacağını ve selden etkilenen öğrencilere tablet hediye edileceğini ifade etti. Ayrıca velilere, öğrencilere ve öğretmenlere yönelik psiko-sosyal destek verildiğini ve evlerini kaybetmiş vatandaşların Bakanlık pansiyonlarından yararlanabileceğini ekledi.

MEB'in Vakıf ve Derneklerle İş Birlikleri

Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, Bakanlığın vakıf ve derneklerle yaptığı iş birliğine gelen eleştirilere istinaden verdiği cevapta, MEB'in sivil toplum örgütleri ile belli noktalarda iş birliği yapabileceğini söyledi. Yaklaşımların-

da odak noktasını belirleyerek iş birliğine gideceklerini ve bu odak noktalarının da eğitimde fırsat eşitliğini arttırma, okul öncesi eğitime erişim, meslekî eğitimin güçlendirilmesi ve öğretmen eğitimi gibi konular olduğunu söyledi. Bu konular dışında iş birliklerini de kısıtlayacaklarını vurguladı.

Öğretmenlik Meslek Kanunu Tartışmaları

20. Millî Eğitim Şûrası'nda Öğretmenlik Meslek Kanunu ile ilgili açıklamalarda bulunan Cumhurbaşkanı Erdoğan, öğretmenlere kariyer basamaklarında ilerleme imkânı sunarken aynı zamanda lisansüstü eğitim için de önemli teşvikler verileceğini belirtti. Bunun yanı sıra birinci derecedeki öğretmenlerin ek göstergelerinin 3600'e çıkacağını belirterek sözleşmeli öğretmen ve kadrolu öğretmen arasındaki ayrımı da kaldıracağını açıkladı. Mecburi hizmet hariç, özlük hakları, atamalar, mazeret tayinleri başta olmak üzere sözleşmeli öğretmenler ve kadrolu öğretmenlerin aynı haklara sahip olacağını söyledi. Söz

konusu kanun 31 Aralık 2021'de TBMM'ye sunuldu ve 4 Şubat 2022'de yasalaştı.

Öğretmenin Şiddet Uygulaması

Aksaray'da bir ortaokulda meydana gelen olayda matematik öğretmeni, koridora çıkardığı öğrencisini tokat ve yumruk atarak dövdü, boğazını sıktığı görüntüler sosyal medyada yayınlandı. Görüntüye göre gürültüyü duyan başka bir sınıftaki öğretmen olaya müdahale ederek öğrenciyi öğretmenin elinden aldı. Yapılan soruşturma ile birlikte bu olayın dayak atan öğretmenin ilk olayı olmadığı ve daha önce de Sakarya ve İstanbul'da görev yaparken öğrencilerini dövdüğü ortaya çıktı. Soruşturma sonucunda dayak atan öğretmen görevinden uzaklaştırıldı.

Ana Muhalefet Partisi Başkanı'nın MEB Ziyareti

Yılın son günlerinde Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı Kılıçdaroğlu'nun MEB ziyareti haberi yansıdı. MEB'e randevu talebinde bulunan ancak randevu talebine olumlu cevap alamayan Genel Başkan sosyal medya hesabından "Bu milletin çocuklarının hakları mülakatlarda gasp edildi. MEB'den randevu talebime hala dönülmedi. @tcmeb yarın saat 13.00'te görüşmek üzere..." açıklamasında bulundu. Bakanlığa görüşme yapmak için giden Kılıçdaroğlu, Bakanlığın kapısı kilitli olduğundan dolayı içeri alınmadı. Kılıçdaroğlu MEB önünde basın açıklaması yaptı.

Özet

2021’de basında en çok tartışılan konular üzerinden eğitiṁin yönetiminde liyakat, ehliyet ve istikrarın önemi ortaya çıkmıştır. Okul içinde öğrenciye yönelik pedagojik olmayan yöntemlerin ve yöneticilerle ilgili yolsuzluk söylentilerinin kamuoyuna yansıması; vakıflar, dernekler ve sendikalar ile ilişkiler, eğitim, sistemi, okul ve öğretmene yönelik algıları olumsuz etkilemiştir. Eğitim sisteminde salgının gün yüzüne çıkardığı kırıl̇anlık, doğal afetlerin yaşandığı bölgelerde yaşanan krizlerle eğitim sisteminin iklim krizi bakımından da kırıl̇an olduğunu göstermiştir. Öğretmenlik meslek kanunu, 3600 ek gösterge ve kariyer basamaklarının düzenlenmesi konularıyla sınırlı bir tartışmaya dönüşmüştür.

Politika Belgelerinde Eğitim

Türkiye’de eğitim politikalarının ve hedeflerinin yer aldığı resmî belgeler genellikle bir önceki yılın benzeri şekilde hazırlanıyor. Bununla birlikte seçim sonrası dönemlerde, bazen de bakan değişikliklerinde eğitim politikalarında da yeni politikalar geliştiriliyor. 2021 yılı eğitim bakanının değiştiği bir yıl oldu. Bu kapsamda CB Yıllık Programı, MEB Performans Programı ve YEP’te yer alan politika ve hedefler 2022 yılı için bazı yeni politika ve hedefler içeriyor. 2018’de hazırlanan 2023 Vizyon Belgesi’nden sonra 2021’de gerçekleştirilen 20. Millî Eğitim Şûrası kararları da bir politika değişikliği izlenimi veriyor.

2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan 2022 yılı programında eğitim başlığı bir önceki yılda olduğu gibi “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” başlığı altında yer almaktadır. Raporda ilk olarak eğitimin mevcut durumundan bahsedilmiş ve şu ifadelerle yer verilmiştir: “Ülkemizde son yıllarda fiziki imkânların büyük oranda artırılmasıyla eğitime erişimde önemli mesafe kat edilmiş olup bundan sonraki süreçte öğretmen nitelikleri başta olmak üzere eğitimin niteliğinin artırılması hedeflenmektedir. Eğitim sisteminde bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, fırsat eşitliğine dayalı, kaliteyi yükselten bir dönüşüm programı uygulanmaktadır. Kapsayıcı, fırsat eşitliğine dayalı kaliteli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimin sağlanması en önemli eğitim politikaları arasındadır. Diğer yandan mevcut fiziki altyapının iyileştirilmesi çalışmaları-

rına da devam edilecektir.” Buna göre yeni hedeflerin öğretmen niteliğinin geliştirilmesi, eğitimde fırsat eşitsizliğinin önlenmesi ve fizikî alt yapının iyileştirilmeye devam etmesi çerçevesine odaklanacağı belirtilmektedir.

Bunun yanı sıra aynı bölümde salgın sürecinde eğitim-öğretimin işleyişinin nasıl gerçekleştiği ile ilgili bilgilere ve verilere de yer verilmiştir. Okulların salgın sürecinde ilk açılan ve en son kapanan yerler olması hedefinden ilgili raporda da bahsedilmiştir.

Raporda performans göstergesi hedefi olarak aşağıdaki tabloya yer verilmiştir:

Raporda, MEB’in belirtilen 11 paydaşı ile gerçekleştireceği 20 tedbir hedefinden bahsedilmektedir. Bu hedeflerin ana teması; fırsat eşitliği, öğrenim içeriklerinin geliştirilmesi, özel eğitim, meslekî eğitimin gelişmesi, yükseköğretimin çeşitliliği, niteliğinin artması ve uluslararasılaşması olduğu görülmektedir.

2022-2024 Yeni Ekonomi Programı (YEP)

YEP, 5 Eylül 2021 tarihinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklandı. Programda

eğitimle ilgili 12 hedefe yer verildi. Bu hedefler istihdamın arttırılması, meslekî eğitimin gelişmesi, eğitimde fırsat eşitsizliğinin önlenmesi başlıkları altında toplanabilmektedir.

YEP, eğitim alanında genel itibariyle eğitim ve istihdam, eğitim ve sektör bağlantıları üzerine odaklanmıştır. Bu kapsamda üretilen politika ve tedbirler eğitim-istihdam-üretim ilişkisini güçlendirecek şekilde düzenlenmiştir. İstihdamın artırılabilmesi için hayat boyu öğrenme programlarının geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

20. Millî Eğitim Şûrası (MEŞ)

MEŞ, MEB’in en üst danışma kurulu olarak kabul edilmektedir. Şûraların gerçekleştirilme amacı; Türk Millî Eğitim Sistemini geliştirmek, eğitim sisteminin niteliğini yükseltmek için eğitimle ilgili konuları tetkik etmektir. Şûralarda alınan kararlar tavsiye niteliğindedir. Ülkemizde ilk Millî Eğitim Şûrası 1939 yılında gerçekleşmiştir. 2014’te yapılan bir önceki şûra olan 19. Millî Eğitim Şûrası’ndan sonra yaklaşık yedi yıl sonra 20. Millî Eğitim Şûrası 1-3 Aralık 2021 tarihlerinde Ankara’da gerçekleşti.

Tablo 44. MEB Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri		2020	2021	2022
5 Yaş Net Okullaşma Oranı		%71,2	%58,5	%89
Tekli Eğitimdeki Öğrenci Oranı	İlkokul	%63,4	%62,7	%92
	Ortaokul	%71,7	%72,4	%92
	Lise	%97,1	%95,8	%97,5
Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranı		%5,8	%7	%7,5

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, 2021.

Ağustos ayının başında görevini Ziya Selçuk'tan devralan Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, göreve gelişinden yaklaşık bir ay sonra 20. Millî Eğitim Şûrası'nın "Eğitimde Fırsat Eşitliği" ana temasıyla 1-3 Aralık tarihlerinde toplanacağını duyurdu. Şûra'nın alt temaları "Temel Eğitimde Fırsat Eşitliği", "Meslekî Eğitimin İyileştirilmesi" ve "Öğretmenlerin Meslekî Gelişimi" olarak belirlendi. Şûra hazırlıkları kapsamında 26 farklı yerde bölgesel toplantılar gerçekleşti. Hazırlık sürecinin ardından şûra kararlarına yönelik öneriler Bakanlığa iletili. Öneriler doğrultusunda, özel ihtisas komisyonlarınca şûra katılımcıları ile paylaşılacak üzere raporlar hazırlandı.

Şûranın temsil gücünü artırmak için tüm illerden katılımcılar davet edildi. Katılımcılar arasında bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, yurt içi ve yurt dışından meslek odaları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör basın ve yayın kuruluşları, öğretmen, öğrenci ve veli temsilcileri ile eğitim alanında şûra konularıyla ilgili çalışmalarlarıyla tanınmış uzmanlar davet edildi.

1 Aralık tarihinde Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde açılışı gerçekleştirilen şûra, 2 Aralık günü komisyon toplantıları ile devam etti. 3 Aralık günü Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in başkanlığında Şûra Genel Kurulu toplandı. Şûra kapsamında özel ihtisas komisyonlarında görüşülen 124 madde ile genel kurula sunulan 4 yeni önerinin açık oylaması yapıldı. Oylama sonucu 4 madde daha kabul edildi ve 128 madde şûra tavsiye kararı olarak kabul edildi.

Özel ihtisas komisyonlarında önerilen 124 maddeden 17'si oy çokluğu, 107'si oy birliği ile kabul edildi. Genel kurul toplantısına sunulan 4 öneriden 2'si oy birliği, 2'si oy çokluğu ile kabul edildi. Şûra'da genel kurul toplantısına sunulan 4 öneriden biri olan ve oy çokluğu ile kabul edilen "Okul öncesi öğretim programında çocuğun gelişim düzeyi dikkate alınarak din, ahlak ve değerler eğitimi yer almalıdır." maddesi, şûra kapsamında basında en çok tartışılan karar oldu.

Şûra kapsamında Temel Eğitimde Fırsat Eşitliği başlığı altında 64 öneri, Meslekî Eğitimin

İyileştirilmesi başlığı altında 32 öneri, Öğretmenlerin Meslekî Gelişimi başlığı altında 32 öneri kabul edildi. Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, kapanış konuşmasını yaparken şurada alınan tavsiye kararlarının gerçekleştirilme durumunu her üç ayda bir hem şura üyeleriyle hem de kamuoyu ile paylaşacaklarını dile getirdi.

MEB 2020 Yılı Sayıştay Denetim Raporu

Eylül 2021’de Sayıştay, MEB’in 2020 yılına ait Denetim Raporu’nu yayımladı. Ana rapor içerik olarak dört rapordan oluşmaktadır. Bunlar; MEB 2020 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu, MEB Döner Sermaye İşletmeleri 2020 Yılı

Düzenlilik Denetim Raporu, MEB Okul Aile Birlikleri 2020 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu ve MEB Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulları 2020 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu’dur. Sonuçlar değerlendirildiğinde MEB’in kurum içi kontrole ilişkin bilgi ve farkındalık düzeyini arttırmada kurumsal olarak mesafe kat ettiği ancak etkili bir iç kontrol sisteminin kurulabilmesi için aktif çalışmaların sürdürülerek eksikliklerin giderilmesine ihtiyaç bulunduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra MEB’in 2020 yılına ilişkin raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının “Denetim Görüşünün Dayanakları” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

Özet

2021 yılı politika belgelerinde salgının eğitime etkilerinin politika ve hedeflere yansımadağı görölmektedir. Bununla birlikte 2023 Eğitim Vizyonu belgesi hedeflerine yönelik düzenlemeler durmaya devam etse de 2022 düzenlemelerinde söz konusu hedefler küçölmüştür. Eğitimin istihdam ve üretimle ilgisinin güçlendirilmesi, eğitimde uluslararasılaşma, okul öncesi eğitime yönelik hedefler öncelenmiştir. 20. Millî Eğitim Şûrası'nda alınan kararların çoğunlukla önceki plan ve programlarda yer alan hedef ve politikalarla benzer olduğı görölmüştür.

Unutulan ya da Gündeme Gelmeyen Konular

2021 yılında eğitim ile ilgili bazı önemli konuların gündeme gelmediği görüldü. Bu konuların başında ise salgın döneminde büyük bir kriz yaşıyan özel öğretim kurumları oldu. Göçmenlerin eğitimi, iklim krizine yönelik eğitimsel önlemler, özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ve hayat boyu öğrenme, önceki yıllarda gündemde yer alırken bu yıl pek gündeme gelmedi.

Özel Öğretim Kurumları

Salgın sürecinin en çok etkilediği alanlardan biri de özel öğretim kurumları oldu. Özel öğretim kurumlarını bilhassa maddi açıdan sarsan salgın koşulları, iyileşmeye başlasa da bu kurumların içinde bulunduğu durum kayda değer bir iyileşme gösteremedi. Özel öğretim kurumlarının beklediği desteklere yönelik kararlar, 20. Millî Eğitim Şûrası kapsamında önerilen tavsiye maddeleri içerisinde de yer bulamadı.

Göçmenlerin Eğitimi

Türkiye’nin olduğu kadar dünyanın da eğitim gündeminin önemli maddelerinden biri göçmenlerin eğitimidir. Türkiye’de öğrencilerin %5’i göçmen öğrencilerden oluşmaktadır. 2021 yılında göçmenlerin eğitimi ile ilgili konuların gündemde yer bulmadığı görülmektedir. PİKTES Projesi, uyum sınıfları gibi uygulamaların devam ettiği bilinmektedir. Ancak bu uygulamalarının durumu, çıktıları, yeni gelişmeler konusunda henüz açıklama yapılmamıştır.

İklim Krizi

2021’de unutulan konulardan biri de iklim değışikliği ve bu doğrultuda öğretim içeriği ve süreçlerinin gözden geçirilmesi konusu oldu. 2021 yılının yaz aylarında Türkiye büyük orman yangını afeti ile karşı karşıya kaldı. Aynı dönem içerisinde ülkenin güneyi orman yangınları ile baş etmeye çalışırken kuzeyinde ise sel felaketleri meydana geldi. Tüm bu felaketlerin olası nedenlerinin başında iklim krizi gelmektedir. Neredeyse evrensel bir katılıma ulaşmış ve 1994 yılında ülkemizde de yürürlüğe girmiş olan Birleşmiş Milletler İklim Değışikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin 6. maddesine göre ülkelerin iklim değışikliği konusunda kamu eğitimi ve bilinçlendirme programları geliştirmesi ve uygulaması, bu uygulamalara yönelik katılımı destekleyici teşvik düzenlemeleri yapmasını önerilmektedir. Ancak buna rağmen önceki yıllarda olduğu gibi Türkiye’de eğitim içerik ve süreçlerinde bu konuyla alakalı bir düzenleme bu sene de yerini almadı.

BİLSEM ve Özel Öğrencilerin Eğitimi

Yıl içerisinde unutulmuş bir diğer konu da Bilim ve Sanat Merkezleri oldu. BİLSEM’lerde yıl boyunca 184 patent, 394 faydalı model, 2 bin 63 tasarım ve 16 marka olmak üzere 2 bin 657 ürün başvurusunda bulunuldu. Başvurular sonunda 13 patent, 39 faydalı model, 1.245 tasarım ve 8 marka olmak üzere 1.305 ürünün tescili alındı. BİLSEM’lerin tüm bu üretim faaliyetlerine rağmen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde üstün yetenekli bireylerin eğitime ilişkin maddelerinin kanunî dayanakları bulunmamaktadır. Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi üzerinden işleyişi düzenlenen BİLSEM’lerle ilgili uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi için yıllardır çıkarıl-

ması beklenen yönetmelik için bu sene de çalışma yapılmadığı görüldü.

Hayat Boyu Öğrenme

Hayat boyu öğrenme sürecinin yapı, süreç ve sistem olarak yeniden yapılandırılması ve toplumsal olarak yaygınlaştırılması amacı 2023 Vizyon Belgesi’nin hedefleri arasında yer almıştır. 2021 yılının Eylül ayında 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde “Hayat Boyu Öğrenen Mahalle” projesinin hayata geçirileceği belirtilse de yıl boyunca hayat boyu öğrenmenin gelişimi için yapılması gerekenler unutuldu. Nitekim 2022 yılı için Hayat Boyu Öğrenme için ayrılan bütçenin (3.747.937.000 TL) merkezi yönetim bütçesi (1.750.957.322.000 TL) içerisindeki oranının %0,21 olduğu görüldü.

Özet

Salgın krizinin derinleşmesi ve örgün eğitimde öğrenme kayıplarının telafi edilemez duruma gelmesiyle 2021’in öncelikli gündemi yeniden yüz yüze eğitime geçiş olmuştur. Bu süreçte eğitimin süregelen birçok sorunu gündemden düşmüş ve özel öğretim kurumları, göçmenler, özel yetenekli öğrenciler, iklim krizi ve hayat boyu öğrenme 2021’de unutulmuş konular olmuştur.

Eğitim Alanındaki Entelektüel Birikim

Türkiye, eğitim alanında akademik kurumları, akademisyenleri ve akademik çalışmaları ile önemli bir birikime sahiptir. Türkiye’de 2021 yılında üretilen entelektüel bilgi ve birikimin değerlendirildiği bu bölümde; dergi, kitap yayıncılığı, tez, makale ve araştırma gibi akademik çalışmalar, bilimsel toplantılar ve eğitim politikaları alanında hazırlanan raporlar incelendi.

Yazılı Medya Gazete ve Dergiler

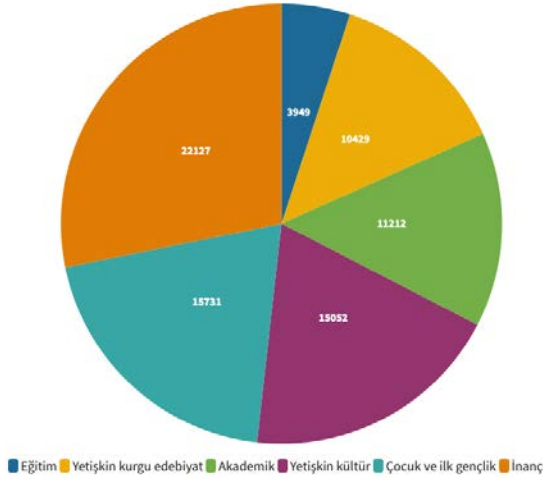
TÜİK verilerine göre gazete, dergi ve yayıncılık sayısı 2019 yılına oranla 2020 yılında %13,5 azalmayla 4 bin 746 sayısına ulaştı. Yayıncılıkta içinde %54,4 oranla dergi ilk sırada yer aldı. Gazete ve dergilerin yıllık tirajı 2019 yılına göre %20,9 azaldı. Toplam tiraj 996 mil-

yon 516 bin 20 oldu ve bunun da %94,8’ini gazeteler oluşturdu. 2020 yılında yayınlanan gazetelerin %91,1’i yerel, %6,5’i yaygın (ulusal), %2,4’ü bölgesel; dergilerin %69,1’i yaygın (ulusal), %27,7’si yerel, %3,3’ü bölgesel yayın yaptı.

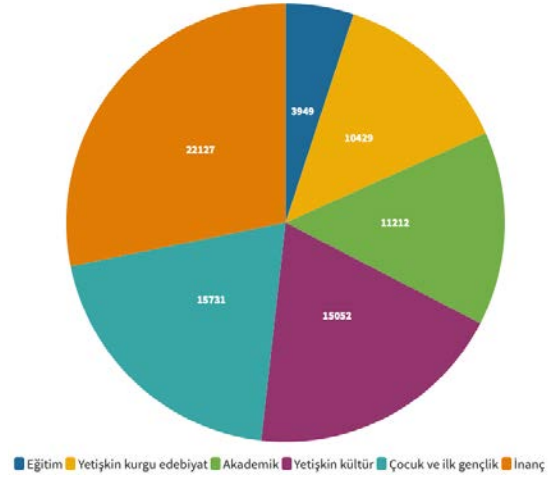
Şekil 3. Gazete ve Dergilerin Yıllara Göre Sayısı

Kaynak: TÜİK, Yazılı Medya İstatistikleri, 2020.

Şekil 4. Dergilerin En Ağırlıklı İçerik Türüne Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK, Yazılı Medya İstatistikleri, 2020.

Şekil 5. Materyallerin Konusuna Göre Yayın Sayısının Dağılımı

Kaynak: TÜİK, Yazılı Medya İstatistikleri, 2020.

Kitaplar

TÜİK verilerine göre 2020 yılında yayınlanan kitap sayısı 68 bin 120 oldu. Yayınlanan materyal sayısı 2019 yılına göre %14,5 artarak 78 bin 500 oldu. Bu sayıyı 523 olan elektronik kitaplar takip etti. Dijital platformlarda 8 bin 917 web tabanlı elektronik kitap yayımlanarak 494 konuşan kitap ve 446 diğerleri olmak üzere 78 bin 500 materyal ISBN aldı.

Çeşitli alanlarda yayınlanan bu materyallerin %28,2'si eğitimle ilgilidir. Verilerde %20'si kurgu edebiyatı, %19,2'si akademik yayınlar, %14,3'ünü yetişkin kültür, %13,3'ü çocuk ve gençlik, %5'i de inanç konulu olarak gösterilmiştir.

Eğitim alanında yayınlanan hakemli dergilere niceliksel olarak ULAKBİM, Dergipark, Web of Science ve ERIC'te dizinlenen dergiler incelenmiştir. Dergipark'ta eğitim ve ilgili bilimsel disiplinler alanında 152, eğitim araştırmaları alanında 119, özel eğitim alanında 42, eğitim psikolojisi alanında 28 olmak üzere toplam 472 dergi ve 50.338 makale yayımlanmıştır. ULAKBİM'de 2020 yılı içinde eğitim ve eğitim araştırmaları dergisi 115, eğitim ve özel konulu dergi 49; 2021 yılında eğitim ve eğitim araştırmaları alanındaki dergi sayısı 104, eğitim ve özel alanındaki dergi sayısı 46 olarak belirlenmiştir. Web of Science resmî sitesinde 2020 yılında kayıtlı dergi sayısı 208, ERIC'in resmî sitesinde ise toplam dergi sayısı 1840 olarak sayılmıştır.¹

¹ Kaynak: ULAKBİM TR Dizin Dergi sayısı 1456'dır. (<https://app.trdizin.gov.tr/statistics/listAcceptedJournals.xhtml>)
DergiPark 2330 dergi barındırmaktadır. (<https://dergipark.org.tr/tr/search?section=journal>)
Web of Science veritabanında 24.606 dergi bulunmaktadır. (<https://mjl.clarivate.com/search-results>)
ERIC veritabanında dergi bulunmaktadır. (<https://eric.ed.gov/journals>)

*Sayım manuel yapılmıştır.

Bilimsel Toplantılar

Türkiye’de ulusal ve uluslararası düzeyde yurt içi ve yurt dışında her yıl yaklaşık 350’ye yakın eğitim ile ilgili bilimsel toplantı ve konferans düzenlendiği tahmin edilmektedir. 2021’de salgın sebebiyle bu toplantıların birçoğu ya iptal edildi ya da çevrimiçi olarak düzenlendi.

Çevrim içi olarak düzenlenen toplantıların sayısı toplam 29’dur. Bunların bazıları şu şekildedir: 15. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi bu yıl temasını Covid-19 Sonrası Toplumsal Değişim ve Gelişim İçin Eğitim Liderliği tema olarak belirlemiştir. Yapılacak olan kongre 2021 yılında çevrim içi olarak yapılmıştır. 31. Ulusal Özel Eğitim Kongresi-UÖEK 2021 kongresi ise çevrim içi olarak belirlenerek Özel Eğitimde Disiplinler arası Çalışmalar olarak belirlenmiştir. Uluslararası Covid-19 Sürecinde Eğitimde Yeni Normlar Kongresi 2, ikincisi olarak çevrim içi düzenlenen Covid-19 Sürecinde Eğitime Bakış ana teması belirlenmiştir.

MEB tarafından 2021 yılında Eğitimde Ölçme Değerlendirme Uygulamaları Ulusal Kongresi adlı bir toplantı düzenlenmiştir. Kongrede ölçme ve değerlendirme alanında araştırmalar yapan akademisyenler, öğretmenler, uzmanlar ve ölçme-değerlendirme uzmanları tarafından çalışmalarının paylaşılması esas alınmıştır.

Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Sempozyumu’nda sosyal, beşerî ve idarî bilimler, eğitim bilimleri, eğitim filolojisi, güzel sanatlar, sağlık ve spor bilimleri, hukuk, ilahiyat ve diğer sosyal bilim alanları bildirileri kabul edildi.

Raporlar

2021 yılında sendika, politika merkezleri, STK’lar, ulusal ya da uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan raporlar incelendiğinde bu raporların bir kısmı idarî ya da uluslararası kurumların yayınladığı verilerin analizi şeklinde bir kısmı ise alan araştırması şeklinde yapılmıştır.

İLKE Vakfı çatısı altında faaliyet gösteren Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM), ilkinin 2020 yılında yayınladığı ve bir yıl boyunca Türkiye’de eğitim alanında yaşanan gelişmeleri analiz ettiği Eğitim İzleme Raporu’nun ikincisini Eğitim İzleme Raporu 2020 başlığı ile yayımladı. EPAM’ın 2020 yılında eğitimin durumunu ve gidişatını değerlendirdiği bu raporda; COVID-19 salgını şartlarında hızlanan eğitimde dijitalleşme çabaları, eğitimin niteliğinin gelişmesine yönelik yıl boyu gerçekleşen çalışmalar, 2020 yılı bazında eğitime ilişkin politika metinleri, 2020 yılında unutulmuş ya da gündeme gelmeyen konular ele alındı ve sonraki süreç için beklentiler ve öngörüler dile getirildi.

Eğitim Bir-Sen’in hazırladığı beşinci rapor olan Eğitime Bakış 2021: İzleme ve Değerlendirme Raporu adlı çalışmada eğitimde erişim, katılım ve ilerleme için fırsat eşitliği ele alınmaktadır. Konunun muhtevası açısından bu problemler aynı zamanda 20. Millî Eğitim Şurası’nda Eğitimde Fırsat Eşitliği teması altında temel eğitimde fırsat eşitliği, meslekî eğitimin iyileştirilmesi ve öğretmenlerin meslekî gelişimi başlıkları altında tartışılmış ve çözüm önerileri tavsiye kararına dönüşmüştür. Eğitime Bakış 2021: İzleme ve Değerlendirme Raporu beş ana bölümden oluşmaktadır ve konuları sı-

Tablo 45. 2021 Yılında Eğitim Alanında Gerçekleşen Bilimsel Toplantılar

ETKİNLİK	TARİH	ORTAM
11. Uluslararası Sosyal Beşerî ve Eğitim Bilimleri Kongresi	12 Aralık- 13 Aralık 2021	Çevrim içi
3. Uluslararası Eğitim Araştırmaları ve Öğretmen Eğitimi Kongresi	01 Aralık- 03 Aralık 2021	Çevrim içi
7. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi-IECEC-UOEK 2021	24 Kasım- 26 Kasım 2021	Çevrim içi
4. Uluslararası Başöğretmen Eğitim ve Yenilikçi Bilimler Sempozyumu	24 Kasım 2021	Ankara
Gazi Üniversitesi Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri Kongresi	24 Kasım- 26 Kasım 2021	Çevrim içi
8. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu-ITTES 2021	17 Kasım- 19 Kasım 2021	Trabzon
19. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu-USOS 2021	12 Kasım- 14 Kasım 2021	Çevrim içi
15. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi	05 Kasım- 06 Kasım 2021	Çevrim içi
9. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi-ICCI-EPOK 2021	04 Kasım- 06 Kasım 2021	Çevrim içi
İstanbul Eğitim Konferansı – EPAM	06 Kasım 2021	İstanbul
5. Uluslararası Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Sempozyumu-TÜRKBİLMAT 5	28 Ekim- 30 Ekim 2021	Antalya
Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi-IPCEDU 2021	27 Ekim- 30 Ekim 2021	Antalya
14. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi	27 Ekim- 30 Ekim 2021	Çanakkale
31. Ulusal Özel Eğitim Kongresi-UÖEK 2021	22 Ekim- 24 Ekim 2021	Çevrim içi
INCES Bilim Kültür ve Eğitim Kongresi 2021	21 Ekim- 24 Ekim 2021	Antalya
INCES Bilim Kültür ve Eğitim Kongresi 2021	21 Ekim- 24 Ekim 2021	Antalya
Uluslararası Uzaktan Eğitim Kongresi-IDEK 2021	19 Ekim- 20 Ekim 2021	Çevrim içi
5. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu-ISOEVA-5	18 Ekim- 21 Ekim 2021	Muğla
3. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi-UCEK 2021	14 Ekim- 17 Ekim 2021	Çevrim içi
Uluslararası Özel Yetenekliler Eğitimi Kongresi-IGATE 2021	11 Ekim- 14 Ekim 2021	Çevrim içi
3. Uluslararası Fen Matematik Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Kongresi-FMGTEK 2021	30 Eylül- 03 Ekim 2021	Çevrim içi
4. Okul Öncesi Eğitim Zirvesi	25 Eylül- 26 Eylül 2021	Çevrim içi
7. Ulusal Kimya Eğitimi Kongresi	24 Eylül- 26 Eylül 2021	Çevrim içi
10. Uluslararası Sosyal Beşerî ve Eğitim Bilimleri Kongresi	16 Eylül- 17 Eylül 2021	Çevrim içi

Kaynak: Resmî açıklamalardan ve basında çıkan haberlerden yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur

rası ile eğitime erişim ve katılım, eğitimin çıktıları, öğretmenler ve okul müdürleri, eğitim ve öğretim ortamları, finansmandır. Konular ve göstergeler ele alınırken ulusal ve uluslararası veri, tablo ve şekiller kullanılmıştır. Aynı zamanda rapor yeni normalleşme sürecini de içerdiğinden COVID-19 önlemlerini de içine almıştır.

2020-2021 yılı arasında eğitim ve öğretimi kapsayan 2013 yılından beri yayınlanan başka bir rapor; Eğitim Reformu Girişimi'nin hazırladığı Eğitim İzleme Raporu'dur. Raporla eğitim ortamları, uzaktan eğitimde ev ortamları ve dijital mecraların eğitime etkisi incelenmiştir. Salgın koşullarında yaşanan mekân değişiklikleri ve dönüşümlerinin eğitim ortamlarına yansımaları esas alınmıştır. COVID-19 dışında başka bir konu ise iklim değişikliği konusu olmuştur. Bu konu yine eğitim ortamları çerçevesinde ele alınmıştır. Eğitim politikalarında afet ve iklim değişikliği gibi konuların yeterince yer alamaması ve yasal düzenlemelerin olmaması yönünde ihtiyaç analizi oluşturulmuştur.

MEB, 2021 yılında eğitim ve öğretim merkezli olarak dört rapor yayınlamıştır. Bu raporların konuları şu şekildedir: ortaöğretim kurumlarına dair merkezi sınav, LGS merkezi sınav ile yerleşen öğrencilerin performansı, LGS kapsamında ilk yerleşme sonuçları ve OECD sosyal duygular ve beceriler araştırması Türkiye ön raporu.

Öncü Okul Yöneticileri Derneği'nin önemli çalışmalarından olan Türkiye Okul Yöneticileri Raporu, 2019 ve 2020 yıllarında yayınlanmıştır. Raporların içeriği genel olarak geçen son bir yıl içerisinde okullardaki yöneticilerin mesleğinin güçlendirilmesi, sosyal, meslekî, politik, yasal, bürokratik

ve ekonomik görünümün, bilimsel veriler ile analiz edilerek değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfının (SETA) 2021 yılında yayınladığı eğitim ve sosyal politikalar notu, COVID-19 Döneminde Türkiye'nin Uzaktan Eğitim Deneyimi adlı rapor olmuştur. Raporun amacı; eğitimin en önemli birleşenlerden biri olan idarecilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve veli görüşmelerinden hareketle Türkiye'de yapılan uzaktan eğitiminin süreç içerisinde nasıl deneyimlendiği ve temel sorunlarının ne olduğu yönünde olmuştur.

TEDMEM, nisan ayında "2020 Eğitim Değerlendirme Raporu" başlıklı bir rapor yayınlamıştır. Raporla ilgili olarak TEDMEM resmî sitesinde şu açıklamaya yer verilmiştir: "2020 Eğitim Değerlendirme Raporu; Yönetişim ve Finansman, Öğretmenlik ve Meslekî Süreç, Temel Eğitim ve Ortaöğretim, Meslekî ve Teknik Eğitim, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri, Ölçme Değerlendirme ve Kademeler Arası Geçiş olmak üzere 6 ana başlık altında eğitim sisteminin genel bir profilini ortaya koymayı hedeflemektedir. Her bir bölümde öncelikli olarak 2020 yılında eğitim sistemimizde gerçekleşen olaylar farklı kaynaklardan derlenen veriler yardımıyla ele alınmış; ardından eğitim politikalarına ilişkin değerlendirme ve önerilere yer verilmiştir."

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, eylül ayında uzaktan eğitim pilot programının değerlendirme raporunu; mayıs ayında ise COVID-19 döneminde TEGV çocuklarının uzaktan eğitim durumlarının değerlendirme raporunu yayınladı. Bu rapor, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nın Şubat 2021-Haziran

Tablo 46. 2021 Yılında Eğitim Alanında Yayımlanan Ulusal Raporlar

ULUSAL RAPORLAR
MEB, Eğitim Raporları, 2021
YÖK, Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu 2020, 2021.
YÖK, “YENİ YÖK”ün 2021 Yılında Hayata Geçirdiği Yeni Projeler ve Düzenlemeler, YÖK, 2021 Aralık.
TEDMEM 2021 Eğitim Değerlendirme Raporu, 2021
SETA 2021’de Türkiye
ERG Eğitim İzleme Raporu 2020
Eğitim Bir-Sen, Eğitim İzleme Raporu, 2021 Aralık
Öncü Okul Yöneticileri Derneği, Türkiye Okul Yöneticileri Raporu 2021.

Kaynak: Resmî açıklamalardan ve basında çıkan haberlerden yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur

2021 dönemi eğitim ve gönüllü faaliyetlerini, ölçme-değerlendirme çalışmalarını ve özel projelerle ilgili gelişmelerini aktarmak amacıyla hazırlanmıştır.

Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD), 2021 yılı eylül ayında her sene yayımlanan “Bir Bakışta Eğitim 2021” raporunu yayımladı. Raporda Türkiye’de eğitim ve öğretim kurumları, ortam koşul ve şartlar hakkında bilgi verildi.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütüne ait “Küresel Eğitim İzleme Raporu 2021” yayımlandı. Geniş bir içeriğe sahip olan raporun istatistiklerinde Türkiye de dâhil olmak üzere birçok ülkeye yönelik bilgi aktarılmaktadır. 2021 yılında yayımlanan bir diğer uluslararası rapor ise “TIMSS 2020 Raporu” olmuştur.

Tezler

YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden yapılan taramada eğitim ve öğretim konulu filtreleme ile eğitim ve öğretim alanında 2021 yılında yayımlanmış 671 doktora, 3009 yüksek lisans ve 2 adet sanatta yeterlilik tezine ulaşılmıştır. Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanında 2021’de hazırlanan tezler bilim dallarına göre ayrıca taranmıştır. Taramaya, tasnif zorlukları sebebiyle din eğitimi ve meslekî eğitim gibi bazı alanlar dahil edilmemiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanının imkanları çerçevesinde yapılan taramada 2021 yılı boyunca Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanında toplam 1363 yüksek lisans tezi ve 352 doktora tezi hazırlandığı görülmüştür. En fazla yüksek lisans ve doktora tezi hazırlanan ilk üç alan Matematik ve Fen Bilimleri, Türkçe ve Sosyal Bilimler ve Eğitim Yönetimi alanları olmuştur.

Tablo 47. Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Alanında Yapılan Tezler, 2021

Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Alanı	Yüksek Lisans Tez Sayısı	Doktora Tez Sayısı
Matematik ve Fen Bilimleri	343	65
Türkçe ve Sosyal Bilimler	297	52
Eğitim Yönetimi	187	86
Eğitim Programları ve Öğretim	169	48
Yabancı Dil Eğitimi	72	11
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri	67	20
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	41	14
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	37	13
Özel Eğitim	35	13
Din eğitimi	33	14
Beden Eğitimi ve Spor	32	6
Eğitim Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri	28	3
Halk Eğitimi – Yetişkin Eğitimi – Yaşam Boyu Öğrenme	12	2
Temel Eğitim	6	4
Güzel Sanatlar Eğitimi	4	1

Kaynak: Resmi kaynaklardan yola çıkılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2021’de Türkiye’de yüksek lisans düzeyinde hazırlanan toplam 30.209 ve doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlilik alanlarında hazırlanan toplam 10.973 tez ile oranları

alındığında eğitim-öğretim alanındaki tezlerin toplam tez sayısına oranı yüksek lisans düzeyinde yaklaşık %10, doktora düzeyinde yaklaşık %5 ’tir.

Özet

2021’de eğitim alanında gerçekleşen entelektüel faaliyetlere baktığımızda Türkiye’de sürekli ve süresiz yayıncılıkta elektronik ve çevrimiçi yayınların oranı artmaya devam ettiği ve eğitim alanında hazırlanan tezlerde ve bilimsel makale sayılarında kısmî düşüşler yaşandığı görülmektedir. Bilimsel toplantıların bir kısmı ertelenmiş, çoğunluğu çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Eğitim politikaları ile ilgili rapor ve politika notlarının ise sayısının arttığı görülmektedir.

UZMAN VE PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ

Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi, *Hasan Bozgeyikli*

Rektör Atama Usulü, *İsmail Güleç*

Millî Eğitim Bakanlığının Uluslararası Eğitim Çalışmaları, *Kurtuluş Öztürk*

2021 Yılında Eğitim Teftiş Sistemine Yönelik Düzenlemelerin Değerlendirilmesi, *Murat Bülbül*

Değişimi Yönetecek Rektörler Aranıyor, *Nihat Erdoğan*

Türkiye'de Öğretmenlik Mesleği İtibar Kaybı Yaşıyor, *Lütfi Sunar & Cahide Zeynep Şimşek*

Okul Sanayi İş Birliği ve Meslekî Eğitim, *Uğur Özalp*

COVID-19 Sonrası Eğitim Politikaları, *Kürşad Kültür & Yusuf Alpaydın*

Eğitim Yöneticiliği için "Sertifika" Gerekir mi?, *Metin Özkan*

Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Adımların Değerlendirilmesi, *Hacer Sümeyra Bilici*

2021 Yılında Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri, *İsmail Erol*

Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi

Prof. Dr. Hasan Bozgeyikli

Selçuk Üniversitesi

Türkiye’de eğitim gündeminin değişmeyen ana başlıklarından biri meslekî eğitimidir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren bir devlet politikası haline gelen meslekî eğitim, 1960’lı yıllardan itibaren planlı kalkınma anlayışına dayalı hazırlanan kalkınma planlarının neredeyse tümünde ön planda tutulmuş ve güçlendirilmesi gerekliliği sürekli vurgulanmıştır. Bu açıdan meslekî eğitim, hükümetler başta olmak üzere çalışma hayatındaki ilgili paydaşların sürekli güçlenmesini istediği bir eğitim türü olmuştur. Meslekî eğitimin güçlendirilmesi adına özellikle 2000’li yıllardan günümüze gerek MEB gerekse çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından birçok proje hayata geçirildi. 2000-2007’de Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) 2012-2014’te Meslekî Becerilerin Geliştirilmesi Projesi (MTEM), 2003-2007’de Türkiye’de Meslekî Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM) ve 2008-2010’da İnsan Kaynaklarının Meslekî Eğitim Yolu ile Geliştirilmesi Projesi (İKMEP) gibi projeler bu kapsamda yürütülen projelerden sadece birkaçıdır.

MEB tarafından Kasım 2020’de başlatılan ve kapanışı Ekim 2021’de yapılan en son proje ise Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi adını taşıyor. Mevcut 3 bin 259 meslekî ve teknik Anadolu lisesi arasından akademik başarısı düşük, devamsızlık oranı, sınıf tekrarı yapan öğrenci oranı ve örgün eğitim dışına çıkan öğrenci oranı yüksek olan 1000 okulu kapsamı nedeniyle projeye bu isim verilmiş. Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi’nin daha önceki projelerden ayrılan yönü ise bir yıl gibi bir sürede 1 Milyar TL gibi büyük bir kaynağın meslekî eğitime aktarılması olması ve projenin görünürlüğü adına en azından bir web sayfasının dahi yapılmamış olmasıdır. Nitekim projenin amacı ve faaliyetleri ile ilgili bilgiler neredeyse sadece Millî Eğitim Bakanının farklı zamanlarda basına yaptığı açıklamalardan ibarettir. Meslekî eğitimde okullar arası başarı farklılıklarını gidermek amacıyla seçilen 1000 okulda yaklaşık 600 bin öğrencinin eğitim aldığı göz önüne alındığında ilgili proje, MEB’in meslekî eğitim alanında yürüttüğü en büyük projelerden birisi durumunda.

Proje ile ilgili çeşitli zamanlarda yapılan bilgilendirmelere bakıldığında proje faaliyetlerinin temel olarak iki alanda toplandığı görülmektedir. Bunlardan birincisi; mevcut öğretim ortamının iyileştirilmesine yönelik faaliyetlerden oluşuyor. Bu kapsamda seçilen 1000 okulda 1000 kütüphane yapılmış, 10 bin akıllı tahta ve 1000 fizik, kimya ve biyoloji laboratuvarı kurulmuş, ayrıca mevcut meslekî alan laboratuvarları ve atölyeleri güncellenmiştir. Bu okulların döner sermaye kapsamındaki üretimlerini artırmak için 544 yeni atölye ve laboratuvar kurulmuş, 282 atölye güncellenmiş ve bütün okulların bakım ve onarımları yapılmıştır.

Elbette meslekî eğitimin güçlendirilmesi adına mevcut eğitim ortamlarının iyileştirilmesine yönelik yapılan bu faaliyetler çok önemli. Ancak meslekî eğitimin kronik sorunları göz önüne alındığında eğitim ortamlarının iyileştirilmesine yönelik bu faaliyetlerin meslekî eğitimin mevcut sorunlarına köklü bir çözüm getirmekten uzak olduğu ve sorunların sadece küçük bir kısmı için geçici bir etki bırakacağı daha önce yapılmış projelerden de tecrübe edilmiş durumda. Nitekim meslekî eğitimin

güçlendirilmesi amacıyla son 20 yılda yapılmış diğer projelerle güncellenen eğitim ortamlarının aradan çok fazla zaman geçmeden tekrar güncellenme ihtiyacı arz etmesi bunun en önemli kanıtıdır. Bunun nedeni de ülkemizdeki meslekî ve teknik ortaöğretimin %90'ından fazlasının okul merkezli modelle yürütülmesidir.

Meslekî ve teknik eğitimde uygulanan okul modeli, teorik ve pratik eğitimin bir arada gerçekleştiği, pratik eğitim ortamlarında günün koşullarına uygun makine, teçhizat, atölye ve laboratuvar malzemelerine ihtiyaç duyulan maliyeti yüksek bir modelidir. Ancak özellikle son dönemlerde teknolojiye baş döndürücü hızla yaşanan gelişmeler, okullardaki atölye ve laboratuvarların sürekli güncellenmesinin maliyetini artırarak neredeyse imkânsız hâle getirmektedir. Yalnızca kamusal kaynaklarla gerekli meslekî eğitim alt yapısının sürekli güncel tutulması ise mümkün değil. Bu durum doğal olarak bu okullarda verilen eğitim kalitesinin düşmesine de neden olmaktadır. Teknolojiye paralel olarak yenilenemeyen özellikle laboratuvar, atölye vb. fiziksel mekânlarda yapılan eğitim sonucunda öğrencilerin, teknolojik gelişmelerden uzak dolayısıyla istihdam edilmeleri beklenen iş dünyasının ihtiyaçlarına cevap veremeyen ve yeterli olamayan mezunlar olmalarına neden olmaktadır. Önceki proje deneyimlerine rağmen MEB'in 1000 okul projesi kapsamında da mevcut eğitim ortamının güncellenmesi çalışmalarına ağırlık vermesi projenin beklenen etkiyi vermesi noktasında başarısız olacağının güçlü ipuçlarını veriyor.

1000 okul projesi kapsamında yürütülen diğer faaliyetler ise öğrenci, yönetici, öğretmenler ve velilere yönelik yapılan faaliyetlerden oluşmakta. Bu kapsamda tüm öğrencilerin temel beceri yeterliklerinin geliştirilmesi, meslekî rehberlik ve yönlendirme desteği sağlanması, kültür-sanat ve spor etkinliklerinin artırılması ile öğretmen ve velilere yönelik çeşitli eğitimler verilmiştir. Proje kapsamında yönetici ve öğretmenlerin desteklenmesi amacıyla 32 bin 984 yönetici, 280 bin 58 öğretmen olmak üzere toplam 313 bin 42 kişinin katıldığı proje farkındalığı, kişisel gelişim ve liderlik, proje verimliliği ile işbaşı ve meslekî gelişim başlıklarında 18 bin 977 eğitim düzenlenmiştir. Temel beceri eğitim desteği kapsamında da 40 bin 951 öğrencinin katıldığı destek eğitimleri, 62 bin 283 öğrencinin katıldığı 6 bin 544 Destekleme ve Yetiştirme Kursu tertip edilmiştir. Kişisel gelişim destekleri faaliyetleriyle 45 bin 37 öğretmen ve 81 bin 323 öğrenciye ilk yardım farkındalık eğitimi verilmiş, 205 bin 172 öğrenciye psiko-sosyal gelişim desteği sağlanmıştır. Türkiye genelinde 126 gençlik merkezi kurularak, 103 bin 578 öğrencinin katıldığı 5 bin 429 kariyer günü, 15 bin 27 öğrencinin katıldığı tiyatro ve sinema gibi etkinlikler düzenlenmiştir.

Sayıların fazlalığı bir büyüklüğü gösterir ve çoğunlukla sayısal büyüklük, gelişmenin ve ilerlemenin olduğu şeklinde yorumlanır. Herhalde bu nedenle proje hakkında verilen bilgilerde çok sayıda kişinin katılımıyla gerçekleşen çok fazla sayıda etkinlik yapıldığına yönelik vurgu ön plana çıkarılıyor. Nitekim yapılan eğitimlere ve bu eğitimlere katıldığı söylenen kişi sayılarına bakıldığında insanın ne kadar çok şey yapılmış diyesi geliyor. Ancak projenin temel amacının okullar arası başarı farklılıklarını gidermek olduğu göz önüne alındığında insanın aklına ilk olarak öğretmenlere, yöneticilere, öğrencilere ve velilere yönelik yapılan bunca etkinliğin/eğitimin hangisinin bu amaca hizmet ettiği sorusu geliyor!

Sonuç olarak bir tarafta güçlendirilmesi için devlet tarafından çuvala paranın döküldüğü ancak bir türlü düzelmeyen meslek liseleri, bir tarafta aradığı nitelikli elemanı bulamadığından şikayetçi bir iş dünyası, öte yanda ise çok ciddi nitelik sorunları olan bir eğitim sisteminde gelecek hayalleri dahi kuramayan milyonlarca meslek liseli genç. Tüm bunların ortasında ise konuyu hiç anlamamış ya da fena halde yanlış anlamış projelerle sorun çözme yaklaşımı! Unutulmamalıdır ki bir eğitim sistemi ve okulda ne kadar fazla proje varsa eğitim ve okul esas varoluşsal amacından o kadar çok uzaklaşmıştır.

Rektör Atama Usulü

Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Türkiye’de 15 Temmuz 2016’da milletin bozduğu büyük bir oyun oynandı. Devlet, kendini koruma refleksiyle birtakım kararlar aldı. FETÖ’nün her yere sızması, sayılarının tam olarak bilinmemesi ve aynı kalkışmanın tekrar yaşanmaması için kimi yasalar çıkarıldı.

29 Ekim 2016 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanan 676 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 85. Maddesi ile 2547’nin 13. Maddesinin a fıkrası değiştirildi:

“Devlet üniversitelerinde rektör Yükseköğretim Kurulu tarafından önerilecek, profesör olarak en az üç yıl görev yapmış üç aday arasından Cumhurbaşkanınca atanır. Bir aylık sürede önerilenlerden birisinin atanmaması ve Yükseköğretim Kurulu tarafından, iki hafta içinde yeni adaylar gösterilmemesi halinde Cumhurbaşkanınca doğrudan atama yapılır.

Kanunun değişmeden önceki hali ise şöyle idi:

Devlet Üniversitelerinde rektör, profesör akademik unvanına sahip kişiler arasından görevdeki rektörün çağrısı ile toplanacak üniversite öğretim üyeleri tarafından seçilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanınca atanır.

Rektör adayı seçimleri gizli oyla yapılır. Oy veren her öğretim üyesi oy pusulasına yalnız bir isim yazabilir. Birinci toplantıda öğretim üyelerinin en az yarısının hazır bulunması şarttır. Bu sağlanamadığı takdirde toplantı 48 saat ertelenir ve nisap aranmaksızın seçime geçilir. Bu toplantıda en çok oy alan 6 kişi aday olarak seçilmiş sayılır, bunlardan Yükseköğretim Kurulunun seçeceği üç kişi atanmak üzere Cumhurbaşkanına sunulur.

Değişiklik yapan kanun yayımladığında üniversiteler pek tepki göstermedi. Bunun iki nedeni vardı; ilki ülkenin içinde bulunduğu olağanüstü durum, diğeri ise rektör seçimleri esnasında üniversitelerde yaşanan tatsız olaylar, rekabetin getirdiği kırılganlıklar ve araştırma ve eğitim ile geçirilmesi gereken vaktin rektör seçme kavgası ile geçirilmesi idi. O zaman üniversitelerde yuvalanmış kimi grupların hakimiyetlerinin kırılacak olması da bir diğer neden olarak söylenebilir.

İlk çıktığında akademinin kahir ekseriyetinin de desteklediği ve savunduğu bu kanun, beş yıldan beri uygulanıyor. Bu beş yıl içinde bir kısmına şahit olduğum bir kısmını ise duyduğum birçok olay yaşandı ve meselenin üniversiteler için hâlâ bir sorun olarak devam ettiği görülmektedir.

Üniversite hocaların yok sayıldığı ve görüşlerinin hiç dikkate alınmadığı bu sistem ile daha fazla yürümenin üniversitelere pek katkısı olmayacak gibi görünüyor ve kanunun yeniden gözden geçirilmesi vaktinin geldiğini düşünüyorum.

Mevcut rektör atama sisteminden sonra işleyiş ve yapı, ideal bir üniversitede olması gereken durumdan uzaklaşmaya başladı. Öğretim üyelerini dikkate almayan, görüşlerine başvurmayan, siyasilere ve kimi STK yöneticilerinin çat kapı ziyaret ettikleri rektörlerin kendi öğretim üyelerine aylarca randevu vermemesi, atamalarda üniversite içi dinamikler yerine başka dengeler gözetmesi ve öncelik vermesi öğretim üyelerini tedirgin ettiği gibi başka arayışlara sürüklemeye başladı.

Hak ettiklerini düşündükleri kadrolara atanmak isteyen öğretim üyeleri, Atama ve Yükseltme Ölçütleri'ne bakmak yerine sosyal sermayelerini ve ilişkilerini kovalamaya başladı. Genç öğretim üyelerinin ümidini ve şevkini kıran bu uygulama üniversitelerin geleceğini tehdit eden tehlikelerin en büyüklerinden biri.

Bir tarafta üniversitenin imkânlarının, hocaların zamanlarının ve enerjilerinin israf edildiği yıkıcı ve yıpratıcı bir süreç. Diğer tarafta da öğretim üyelerinin ikinci plana atıldığı ve değersizleştirildiği, üniversite öğretim üyeleri tarafından benimsenmeyen, tanınmamış, bilinmemiş, seçim olsa üç oy alamayacak rektörlerin atanmasına imkân sağlayan mevcut durum.

Üniversitelerimizi daha fazla yıpratmadan her iki durumun da olumsuz etkilerini giderecek yeni bir usul arama zamanı geldi, hatta geçiyor.

Millî Eğitim Bakanlığının Uluslararası Eğitim Çalışmaları

Dr. Kurtuluş Öztürk

İLKE Vakfı

MEB, yurt dışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının eğitimini desteklemek, Türk kültürünü yurt dışında tanıtmak, yaygınlaştırmak, uluslararası alanda kamu diplomasisi yürütmek gibi amaçlarla eğitim faaliyetleri yürütmektedir. Yürütülen çalışmalar, yabancı ülkelerle ikili eğitim iş birlikleri, yurtdışında yaşayan vatandaş ve soydaşların eğitimi, ikili iş birliği ile kurulan uluslararası üniversiteler ile Maarif Vakfı'nın çalışmalarının desteklenmesi olmak üzere dört başlık altında gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalar için 2022 yılında bakanlık bütçesinden 947.417.000 liralık bir kaynak kullanılması öngörülmektedir.

MEB şimdiye kadar 128 ülke ile toplam 431 anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşmaların 194'ü 75 ülke ile imzalanmış eğitim iş birliği anlaşmasıdır. Geri kalan 237 anlaşma ise çok yönlü iş birliği ve kültür anlaşmalarıdır. MEB'in 2021 Bütçe Raporu'na göre 2021 yılı itibarıyla 34 ülkede 56 olan temsilcilik sayısı 61 ülkede 89'a çıkarılmıştır. Bu ülkelerden 15'inde doğrudan MEB'e bağlı olarak faaliyet gösteren 63 okul bulunmakta ve buralarda 8.941 öğrenci eğitim görmektedir. İkili anlaşmalar kapsamında gerçekleşen faaliyetlerden biri de 2020-2021 akademik yılı için 11 ülkeden toplamda 274 yurt dışı eğitim bursu sağlanmasıdır. Ülkelerle olan eğitim iş birliklerinin yanında bakanlık BM, UNESCO, Avrupa Konseyi, OECD, İslam İş Birliği Teşkilatı (İİBT), Dünya Bankası, Türk Konseyi gibi uluslararası kuruluşlarla da çalışma yürütmektedir.

Türkiye'nin eğitim çalışmaları arasında Türk dünyasına yönelik olanlar özel bir önem taşımaktadır. 1991'de Sovyetlerin yıkılmasından sonra Büyük Öğrenci Projesi'ni başlatılmış ve bu kapsamda 1992-2007 yılları arasında Türkmenistan'dan 4671, Azerbaycan'dan 4501, Kazakistan'dan 3116, Özbekistan'dan 286 ve Kırgızistan'dan 2965 öğrenci Türkiye'ye getirilmiştir. Bu proje 2010 yılında kurulan YTB (Yurt Dışı Türkler Başkanlığı) tarafından yürütülen Türkiye Bursları adıyla yeniden düzenlenmiş ve bu ülkelerden çok sayıda öğrenci burslu olarak Türkiye'de eğitim alma imkânı bulmaktadır. Türk dünyası ile eğitim iş birliğini geliştirmek amacıyla kurulan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi ile Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi de MEB tarafından desteklenmektedir. Bunlara Türk – Japon Teknoloji Üniversitesi eklenmiştir.

Bakanlık, Türk kültürünün yaygınlaştırılması kapsamında 30 ülkeye Türkçe ve Türk Kültürü dersi vermek üzere 1.615 öğretmen, 36 ülkedeki Türk kültür merkezlerinde ise 94 okutman görevlendirmiştir. Ayrıca 2019-2020 eğitim öğretim yılında 49 ülkede bulunan temsilcilikler aracılığıyla toplam 340.968 adet kitap ve eğitim materyali göndermiştir. Türkiye, yurt dışında okullaşma çalışmalarını büyük oranda Maarif Vakfı aracılığıyla gerçekleştirmektedir. 2016 yılında kurulan ve 67 ülkede faaliyette bulunan Vakfın, 47 ülkede 418 okulu, 43 yurdu bulunmaktadır. Bu okulların toplam öğrenci sayısı ise 49.823'tür. Vakfın, açtığı okulların yarısı Afrika kıtasındadır.

MEB'in yurt dışı eğitim vizyonuna bütüncül olarak bakıldığında uluslararası eğitim iş birliklerinin odağında Avrupa merkezlilik başat konumunu sürdürmekle birlikte Balkanlar, Afrika, İslam dünyası ve Türk dünyasının birer odak olarak bu vizyonda yer aldığı görülmektedir. Kültürel çalışmaların merkezinde ise gurbette yaşayan Türk vatandaşlarının Türkçe ve Türk kültürü ile ilişkilerinin devamının öncelendiği anlaşılmaktadır. Diğer önemli bir yönelim ise Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'dir. Aradaki kültürel, iktisadî ve siyasî birliğin güçlendirilmesi için ortak eğitim iş birliklerinin son yıllarda artırıldığı dikkat çekmektedir. Dikkat çeken diğer bir konu da Maarif Vakfı'nın çalışmalarıdır. Altı kıtada çalışma yürüten vakfın faaliyetleri uluslararası etkileşim bakımından oldukça stratejik bir konumdadır. Özetle; MEB'in yurt dışı eğitim vizyonu Avrupa ve komşu coğrafyalarla yakın iş birliği, yabancı ülkelerdeki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyla kültürel ilişkileri güçlendirmek, Türk dünyası ve Afrika'ya özel olarak odaklanmak şeklinde olduğu söylenebilir.

2021 Yılında Eğitim Teftiş Sistemine Yönelik Yapılan Düzenlemelerin Değerlendirilmesi

Dr. Murat Bülbül

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Türkiye’de Eğitim Denetimi Sistemi’nde yapılan değişikliklerin sistemi tam bir yap-boz tahtasına dönüştürdüğü ve teftiş hizmetlerinin niteliğini ve verimini oldukça azalttığını söylemek yanlış olmaz. MEB de bu durumu doğrulamaktadır: 1-3 Aralık 2021 tarihinde düzenlenen 20. Millî Eğitim Şûrası’nda alınan 111 sayılı Kararda, *“Etkili ve verimli eğitim denetiminin yapılabilmesi için teftiş sistemi yeniden yapılandırılarak müfettişlerin öğretmenlerin meslekî gelişimlerine katkı yapmaları amacıyla denetim ve rehberlik hizmetleri sunmaları sağlanmalıdır.”* ifadesine yer verilmiştir. Buna ilişkin olarak basında yer alan Sn. Bakan Mahmut Özer’in ifadeleri de oldukça tartışmaya açıktır; Bakan Özer, bu maddenin Genel Kurulda oy çokluğuyla kabul edilmesinin ardından, *“Yıllardan beri bu konuyla ilgili şikâyet vardı. Yaklaşık 3 aydır bu konuyu paydaşlarımızla görüşerek bir yol haritası çıkarmak için çalışmalar yapmıştık. Bu geceki Resmî Gazete’de bu düzenleme yayımlandı. Artık şahsa bağlı taşradaki müfettiş arkadaşlarımıza teftiş yetkisi verildi ve teftiş müfettişi olarak kadrolara aktarımıyla ilgili süreç başlatılmış oldu. Dolayısıyla bu madde de yüzde 100 gerçekleşmiş oldu bugün itibarıyla.”* değerlendirmesini yapmıştır. Sayın Bakan’ın Resmî Gazete’de yayımlandığını söylediği düzenleme aşağıda daha detaylı olarak ele alınacaktır. Bununla birlikte unvanı zaten müfettiş olan ve taşrada görevli bu kamu görevlilerine “teftiş” yetkisinin verildiğini söylemek oldukça düşündürücüdür. Bu ifadede örneğin, okul müdürlerine okulu yönetme yetkisi verildiğinin söylenmesi kadar ilginçtir. Ayrıca 111 sayılı Şûra Kararı, teftiş sisteminin kapsamlı bir şekilde yeniden yapılandırılmasından bahsederken konuyu zaten olması gereken bir yetkinin taşradaki müfettişlere iadesine indirgeyip *“... bu madde de yüzde 100 gerçekleşmiş oldu...”* şeklinde ifade edilmesi, konunun bizzat Bakanlık düzeyinde oldukça yüzeysel ve aceleci olarak değerlendirildiğini düşündürmektedir. Aşağıda 2021 yılında teftiş sistemiyle ilgili yapılan mevzuat düzenlemelerinin ele alındığı bölümde bu konudaki sıkıntılar daha detaylı olarak açıklanacaktır.

Burada önemle not etmek gerekir ki bir önceki Bakan Sn. Ziya Selçuk döneminde yayımlanan 2023 Eğitim Vizyonu’nda teftiş sistemiyle ilişkin yukarıda bahsedilenden daha kapsamlı bir düzenleme ve planlama mevcuttur. Bununla birlikte kendisinin görevden ayrıldığı 6 Ağustos 2021 tarihine kadar Vizyon Belgesi’nde teftişle ilgili hedeflenen düzenlemelerin hiçbirinin yapılmadığını da not etmek gerekir. Ayrıca 2023 Eğitim Vizyonu, bizzat hükümet tarafından açıklanan üst politika belgesi niteliğinde kapsamlı bir belgedir. Şûra kararlarının ise daha bağlayıcı olarak kabul edilmesi gereken 2023 Eğitim Vizyonu’na nazaran tavsiye niteliğinde olduğunu unutmamak gerekir. Bu açıdan asıl yapılması gerekenin Vizyon Belgesi’ndeki hedefleri gerçekleştirebilmektir.

2021 Yılında 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde Eğitim Teftiş Sistemiyle İlgili Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri

T.C. Anayasası'nın 106. Maddesinin son fıkrası, bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle (CBK) düzenleneceğine hükmetmiştir. Bu kapsamda 10.7.2018 tarihinde çıkarılan 1 sayılı CBK'nin MEB taşra teşkilatlarını düzenleyen 327. Maddesine 3. Fıkra eklenmiştir; Fıkra içeriği şudur: *"İl millî eğitim müdürlüklerinde, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi uyarınca eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir. Eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcısına denktir."* görüldüğü gibi illerde hâlihazırda görev yapan ve şahsa bağlı kadrolara dönüştürülen il maarif müfettişlerinin yanında ayrıca il eğitim müfettişlerinin de kadroya alınması düşünülmektedir. Yeri gelmişken hâlihazırda illerde görev yapan maarif müfettişlerinin teftiş ve soruşturma görevlerinin olmadığı yönünde bir görüş ve genel bir uygulama hâkim olduğunu belirtmek gerekir; aslında bu kamu görevlilerine hukuken valilikler tarafından teftiş ve soruşturma görevlerinin verilmesi mümkündür.

1 sayılı CBK'de yapılan mezkûr düzenleme birçok karışıklığa yol açma potansiyeline sahiptir. Örneğin, mevcut il maarif müfettişleri, il eğitim müfettişi kadrolarına mı geçirilecektir? Eğitim denetiminde ülke genelinde yıllardır devam eden "çift başlılık" tartışmaları, il düzeyinde de mi başlayacaktır? Böyle bir durumda kurum içinde çalışma barışı ve verimliliği olumsuz etkilenmeyecek midir? Bu haklı endişeler içeren sorular daha da çoğaltılabilir. Ayrıca Sn. Bakan Mahmut Özer'in yukarıda bahsedilen sözleri bir kez daha hatırlanırsa, kendisinin de yapılan hukukî değişiklikle örtüşecek nitelikte ifadeler kullandığı söylenemez. Çünkü şahsa bağlı kadroda görev yapan maarif müfettişlerine açıkça teftiş yetkisi verildiğine yönelik bir ibareye mezkûr CBK düzenlemesinde yer verilmemiştir. Bu açıdan yöneticilerin hukuk okuryazarlığı konusunda eğitilmelerinin gerekliliği ve önemi bir kez daha vurgulanmalıdır.

Teftiş sistemiyle ilgili yapılan güncel düzenlemeler bununla sınırlı değildir. Ayrıca MEB Teftiş Kurulu Başkanlığının görevlerinin sayıldığı 1 sayılı CBK'nin 320/1. Maddesi'ne, 6.7.2021 tarihinde *"Eğitim müfettişlerinin çalışmalarının koordinasyonu ile rehberlik ve denetim hizmetlerinin yürütülmesinde bütünlüğü sağlamak"* ifadesini içeren "E bendi" eklenmiştir. Bu bentte belirtilen "eğitim müfettişleri" İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesinde görev yapması planlanan, fakat hâlihazırda bu kişilerin kadroya alınmasına ilişkin kamuoyuyla hiçbir bilginin paylaşılmadığı kişilerdir. Bu kişiler henüz görevlendirilmediğinden ve de denetim yetki alanları kurumsal bazda da belli olmadığından bu madde içeriği hakkında çok fazla yorum yapmak mümkün görünmemektedir. Fakat MEB Teftiş Kurulu Başkanlığının illerdeki denetim ve rehberlik çalışmalarında daha etkin rol oynamasının amaçlandığı düşünülmektedir. Bununla birlikte MEB bünyesindeki bir hizmet birimine doğrudan illerdeki çalışmaları koordine etme görevinin verilmesinin, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun bazı hükümleri açısından doğurabileceği sakıncalarla yerel ihtiyaçların da göz önüne alınmasını gerektiren teftiş hizmetlerinin merkezîyetçiliğin olumsuz yönleriyle malul olmasına yönelik sıkıntılar da göz ardı edilmemelidir.

Eğitim teftiş sistemiyle ilgili 2021 yılında yapılan bir diğer düzenleme, MEB Teftiş Kurulu Başkanlığının görevini düzenleyen 1 sayılı CBK'nin 320. maddesine eklenen, *"Başkanlıkta 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24'üncü*

maddesi uyarınca müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir.” fıkrasıdır. “Müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer istihdamı” başlıklı Ek Madde 24/1 Maddesinde şu biçimde ifade edilmiştir: “Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla bakanlık, kurum ya da birim düzeyinde müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer ile müfettiş yardımcısı, denetmen yardımcısı, denetçi yardımcısı, aktüer yardımcısı ve stajyer kontrolör istihdam edilebilir.” Tüm bu mevzuat hükümleri göz önüne alındığında 1 sayılı CBK’ye böyle bir hükmün eklenmesinin isabetli ve bir o kadar da geç kalmış bir düzenleme olduğu söylenebilir. Bu açıdan 2021 yılı içinde MEB’in, Teftiş Kurulu Başkanlığında istihdam etmek üzere eğitim müfettişi ve yardımcısı alımı yapacağı da düşünülmektedir. Önemle belirtmek gerekir ki MEB, mevcut bazı bakanlık müfettişlerinin kadroya alınmalarına ilişkin ilgili yargı mercilerince verilen iptal kararlarını uygulamamaya dönük ısrarı 2018 yılından bugüne halen devam etmektedir. MEB Teftiş Kurulu Başkanlığında yapılacak müfettiş atamalarının bu yargı kararlarını da dikkate alarak gerçekleştirilmesi hukuk devlet ilkeleri açısından önemli görülmektedir.

Bu incelemede son olarak değinilmesi gereken eğitim sisteminde görevlendirilen denetim elemanlarının son 25 yılda unvanlarında sıklıkla yapılan değişikliklerin bir benzerinin 2021 yılında da tekrarlandığı hususudur. 3.12.2021 tarihli ve 31.678 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 87 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 1’inci maddesiyle “Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının” ibaresi “başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının” şeklinde değiştirilmiştir.

Son Söz Yerine

Yukarıda yer verilen bilgiler ve tartışmalar değerlendirildiğinde ülkemizdeki eğitim teftiş sistemi için “batı cephesinde değişen bir şey olmadığını” söylemek mümkündür. Yalnızca son iki bakanın değil, farklı bakanların döneminde de konuya ilişkin yapılan planlamalarla fiili durum arasındaki derin çelişkiler mevcuttur. Bakanlık düzeyinde ortaya konan hedefler, maalesef uygulamaya geçirilememektedir. Bir türlü uygulamaya geçirilemeyen planlamalar ve düzenlemeler eğitim sisteminin bir bütün olarak işleyişini ve de başta öğrenci ve öğretmenler olmak üzere tüm paydaşları olumsuz etkileyebilmektedir. 2022 yılı ve sonrasının kronik hale gelen eğitim teftiş sorununun çözümüne yönelik gerçekçi, tutarlı ve bütüncül adımların atıldığı bir dönem olmasını ümit ediyoruz.

Değişimi Yönetecek Rektörler Aranıyor

Prof. Dr. Nihat Erdoğan

Yıldız Teknik Üniversitesi

Yükseköğretim alanında rektörlerin konumu ve göreve geliş biçimleri sürekli gündemde olmuş ve tartışmaların merkezinde yer almıştır. Tartışmalar zaman zaman rektörlerin yönetim tarzları ve yayın performansları üzerinden olsa da rektörlerin seçimle ya da atamayla gelmesi öne çıkan konu olmuştur. Yükseköğretim tarihimize baktığımızda rektörlerin atama ve seçimle geldiği değişik dönemler olmakla beraber tartışmalar hep devam etmiştir. Rektör belirleme sürecindeki tartışmalarda rektör olma kriterleri yerine rektör atama veya seçim süreci daha fazla öne çıkmıştır. 2021 yılı başında Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör ataması ve sonrasında tartışmalar rektörler meselesini yeniden Türkiye gündemine taşımıştır. Boğaziçi Üniversitesi örneğinde de olduğu gibi rektörlük konusundaki tartışmaların çok sağlıklı zeminde yürümediği ve rektörlük meselesinin dünya örnekleri ve güncel ihtiyaçlar dikkate alınmadan yapıldığı dikkat çekmektedir.

Günümüzde Türkiye'de Yükseköğretim Sistemi önemli bir büyüklüğe ulaşmıştır. Bugün 129 devlet üniversitesi, 74 vakıf üniversitesi ve 4 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 207 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Yükseköğretim alanında yaşanan değişimler ve büyüme, yükseköğretim kurumlarının yönetimini daha da önemli hale getirmiştir. Bu gelişmeler yükseköğretim kurumlarının en üst yöneticisi rektörlerin konumunu, rollerini, sahip olması gereken nitelikleri ve göreve geliş sürecini de etkilemektedir. Rektörlerin görev, yetki, sorumluluk ve yeni rolleri dikkate alındığında akademik uzmanlık bilgisi yerine bir akademik kurumu tüm fonksiyonlarıyla beraber yönetme bilgi, beceri ve deneyimi öne çıkmaktadır. Yükseköğretimde önemli değişimlerin yaşandığı günümüzde üniversite üst yöneticilerinin üniversite kurullarına başkanlık etmesinin yanı sıra üniversitenin stratejik hedeflerine ulaşmasını sağlama, kurumsal performansı artırma ve değişime liderlik etmesi beklenmektedir. Bunun yanında, katılımcılık ve insan yönetimine yönelik zaman ve enerjiye sahip olmanın da dikkate alınması gerektiğini vurgulamak yerinde olacaktır. Bu bağlamda rektörlerin belirlenmesi süreci önemli olmakla birlikte rektörlerin yeni ve değişen rollerini hakkıyla yapabilmeleri için gerekli nitelikler ve bunların nasıl kazanılacağı konusu önemli ve öncelikli bir mesele haline gelmiştir.

Yükseköğretim sistemimiz, siyasi tarihimizle paralel biçimde bir dizi tarihsel kırılmalar ve tasfiyeler eşliğinde şekillenmiş ve bu gelişmeler belli dönemlerde rektörlerin belirlenmesi sürecine de yansımıştır. 1933 Reformu öncesi o zamanki adıyla Darülfünun Emmini (Rektör), öğretim üyeleri tarafından seçilmekte ve Maarif Bakanlığının en çok oy alan iki kişi arasında tercih yapmak imkânı bulunmaktaydı. 1933 Reformu sonrası seçim sistemi terk edilerek Maarif Vekilinin önerisi üzerine üçlü kararnameyle rektörün atanması sistemine geçilmiştir. 1946 yılında 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile rektörler, fakültelerin profesör kurullarının ortak toplantısında iki yıl için salt çoğunlukla ve her seçim döneminde farklı bir fakülteden olacak şekilde

seçimle belirlenmeye başlanmıştır. 27 Ekim 1960 tarihli ve 115 sayılı kanun ile 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nda birtakım değişiklikler yapılmakla birlikte rektörlerin atanması konusundaki sistem devam etmiştir. Bu tarihteki önemli değişikliklerden birisi Millî Eğitim Bakanının üniversiteler üzerindeki yetkileri kaldırılmış olmasıdır, 1961 Anayasası'nda yer alan üniversitelerin kendi seçtikleri organlar tarafından yönetilmesi düzenlemesi ile yükseköğretim alanı, anayasal bir düzenleme konusu haline gelmiştir. 1973 yılında 1750 sayılı kanunda ilk defa "Yüksek Öğretim Kurulu" kurulmasını içeren yeni bir sistem öngörülmüş ancak ilgili kanunun Yüksek Öğretim Kurulunun oluşumuna dair hükmü Anayasa Mahkemesi'nin kararı ile ilga edilmiştir. 1750 sayılı kanun ile rektörlerin yine seçim usulü devam etmiştir (Doğramacı, 2007; Günay ve Kılıç, 2011).

1980 askerî darbesi sonrası yükseköğretim sisteminde en kapsamlı ve en tartışmalı değişimlerin yaşandığı dönem olmuştur. 1982 Anayasasında rektörlerin Cumhurbaşkanınca seçilip atanacağı hükmü yer almıştır. 2547 sayılı yasa ve Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) kurulması bu dönemin en önemli düzenlemelerinin başında gelmektedir. Bu dönemde rektör belirleme usulü ile ilgili de önemli değişiklikler yapılmıştır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 13/a maddesinde, rektörün yükseköğretim kurumlarından mezuniyeti sonra en az 15 yıl başarılı hizmet vermiş, tercihen devlet hizmetinde bulunmuş ikisi üniversitede profesör olmak üzere dört kişi arasından Devlet Başkanınca beş yıl için atanacağı belirtilmektedir. 2547 sayılı kanunla oluşan yasal çerçeve ve uygulamalar sonraki yıllarda da tartışma konusu olmaya devam etmiştir. Bu yıllarda YÖK Başkanı İhsan Doğramacı'nın sistemin düzenlenmesi ve yürütülmesinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. 1 Temmuz 1992'de 2547 sayılı kanunun 13. maddesinde değişiklik yapılarak rektörlerin atama yerine seçimle belirlenmesi yöntemi uygulanmaya başlanmıştır. Bu değişiklik ile rektörler, üniversite öğretim üyeleri tarafından profesörler arasından seçilmekte ve adaylar arasından Cumhurbaşkanınca atanmaktadır. Bu düzenleme sonrası rektörlerin seçimle gelmesine karşı olan Doğramacı YÖK Başkanlığı'ndan istifa etmiştir. Rektörlerin seçimle gelmesi usulü 2016 yılına kadar devam etmiştir.

29 Ekim 2016 tarihli Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile üniversitelerde rektör seçimleri kaldırılmıştır. Daha sonra 2 Temmuz 2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle devlet ve vakıf üniversitelerine rektör Cumhurbaşkanınca atanacağı ve vakıf üniversitelerinde rektörün atanmasının mütevelli heyetinin teklifi üzerine yapılacağı hükmünü getirilmiştir. Günümüzde rektör belirleme süreci 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan düzenlemeye göre yürütülmektedir.

Yükseköğretim tarihimizde rektör belirleme süreçlerinde detaylarda farklar olmakla birlikte bazı dönemlerde atama bazı dönemlerde ise seçim usullerinin uygulandığı görülmektedir. Çok yaygın olmamakla birlikte ODTÜ ve Hacettepe Üniversitelerinin ilk yıllarında mütevelli atama usulü de kullanılmıştır. Ancak 1961 Anayasası'nın üniversitelerin kendi seçtikleri organlar aracılığıyla yönetilmesi ilkesi gereğince mütevelli sistemi sona ermiştir.

Yükseköğretiminde her ne kadar Amerikan yükseköğretim sistemi bir model olarak ön plana çıksa da Federal Almanya, Fransa, İngiltere, İsveç, Polonya, İsrail, Japonya ve Çin Halk Cumhuriyeti örneklerinde olduğu gibi dünyada tek bir modelin olmadığı görülmektedir (Küçükcan ve Gür, 2009). Yükseköğretim alanında ülkelere göre farklar olmakla birlikte yükseköğretimin yönetimi anlayışını uzun süre şekillendiren iki yaygın yaklaşımdan bahsedebiliriz. Amerika ülkelerinde yaygın biçimde mütevelli heyet modeli benimsenmiştir. Bu modelde üniversite dışından atanan üyelerden oluşan mütevelli heyet ile tam yetkili ve güçlü bir rektör bulunmaktadır. Mütevelli heyetin onayı ile rektör üniversite içinden ya da dışından diğer akademik birim yöneticilerini ve yardımcılarını atamaktadır. Bu yönetim modelinde akademik kurulların yönetsel karar verme süreçlerindeki yetkileri oldukça sınırlıdır (Doğramacı, 2007). Buna karşılık Kıta Avrupası ülkelerinde meslektaşlar yönetimi (collegial) yaygındır. Bu modelin uygulamalarında ise yükseköğretim kurumları çoğunlukla Yükseköğretim Bakanlığı, Eğitim Bakanlığı veya Bilim ve Teknoloji Bakanlığı gibi bir bakanlığa bağlı olarak kurulmuştur. Meslektaşlar yönetimi modelinde sınırlı yönetsel yetkiye sahip rektörlerin seçim ile belirlenmesi esası benimsenmiştir. Bu yönetim sistemi senato, yönetim kurulu, fakülte ve bölüm kurullarını işleten yatay bir yönetsel model öngörmektedir (YÖK, 2007).

Dünyada 1980'li yılların ortasından itibaren üniversitelerin "yönetimci" bir anlayışla yönetilmesi vurgusu daha yaygınlaşmıştır. Bu anlayışın sert hali üniversitelerin özel şirketler gibi yönetilmesini savunurken ılımlı hali üniversite yönetiminde etkinlik ve verimliliğin artırılmasını savunmuştur (Miller, 1998). Bu bağlamda yükseköğretimin kalitesinin artırılmasında yönetsel etkinlik en önemli faktörlerin başında sıralanmaya başlanmıştır. 2000'li yıllarda girişimci üniversite yönetim modeli başta Avusturya, Norveç, Danimarka, Japonya ve Güney Kore olmak üzere yaygınlık kazanmaktadır. Bu model, klasik Kuzey Amerika ve Kıta Avrupası modellerinin bir sentezi niteliğindedir. Bu modelde, çoğunluk üniversite dışından üyelerden oluşan bir yönetim kurulu bulunmakta ve bu kurul, üniversitenin idarî ve malî sorumluluğu ile yönetimini üstlenmekte ve rektörü seçip atama yetkisine sahip olmaktadır. Öte yandan da yükseköğretim kurumunun akademik yönetimini üstlenmektedir (YÖK, 2007).

Günümüze geldiğimizde yükseköğretim kurumlarının yönetim performansı önem kazanmıştır. Yükseköğretim kurumlarında yönetim ve liderlik, oldukça kritik bir öneme sahip hale gelmiştir. Yükseköğretim kurumları yöneticileri, kurumsal yönetim, insan yönetimi, malî işlerin yönetimi, tanıtım ve iletişim gibi işlevlerin yönetimi yanında, bulunduğu düzeyin gerektirdiği yöneticilik ve liderlik becerilerine sahip olmalıdır. Bu bağlamda üniversitelerde akademik birim yöneticilerinin kademe kademe bilgi, beceri ve tutum olarak yöneticiliğe hazırlanması gerekmektedir. Akademik yöneticilerin öncelikle yöneticiliğe uygun beceri ve potansiyele sahip kişiler arasından seçilmesi, yöneteceği birimin/işlevin bütün yönlerini kavrayabilecek şekilde eğitim, görevlendirme ve projelerle yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Özellikle akademisyenlikten yöneticiliğe geçişin ilk zamanlarında bu geçişe özgü eğitimler ve destekler verilmelidir. Kariyer literatüründe sıkça tartışılan iki basamaklı kariyer, akademisyen yöneticiler için oldukça önemli bir husustur. Bu kariyer anlayışında, uzmanlık ve yöneticiliğin farklı beceri ve yönelimler gerektirdiği, bir alanda iyi uzman olmanın iyi yönetici olunacağı anlamına gelmediği vurgulanır. Bu yüzden iyi uzmanları doğrudan yönetici yapmak yerine, yöneticilik potansiyeli ve becerisi olan kişileri yöneticilik kariyer patikasında ilerleterek ve deneyim kazandırarak yönetici yapma üzerinde durulur. Meslekî bakımdan başarılı olmak ile yönetsel başarının ayrı yetkinlikler gerektirdiği kabul edilerek yöneticilik tercihinde meslekî başarı yerine yönetsel başarı öncelikli kriter olarak alınır (Erdoğan, 2019).

Yükseköğretim kurumları eğitim, araştırma ve topluma katkı faaliyetleri yürütmektedir. Bu hizmetlerin niteliği ve kalitesi bu kurumların yapılanması ve bu yapıya uygun yöneticilerin göreve hazırlanması ve getirilmesine bağlıdır. Yükseköğretim kurumlarının en üst yöneticisi olarak rektörlerin belirlenmesinde; rektörün üniversite yönetimi konusundaki bilgi, beceri ve deneyimi meslekî uzmanlığından daha önemli ve öncelikli görülmelidir. Rektör belirleme süreçlerinde güçlü eğitim liderliği özelliklerine sahip rektörlerin yönetime getirilmesi ve bu süreçlerin yürütülmesinde akademik kültür ve teamüllerin dikkate alınması önem arz etmektedir. Rektörlerin seçim ya da atamayla gelmesi usullerinden hangisi olursa olsun bu hassasiyet önemlidir.

Dünyadaki gelişmeleri göz ardı eden ve yükseköğretim alanındaki değişimlere karşı kendini yenileyemeyen akademik yapılanmaların da eski konforlarının devam etmeyeceği açıktır. Yükseköğretimin yönetimi konusunu bütüncül ele almak yerine kendi hata ve eksiklikleri ile yüzleşmeden karşı olduğu kesimlerin hataları ve eksikleri üzerinden ve konuyu zaman zaman da çarpıtarak ele almak yükseköğretimin yönetimi sorununu çözmeye katkı sunmamaktadır. Bu yaklaşım sorundan beslenen kahramanlar ve taraftar sayısının artması ile sonuçlanmaktadır. Yükseköğretimin yönetimi, geçmişin muhasebesinin doğru yapıldığı ve yükseköğretimin bugünü ve geleceğine dair değişimlerin doğru okunarak geleceğe hazırlık yapıldığı bir yaklaşımla ele alınmayı gerektiren bir meseledir. Yükseköğretim alanı ciddi biçimde değişiyor ve öğrenciler, idarî kadro, akademisyenler ve yöneticileri değişime davet ediyor. Bu mesele uzun yıllar içinde oluşmuş konfor alanlarından çıkmayı, öz eleştiri yapabilmeyi, müzakere ve değişime açık olmayı, gerçekçi ve bütüncül bir bakışla konuyu ele almayı ve değer üretmeyi gerektirmekte. Makul düşünce ve davranış en çok ihtiyacımız olan şey.

Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği İtibar Kaybı Yaşıyor

Prof. Dr. Lütfi Sunar & Cahide Zeynep Şimşek

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş döneminde öğretmenlerin önemli bir sosyo-ekonomik statüsü olmuş, onlara cumhuriyet ideolojisinin aktarılması ve modern toplumun inşası sorumluluğu yüklenmiştir. Bilhassa şehirleşmeye dayalı olarak yaşanan sosyo-ekonomik dönüşümler neticesinde zamanla öğretmenlerin itibarında bir düşme olmuş ve kendilerine atfedilen roller sınırlanmaya başlamıştır. Araştırmalar, öğretmenlerin çoğunluğunun öğretmenliğin toplumsal statüsünün gün geçtikçe düştüğü kanaatinde olduklarını göstermektedir. Öğretmenler, toplumun mesleklerine gereken değeri vermediğini, devletin ve medyanın öğretmenlerin sorunları ile yeterince ilgilenmediğini düşünmektedir.

2015 ve 2020 yıllarında yapılan Türkiye Mesleki İtibar Araştırması öğretmenlerin bir itibar kaybı yaşadığını gösteriyor. 2015 yılında öğretmenlik mesleği itibar sıralamasında 4. sırada iken, beş yıl içinde 10 sıra gerileyerek 14. sıraya gerilemiştir. Bu haliyle öğretmenlik yüksek itibara sahip meslekler arasında en büyük itibar kaybı yaşayan meslek olarak göze çarpmaktadır. 2015 yılında ilk on sırada yer alan mesleklerden öğretmenlik dışında en fazla sıralama kaybı yaşayan meslekler general (-3) ve diş hekimidir (-2). İlk yirmi sırada ise makine mühendisi, psikolog elektrik mühendisi itibar kaybeden meslekler arasındadır. Bu veriler dikkate alındığında 10 basamak gerileyen öğretmenliğin benzer itibara sahip meslekler arasında en fazla itibar kaybı yaşayan meslek olduğu rahatlıkla görülebilir.

Bu anlamda Türkiye’de öğretmenliğin mesleki ve sosyal statüsündeki kayıp etkileyen etkenler dört başlıkta incelenebilir: ekonomik koşullar, vasıfsızlaşma, eğitim ve mesleğe giriş süreci, mesleğin mevcut koşulları.

Ekonomik Koşullar

Yıllara göre maaş artışının enflasyonun ve büyüme oranlarının altında kalması sebebiyle öğretmenlerin reel maaşları düşmekte ve ekonomik durumu giderek kötüleşmektedir. Mesleğin tercih edilme eğilimi eğitim ve gelir düzeyi yükseldikçe düşmekte, öğretmenlik alt-orta toplumsal kesimlerin yöneldiği ve ekonomik koşulları çok iyi görülmeyen bir meslek haline dönüşmektedir. Üst toplumsal kesimlere mensup aileler çocuklarını bu mesleğe yönlirmede isteksiz davranma, daha çok gelir elde edebilecekleri diğer meslekleri seçmeye teşvik etmektedir.

Çeşitli çalışmalarda öğretmenlik mesleğinin ekonomik sorunlarının mesleğin statüsünü birincil derecede etkilediği ortaya konmuştur. Günümüzde öğretmenlerin ekonomik imkânları, bu mesleğin gerektirdiği yaşam standardını sağlayamamaktadır. Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden 3000’in üzerinde öğretmenle yapılan bir çalışmada öğretmenlerin yarısından fazlası

aldıkları ücretten, sosyal ve kültürel ihtiyaçları için para ayıramadığını söylemiştir. Ayrıca yine çoğunluğu öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklerle göre üst düzey kariyer elde etmeye yeterince uygun olmadığını ve yaptıkları iş karşılığında adil bir ücret almadıklarını belirtmiştir.

Öğretmenliğin ekonomik koşullarındaki değişimde neoliberal ekonomi politikalarının etkisi olmuş ve eğitim hizmetlerinin metalaşması süreci yaşanmıştır. Bütçeden eğitime ayrılan pay artsa da bu pay aslında eğitimin genişlemesini karşılamaya yönelik kullanılmaktadır. Okulların ve öğretmenlerin görece refahını geliştirme konusunda yeterli kaynak söz konusu değildir. 2000 sonrasında eğitimde özelleştirme yaygınlaştırılmış, öğretmenlerin istihdamı esnekleştirilmiş ve öğretmenler performans kriterleriyle denetlenmeye başlamıştır. Bu dönemde kamuda istihdam olanakları daralmış ve öğretmenler özel dersane, özel kurs ve etüt merkezlerinde güvencesiz bir şekilde çalışmaya başlamıştır.

Özel öğretim kurumlarının piyasa hacminin ve payının genişlemesinde lise ve üniversiteye geçiş için merkezi bir sınav yapılmasının ve bu sınavlara yönelik verilen özel eğitimlerin de etkisi olmuştur. Merkezi sınavlarla öğrencilerin ve velilerin beklentileri sınav kazandıran eğitim yönünde değişmiş, öğretmenlerin çalışma ilişkilerindeki özerklikleri kısıtlanmış, öğretmen-öğrenci ilişkisi dönüşüme uğramış, velilerin öğretmenler üzerindeki baskısı artmıştır.

Ayrıca merkezi sınavların öğretmenler arası dayanışmadan ziyade rekabeti artırma gibi olumsuz etkileri de olmuştur. Genel olarak Türkiye'deki öğretmenler eğitim anlayışları farklılaşan devlet okulu öğretmenleri, özel okul öğretmenleri ve dersane öğretmenleri kategorilerine ayrılmıştır. Kamuda da öğretmenlerin hem sözleşmeli olarak çalıştırılmaya başlaması hem de ücretli öğretmenlik uygulaması öğretmen emeğinin metalaşmasına katkıda bulunmuştur. Özellikle ücretli öğretmenler okul yöneticileri ve kadrolu öğretmenlerin baskısıyla karşılaşmaktadır.

Vasıfsızlaşma

Modern ulus devletlerin gelişmesiyle birlikte öğretmenlere yurttaş yetiştirme misyonu yüklenmiş ve bu amaçla ulusal bir müfredat oluşturulmaya başlanmıştır. Eğitimin merkezi bir şekilde planlanması öğretmenlerin vasıfsızlaştırılmalarında etkili olmuştur.

Müfredatın, müfredatın uygulanışını gösteren kılavuz kitapların ve ders kitaplarının merkezi olarak hazırlanması öğretmenleri denetim altına almakta ve karar alma sürecinden dışlamaktadır. Öğretmenler ders içeriklerini ve yöntemlerini seçerken kendilerine çizilen çerçevenin dışına pek çıkamamakta, gittikçe kendi ders planlamasını yapan bir uzman statüsünden uygulayıcı statüsüne düşmektedirler. Eğitim süreç ve malzemelerinin tüm detaylarıyla hazır hale getirilmesi ve teknolojinin hâkimiyetinin artırılması öğretmenlerin özerkliğini, girişkenliğini ve sorumluluğunu sınırlamakla beraber özellikle yeni öğretmenleri gittikçe kendi planlamalarını yapamaz hale getirerek vasıfsızlaştırmaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenlere toplumsal liderlik vasıfları ve modernleştirme misyonu yüklenirken, 1980 sonrası sınav başarısı odaklı eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte öğretmenlere daha sınırlı bir misyon yüklenmeye başlanmıştır. Bunda yeni bilgi kaynaklarının (televizyon, internet vb.) öğretmenlerin rolüne ortak olmasının da etkisi bulunmaktadır.

Eğitim ve Mesleğe Giriş Süreci

Türkiye'de gerek öğretmen yetiştirme uygulamalarında gerekse ihtiyaç planlamada başından beri bir istikrar yoktur. Öğretmenlik mesleğine kimlerin girebileceğine ilişkin MEB, YÖK, akademisyenler, öğretmenler ve öğretmen adayları arasında bir uzlaşma mevcut değildir. Öğretmenliğe alım konusunda ücretli öğretmenlik, sözleşmeli öğretmenlik, aday öğretmenlik, pedagojik formasyon programları, tezsiz yüksek lisans öğretmenlik programları gibi birbirinden farklı

ve yer yer çelişkili uygulamalar uygulanmıştır. Bu hususta halen bir netliğin oluşmaması mesleğin etrafındaki güven bunalımını artırmaktadır.

Öğretmenlerle yapılan çalışmalarda öğretmen yetiştiren bölümlere girişte kriter olmayışı ve yetenekli ve başarılı öğrencilerin öğretmen yetiştiren bölümleri tercih etmemesi gibi faktörlerin mesleğin saygınlığını düşürdüğüne yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca lisans eğitimi yetersiz bulunmakta, uygulamalı derslerin denetlenmesinde eksiklikler göze çarpmaktadır. Formasyon programlarıyla öğretmen adaylarının sayısının yüksek tutulması ve öğretmenlik dışındaki alanlardan mezun olanlara öğretmen olma hakkının verilmesi de öğretmenliğin herkesin yapabileceği bir meslek olarak görülmesine yol açmaktadır. Bu anlamda bir temel yetenekler ve yeterlilikler çerçevesinin oluşturulmaması meslekteki kimlik sorununu tetiklemektedir.

Mesleğin Mevcut Koşulları

Öğretmenliğin mesleki statüsünü etkileyen bir diğer faktör de öğretmenlerin mesleki gelişimi konusundaki eksikliklerdir. Bu durum gerek öğretmenlerin mesleğe gereken önemi vermemelerinden gerekse hizmet içi eğitimlerin ve mesleki açıdan öğretmenlere sunulan kendilerini geliştirme imkânlarının yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Çeşitli çalışmalarda öğretmenlik için performansa göre ödül ve terfi sisteminin getirilmesi ve kariyer basamaklarının oluşturulmasının gerek nitelikli öğretmen yetişmesini teşvik noktasında gerekse öğretmenliğin statüsünü artırma noktasında faydalı olabileceği önerilmektedir. 2022 yılında yasalaşan öğretmenlik meslek kanununun ilerleyen zamanlarda bu konuda olumlu bir etki yapması beklenmektedir.

Öğretmenler devlet, toplum ve medya nazarında gereken değeri görmediklerini düşünmektedir. Öğrenciler ve veliler tarafından öğretmenlere şiddet uygulandığına dair haberlerin medyada yer alması da öğretmenliğin itibarının azaldığının bir diğer göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Kimi çalışmalar medyanın öğretmenler konusunda daha sorumlu yayın yapması gerektiğini, öğretmenlerin çalışma ve başarılarına medyada yer verilebileceği ve bunun mesleğin itibarına katkıda bulunacağını savunmaktadır.

Bir diğer problem, öğretmen sendikalarının eğitim politikalarını etkilemekten ve üyelerinin sosyal, ekonomik, kültürel çıkarlarını korumakla uğraşmaktan daha çok siyasi eğilimler göstermesidir. Üyelerinin ve mesleğin sorunlarıyla ilgilenmekten uzak olan sendikaların siyasi yaklaşımlara göre ayrışması mesleğin itibarını olumsuz etkilemektedir.

Mesleki İtibar Bakımından Öğretmenliği Gelecekte Neler Bekliyor?

Teknolojik yenilikler, iş piyasalarında ve mesleklerde yaşanan değişimler eğitim sürecini çok önemli ölçüde etkiledi ve etkilemeye devam etmektedir. Mesleğin çevre koşullarında ve icrasında yaşanan değişimler öğretmenlerin sosyal konumuna da yansıdı ve yansıyacaktır. Daha yakın zamana kadar yegâne bilgi kaynağı olan okulların bu konumunu kaybetmesi ile meslek için bilgidен gelen itibarda büyük bir yıpranma meydana çıkıyor. Öte yandan değişen okul yapıları ve ekonomik koşullar da mesleğin sosyal konumunu etkiliyor. İnsanların eğitime dair bilgileri arttıkça öğretmene yaklaşımlarındaki saygı mesafesi daralıyor. Ayrıca şeffaflaşan sosyal süreçler de mesleğin ulaşılmaz yapısını değiştiriyor. Bu tür değişimler aslında son derece normal olmakla birlikte süreçlerin hızlı yaşanması bir kabullenme sorunu oluşturuyor. Öğretmenliğin değişen örüntüleri mesleğin yeniden yapılanması için de bir fırsat sunuyor. Ancak Türkiye’de bu süreçlerin yeterince araştırılmaması olması fırsatların iyi bir şekilde anlaşılmasını ve sorunların çözümünü zorlaştırıyor. Öğretmenlik mesleğinin çerçevesini çizen bir yasanın henüz yapılabilmiş olması da sorunların çözüm hızı hakkında bize bir perspektif veriyor. Gelecekte mesleğin sosyal itibarı muhtemelen biraz daha zayıflayacak ve öğretmenlik daha açık bir mesleğe dönüşecektir.

Okul Sanayi İş Birliği ve Meslekî Eğitim

Uğur Özalp

Marmara Üniversitesi

Eğitim sistemlerinin amaçları arasında bireylere meslekî bilgi ve beceriler kazandırarak toplumsal hayata katkı sağlamanın yer aldığı dile getirilebilir. Bunun yanında, meslekî ve teknik eğitime yönelik uygulamalar, iş dünyası ve eğitim sistemi arasında köprü işlevi görmektedir. 28 Şubat postmodern darbesi, birçok doğurgusunun yanında ülkenin gelişiminin dinamosu olarak niteleyebileceğimiz meslekî ve teknik eğitim sistemini olumsuz etkilemiş, meslekî ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarının toplum nezdindeki algısının yerle bir olmasına yol açmıştır. 2010'lu yıllara gelinene kadar da meslekî ve teknik ortaöğretimin güçlendirilmesi ve özendirilmesine yönelik çeşitli girişimlerde bulunulsa da bu girişimler somut adımlara dönüştürülemedi.

Ülkemizdeki ortaöğretim düzeyinde okullara yerleştirmenin katı bir eleme sistemi neticesinde gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Toplumda, çeşitli eleme mekanizmalarından geçtikten sonra herhangi bir okula yerleştiremeyen öğrenciler için tek seçenek olarak algılanan meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ve ailelerinin teşvik edilmesi için atılan adımlar, uzun vadede, yapılan yatırımdan daha fazla getiri sağlama potansiyeline sahiptir.

Sektör aktörlerinin meslekî ve teknik ortaöğretimde söz sahibi olmasının yolunu açan, son yıllardaki en önemli adımların ilki 9 Ekim 2015 tarihinde MEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve İstanbul Sanayi Odasının ortak protokolüyle hayata geçirilen Okul Sanayi İş Birliği İstanbul Modeli Projesi oldu. Bu proje ile sektör aktörleri, ortaöğretim kurumlarında verilecek meslekî ve teknik eğitimin içeriğinin şekillendirilmesi konusunda söz sahibi olurken himayelerindeki okullardan mezun olan öğrenciler için istihdam garantisi sağlandı. Bu proje sayesinde sektörle kurulan ilişki, MEB için sektör-okul iş birliğinin pilot uygulaması olarak işlev gördü ve İstanbul'da edinilen tecrübe temel alınarak meslekî ve teknik eğitimin toplum nezdindeki algısına olumlu katkı sağladı. Bunun yanı sıra rekabetçi iş gücü yetiştirilmesinin, mezunların istihdamının kolaylaştırılmasının, iş birliği yapılan sektörle birlikte öğretim programlarının ve materyallerinin geliştirilmesinin ve eğitim verdiği alanda ar-ge çalışmaları yapılmasının hedef olarak belirlendiği Tematik Meslekî ve Teknik Anadolu Liseleri ile süreç devam etti. 2017 yılında eğitim-öğretim sahnesine çıkan bu okul türü ile çatı sektör örgütlerinin MEB ile yaptıkları protokoller üzerinden sektör aktörleri meslekî ve teknik eğitim sistemi içerisinde, yalnızca verilen meslekî ve teknik eğitime maruz kalan gençleri istihdam eder konumdan ihtiyaç duydukları iş gücünün yetişmesinde ders içerikleri öncelikli olmak üzere söz sahibi paydaşlar konumuna geldi.

2018 yılında yayınlanan 2023 Eğitim Vizyonu ile meslekî ve teknik eğitimde eğitim-istihdam-üretim ilişkisinin güçlendirileceğine ve meslekî ve teknik eğitimin çıktılarının görünürlüğünün artırılacağına, böylelikle meslekî ve teknik eğitime

yönelik toplumdaki olumsuz algının kırılmasının sağlanacağına vurgu yapılmıştır. Benzer bir şekilde MEB'in 2019-2023 Stratejik Planında meslekî ve teknik eğitime atfedilen değerin ve erişim imkanlarının arttırılması hedef olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda 2019 yılında MEB ile İstanbul Teknik Üniversitesi ve ASELSAN arasında imzalanan protokoller ile 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da İstanbul Teknik Üniversitesi Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesi, Ankara'da ASELSAN Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesi açılmıştır. Meslekî ve teknik ortaöğretime yönelik toplumdaki olumsuz algıyı olumlu yönde değiştirmek üzere atılan bu adımlar arasında İTÜ MTAL'nin müdürünün profesör unvanlı akademisyen olması gibi uygulamalar yer almıştır. Takip eden yıllarda, ülkedeki meslekî ve teknik ortaöğretimin vitrininde yer alacak, Liselere Geçiş Sistemi sınavından yüksek puan almış öğrencilerin devam ettiği, adı geçen okullara benzer niteliklere sahip okullar çeşitli illerde ve alanlarda yaygınlaştırılmaya başlanmıştır.

2020 yılı itibarıyla ülkemizde bulunan üç binin üzerindeki meslekî ve teknik ortaöğretim kurumundan 1000'inin kapsam içerisinde bulunduğu "Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi" uygulamaya geçirilmiştir. Belirlenen okullarda görev yapan yöneticilerin liderlik eğitimleriyle ve öğretmenlerin iş başı eğitimlerle meslekî gelişimlerinin desteklenmesinin, okulların fizikî alt yapılarının güçlendirilmesinin, öğrencilerin kişisel gelişimlerinin desteklenmesinin ve öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin artırılmasının hedeflendiği proje ile bu okullara 1 milyar TL tutarında yatırım yapılmıştır. Okul yöneticilerini, öğretmenleri, öğrencileri, öğrenci velilerini ve okul ortamını bütüncül bir biçimde geliştirmeyi hedefleyen projenin önemli bir aşamasını da meslekî ve teknik ortaöğretim kurumları arasında bulunan güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören öğrenciler ve diğer meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin bir araya gelerek ortak sanatsal çalışmalar yürütmeleri oluşturmuştur. Böylelikle, 2023 Eğitim Vizyonunda ortaya koyulan "insanın akıl ve kalple çift kanatlı olmasına dair (. . .) paradigma" bağlamında da somut adım atıldığı söylenebilir. Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesinin en önemli çıktıları arasında öğretmenler ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin fikrî mülkiyet konusundaki farkındalığının artırılması, 2020 yılında 188 adet ve 2021 yılında 221 patent, faydalı model, tasarım ve marka tescilinin yaptırılması gösterilebilir.

Meslek liseleri, salgın döneminde toplumsal ihtiyaçlara dönük hızla harekete geçmeleri ile toplumda dikkat odağı haline gelmiştir. Kuşkusuz MEB'in geriye dönük faaliyetlerinden damıtarak hayata geçirdiği uygulamaların meyvesi olarak nitelendirilebilecek bu durumun estirdiği olumlu rüzgârın da arkaya alınmasıyla uygulamaya koyulan Meslekî Eğitimde 1000 Okul Projesi, ülkenin meslekî ve teknik eğitim bakımından önemli bir atılıma imza atmasının önemli adımlarından birini oluşturmaktadır. Diğer taraftan, bu kıymetli proje ile ulaşılan sonuçların kamuoyuyla düzenli bir şekilde paylaşılmasının meslekî ve teknik ortaöğretime yönelik algının olumlu hale evrilmesine daha da fazla katkı sağlayacağı dile getirilebilir. Bununla birlikte mevcut liselere yerleştirme sistemi içerisinde en üst dilimde yer alan, Fen lisesine yerleştirilebilecek düzeyde puana sahip, hazır bulunuşluk düzeyi yüksek öğrencilerin meslekî ve teknik ortaöğretime dahil edilmesi sonucunda üretililecek katma değerin kıymeti tartışılmaz biçimde yüksek olacaktır.

COVID-19 Sonrası Eğitim Politikaları

Doç. Dr. Yusuf Alpaydın

Marmara Üniversitesi

Kürşad Kültür

Marmara Üniversitesi

Dünya var oldukça krizler, afetler ve salgın gibi insan yaşamını zora sokan olağanüstü olaylar, sosyal ve ekonomik yıkımlarına devam edecek gibi görünmektedir. Eğitim açısından ele alacağımız bu kısa yazıda COVID-19 sonrası eğitim politikalarının işaret ettiği noktaları değerlendirmeye çalışacağız.

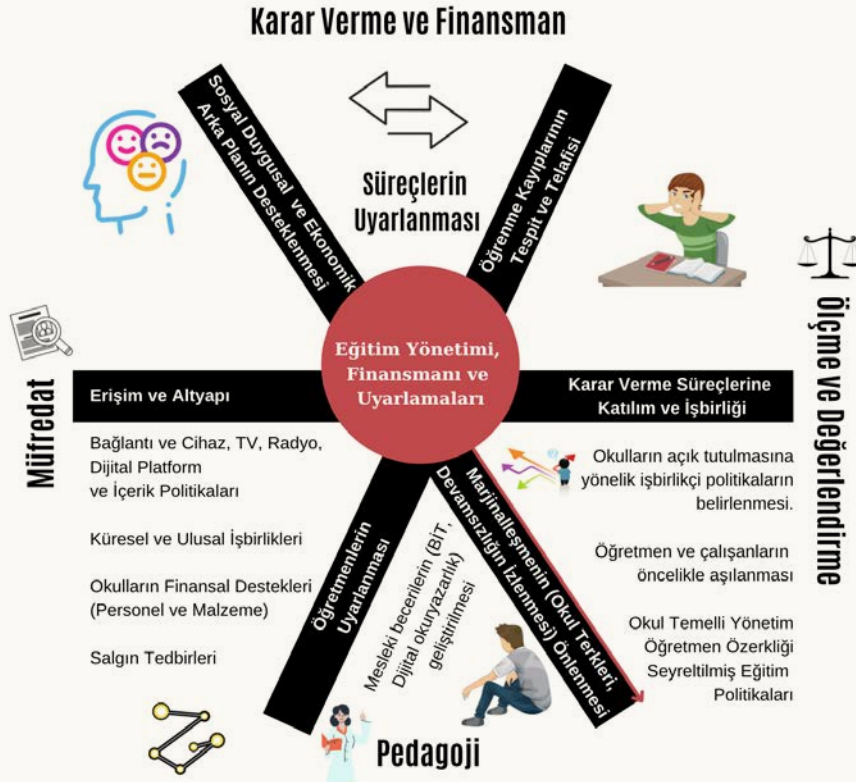
Tüm dünyada salgına ilk tepki olarak ülkeler, sağlık ve eğitim konusundaki öncelikleri arasında genelde tercihlerini sağlıkta yeni kullanmışlar ve ilk etapta okullarını kısmi ya da tam zamanlı bir şekilde kapalı tutarak, salgının yayılma gücünü kırmaya çalışmışlardır. Ancak başta gelişmiş ülkeler olmak üzere diğer bazı ülkeler tam zamanlı kapanış politikalarını pandemi ilanından bir ay sonra terk etmeye başlamışlar ve mümkün olduğunca okulların açık tutulmasına odaklanmışlardır. Bu süreçte; bağlantı ve cihazlara erişim, müfredat, pedagoji, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin uyarlanması, öğretmenlerin mesleki adaptasyonlarının geliştirilmesi, sosyo-duygusal ve ekonomik destekler, marjinalleşme potansiyeli bulunan öğrencilerin okul terklerinin önüne geçilmesi (engelliler, göçmen kökenli olanlar, kız çocukları, sosyo ekonomik yönden dezavantajlı olanlar, bağlantı ve cihazlara erişemeyenler. . . vs.), öğrenme kayıplarının tespiti ve telafisi gibi konular dünya genelinde temel tartışma gündemleri arasına girmiştir.

Küresel literatür incelendiğinde eğitimin yönetimi ve finansmanı başlığında; okulların açık tutulması ve zorunlu durumlarda küçük yaşlardan (bakım ve sosyalleşme ihtiyaçlarının giderilmesi) başlayarak kısmi veya yerel kapanışlara odaklanılması, öğrenme kayıpları konusundaki endişelerin azaltılmasına, sosyal ve ekonomik yaşamın daha az sekteye uğramasına neden olacaktır. Eğitime uzaktan erişim altyapısının (bağlantı ve cihazlar, uzman insan kaynağı) ve iş birliklerinin kurumsal anlamda geliştirilmesi, sosyo-duygusal ve ekonomik kayıplardan dolayı okula karşı artan olumsuz tutumların önlenmesi amacıyla ihtiyaç sahibi öğrencilerin, ücretsiz taşınması ve okullardaki beslenme koşullarının yeterli hale getirilmesi, okul terklerinin takip edilmesi ve gerekli acil desteklerin hem aileye hem de öğrencilere sağlanması, öğretmenlerin salgın sürecinde meslekî (özellikle BİT ve dijital okuryazarlık) ve psiko-sosyal bağlamlarda desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı merkezî bütçesinden hijyen ve temizlik malzemesi temin edilmesi, temizlik ve güvenlik personelinin istihdamının artırılması, salgın döneminde azalan okul aile birliği bütçelerinin okulların finansal koşullarına göre ek ödeneklerle desteklenmesi, rehber öğretmen kadrosunun artırılması gerekmektedir. Ayrıca kriz dönemindeki ani değişimlere verilecek yanıtların kalitesi, örgütsel esnekliğin (ve/veya çevikliğin) kapasitesine de bağlı olacağından hantal yapılanmaların dışında okul temelli yönetimin ya da en azından etik çerçevede öğretmen özerkliğinin değerlendirmesine de ihtiyaç bulunmaktadır.

Eğitim öğretim süreçlerinin yönetim ve organizasyonu başlığında; müfredatın zorunlu durumlarda özellikle temel becerileri (okur-yazarlık, aritmetik, teknolojik, sosyo duygusal ve teknolojik beceriler) içermesi ve pedagojinin koşullara göre etik çerçevede esnetilmesi, öğrenme kayıplarının tespit ve telafisi (yoğunlaştırılmış (hızlandırılmış) programlar, köprü programları, yetiştirme programları...vs.) önemli konular arasında sayılmaktadır. Post COVID-19 döneminde çıkarılması gereken ana derslerden biri de uygulamalı derslerin mümkün olduğunca yüz yüze öğretim ortamlarında sürdürülmesi ya da bağlantı devriminde yeni bir çığır olan karma gerçekliğin öğretim ortamlarına uyarlanması için gerekli çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme başlığında ise salgın nedeniyle özellikle merkezî sınavların dünya genelinde ertelenmiş, iptal edilmiş ya da yeni metotlarla (genellikle çevrimiçi) gerçekleştirildikleri gözlemlenmiştir. Bazı gelişmiş ülkeler ise öğrencilerini biçimlendirici ve özetleyici yaklaşımlarla değerlendirirken diğer bazı ülkeler ise kümülatif bilginin ölçülmesine yönelik yaklaşımlarla başarıyı ölçmeye odaklanmışlardır.

COVID-19 sonrasında özellikle ileri akademik dersler konusundaki öğrenme kayıpları da büyük endişeler arasında yer alırken özellikle yaşam bilimleri, mühendislik gibi uygulamalı bilimsel alanlarda öğrenme boşlukları telafisi zor beceri kayıplarına yol açabilmektedir. Bu bağlamda acil durumlarda K12 düzeyindeki eğitim kurumlarının meslek liselerindeki uygulamalı dersleri hariç olmak üzere küçük yaş gruplarından itibaren yüz yüze eğitim sürecine uyarlanması, yükseköğretimde ise yaşam bilimleri, mühendislik bilimleri gibi toplumun öncelikli ihtiyacı olan uygulamalı bilim dallarından başlamak üzere yüz yüze eğitim sürecine sürece uyarlanması gerekmektedir. Bu uyarlamalar, eğitimde harmanlanmış öğretim gibi seyrletilmiş öğretim uygulamaları ile düzenlenebilir. Ülkemizdeki entelektüel sermayenin korunması ve sürdürülebilir nitelikli eğitimin vazgeçilmez koşullarından biridir.

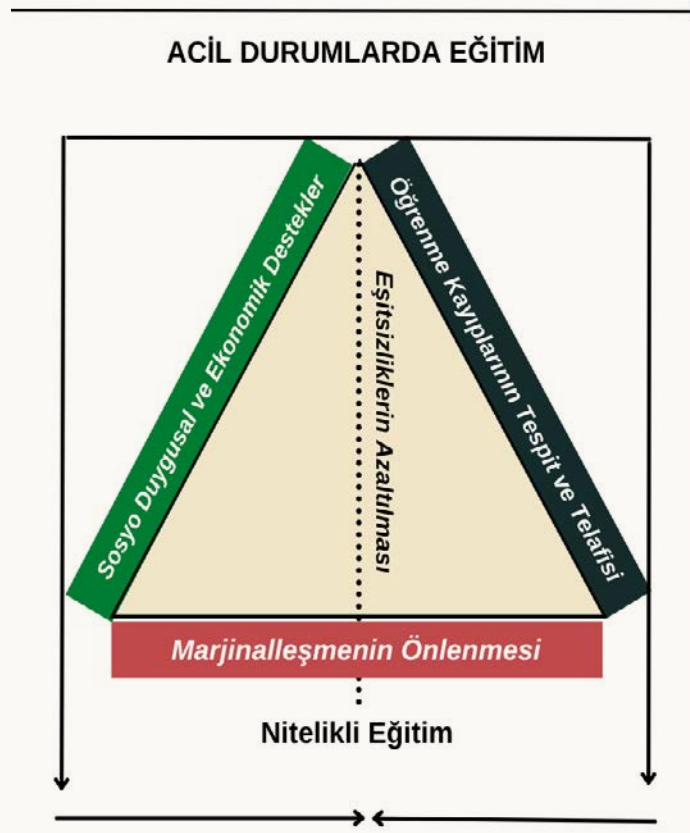
Şekil 6. Acil Durumlarda Eğitimin Süreçleri

Not: Yazarlar tarafından literatür verilerine göre uyarlanmıştır.

Salgın sonrası alınan derslere bakıldığında ağırlıklı olarak acil durumlarda artan eşitsizliklerin önlenmesi ve nitelikli eğitimin kurumsal kapasitesi konusunda öne çıkan sürdürülebilir politikaların belirlenerek hayata geçirilmesi önemli konular arasına girmiştir.

Krizler, afetler ve salgın gibi insan yaşamını zora sokan olağanüstü olayların devam edeceği düşünüldüğünde ülkelerin sosyal ve ekonomik yıkımlara karşı tedbirli davranmaları için “Acil Durumlarda Eğitim” konusunu gündemlerinde tutmaları ve bu yönde kurumsallaşmanın yollarını aramaları gerekmektedir. Günümüzde eğitim, sağlık kadar ciddi gerekçelere sahiptir. Eğitim; yoksullaşmanın önüne geçerken insanın gelişmesi ve gezegenin korunmasında sürdürülebilirlik için altın bir anahtardır.

Her türlü zorlukta hem eğitimden hem de sağlığımızdan ödün vermemek aldığımız en büyük ders olmalıdır.

Şekil 7. Acil Durumlarda Eğitim Odakları

Not: Yazarlar tarafından literatür verilerine göre uyarlanmıştır.

Eğitim Yöneticiliği için “Sertifika” Gerekir mi?

Doç. Dr. Metin Özkan

Gaziantep Üniversitesi

Türkiye’de okul yöneticisi seçme ve yetiştirme ile ilgili tartışmalar güncelliğini hiçbir zaman kaybetmemiştir. Eğitim kurumlarına, özellikle okullara, yönetici seçme konusu “ayarı bozuk terazi” gibi düzen tutmamaktadır. Kefelerden birine yeni bir ağırlık koyarak da düzeleceğe benzememektedir. 05 Şubat 2021 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği, yönetici olarak görevlendirileceklerde aranan genel şartlara “Eğitim Yönetimi Sertifikasına sahip olmak” şartını koymuştur. Yönetmeliği hazırlayanların bu şartla birlikte Türkiye’de daha önce uygulanmayan bir sistemin kapısını araladıklarını, kafalarındaki niteliklerle ilgili beklentileri terazinin bir kefesine sertifikayı koyarak ulaşmak istediklerini tahmin edebiliriz.

Sertifika, Türk Dil Kurumuna göre kişinin bilgi gerektiren herhangi bir konuda niteliğini gösteren belgedir. Sertifika sahibi olmayı, halkın dilinde de olan yaygın kullanımıyla, bir yetkinlik bir ehliyet olarak da değerlendirebiliriz. Dolayısıyla, eğitimin amaçlarını somut hedeflere dönüştürdüğümüz okullarımızın yöneticilerinin ehliyet sahibi olmasını isteriz. Benzer şekilde görev başında olan okul yöneticilerinin, sertifika kelimesinin anlamında da yer alan bilgilerini güncel tutmak ve kendini geliştirmek gibi amaçlarla yeniden eğitime alınacak olmaları da olumlu görülmelidir. Zira sertifika şartını getiren yönetmelik görev başında olan yöneticilerinde belirli aralıklarla (sekiz yıl) yeniden eğitime tabii olmalarını gerektirmektedir.

Kadim bir tartışma olarak eğitimdeki yeni bir uygulama, farklı ülkelerle karşılaştırılır ve bu karşılaştırmalara farklı gerekçelerle eleştiriler yöneltilir. Okul yöneticilerinden, sertifika istendiğinde yine aklımızda başka ülkelerde nasıl oluyor sorusu gelebilir. Örneğin Güney Kore en az 20 yıllık bir öğretmenlik geçmişine ve altı haftalık bir kursun sonunda verilen okul müdürlüğü sertifikası sahip olma şartını okul müdürlüğü için zorunlu görmektedir. Singapur daha güven odaklı bir sistemle, eğitim lideri olarak kariyer yapmak isteyen öğretmenlerin mesleklerinin üçüncü yılında tercihlerini belirtmeleri ile geliştirme sürecini başlatmaktadır. Geliştirme sürecindeki adaylar merkezi olarak izlenmekte, sonunda yurtdışı gezilerin ve okul geliştirme projelerinin de olduğu altı aylık sıkı bir eğitimden geçirilmektedirler. Sertifika isteyen veya istemeyen ülkeleri örneklerle çoğaltabiliriz. Ancak iki ülke örneğinde görüleceği gibi eğitimdeki uygulamalar büyük oranda o ülkenin kültürel ve demografik yapısı ile ilgilidir. Sözelimi Singapur, görece küçük nüfusa sahip olmasaydı okul yöneticisi adaylarına altı aylık çok kapsamlı eğitim verebilir miydi? Bu eğitimdeki sayılar 35-40 gibi küçük kalabilir miydi? Veya bir ülke Güney Kore gibi bireycilik özelliği çok düşük, toplumculuk özelliği çok yüksek olmasaydı kıdeme bu derece saygı gösterebilir miydi? Okul müdürü olmak için çoğu zaman 30 yılı aşan öğretmenlik deneyimi bir başka ülkede uygulanabilir mi?

Yeniden Türkiye'deki mevcut duruma, başta belirttiğimiz gibi belli ki nitelik kaygısıyla konulmuş olan "sertifika" şartının nasıl uygulanabileceğine veya uygulanıp-uygulanmayacağına dönelim. Yönetmelikler hukukî bir metin olduğu ve alt hukukî metinlerle desteklenmesi gerekliliği gibi nedenlerle soyut olabilmektedir. Eğitim yönetimi sertifika programının kapsamı, içeriği, katılım koşulları, eğitim şekli, ölçme ve değerlendirmesi gibi ayrıntılarının yönergelerle belirleneceği gerekçesiyle girilmemiştir. Halen bu konuda bir yönerge yayınlanmamıştır. Dolayısıyla sertifika programının mevcut haliyle adı vardır ama kendisi yoktur. Üzerinden bir yılı aşkın bir zaman geçmesine rağmen bu konuda bir gelişme de olmamıştır.

"Ek tohumun hasını, çekme yiyecek yasını"

Anadolu'da sık kullanılan bir atasözü olarak bir işe girişmeden önce iyi hazırlık yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Yönetmelikte göze çarpan en büyük yeniliklerden biri olan sertifika şartı ile ilgili olarak geniş mutabakat sağlanmadığı ve hazırlıklarının yapılmadığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan bu konuyu Türkiye'de bir bilim alanının gelişimine gösterilen ilgi bakımından da sorunlu görebiliriz. Her ne kadar ek değerlendirme formlarında puan veriliyor olsa bile Eğitim Yönetimi alanından lisansüstü derecelere sahip öğretmenlerin bu eğitimlere katılmalarını zorunlu tutmak sorunludur. Sertifika şartı getirilmesi ile Türkiye'de sayıları 85'i bulan ve onlarca yıllık geçmişe sahip Eğitim Yönetimi bölümlerinin bilgi birikimi ve mezunları değersizleştirilmiştir. Sertifika, diplomanın önüne geçirilmekle kalınmamış aynı zamanda daha önce yönetici yetiştirme konusunda deneyimi olmayan bakanlık birimi, üniversitelerdeki uzmanlık alanlarının önüne geçirilmiştir.

Diplomaya dayalı yeterlik ile sertifika arasında farklar bulunmaktadır. Bu yazının mahiyeti bakımından ayrıntıya girmeyeceğim. Ancak bakanlığın, hatta aynı dönemdeki bakanlık merkez örgütü yöneticilerinin yaptığı bir ayrımı hatırlatmakta fayda görüyorum. 29 Haziran 2020 tarihli Talim Terbiye Kurulu kararı, Bakan Yardımcısı imzası ile Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü başlığını taşıyan yazıyla duyurulmuştu. Bu kararda MEB 2023 Eğitim Vizyon Belgesine atıfla kelimesi kelimesine "sertifikaya dayalı 'pedagojik formasyon' uygulaması kaldırılarak yerine lisansüstü düzeyde programların açılması" vurgusu yapılarak pedagojik formasyon sertifika eğitiminin geçerliliğini yitirdiği ilan edilmişti. Buradaki özet gerekçe, binlerce öğrenciye niteliği veya işlevselliği sorgulanacak eğitimle belge vermek yerine doğrudan iş başına geçecek olanlara niteliği yüksek ve işlevsel eğitim verileceğiydi. Aynı konuyu yönetici atamaları için istenen sertifika şartı için düşündüğümüzde, neden herkese belge vermek aynı bakanlık ve bakanlık biriminin tercih ettiği bir yöntem dönüşmüştür. Oysa pedagojik formasyonda, ki o zaman da uygulanamamıştı, olduğu gibi düşünselerdi etkili bir yönetici eğitim programının kapılarını açmış olabilirdi.

Sonuç olarak, Türkiye'de uygulamaya alınmaya çalışılan yeni bir fikir veya felsefe geniş bir mutabakat sağlanmadığı, ayrıntılı planlama yapılmadığı, ilkesel bir bütünlük taşımadığı için başarılı olamamaktadır. Nasıl ki pedagojik formasyon sertifika programının geçerliliğini yitirdiği ilan edildikten sonra yaşanan belirsizlik ortamı, bakan değişikliğinin ardından programların yeniden açılması ile son bulduysa, yönetmelikte istenen "Eğitim Yönetimi Sertifikası" şartı başlamadan son bulacak gibi gözükmektedir. Yani çocuk ölü doğmuştur. En azından yönetmeliğe geçici madde olarak eklenen "Eğitim Yönetimi Sertifikası şartı, bu Yönetmeliğe göre ilk defa düzenlenecek Eğitim Yönetimi Sertifika Programının kesin sonuçlarının ilan edildiği tarihe kadar aranmaz." şartı kaosu engellemiştir. Oysa iyi bir planlamayla okul yöneticiliğinde sürekli meslekî gelişimi öne çıkartabilecek bir model kurgulanabilirdi.

Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Adımların Değerlendirilmesi

Hacer Sümeyra Bilici

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

0-6 yaş gelişimin kritik eşiklerini içeren bir dönemdir. Okul Öncesi Eğitim (OÖE) tüm gelişim alanlarını desteklemesi bakımından önemli olduğu kadar ilkokula hazırlık fırsatı sunduğu için de değerlidir. Bununla beraber sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı çocukların sosyal çevrelerindeki risk faktörlerinin olumsuz etkilerine karşı kalkan görevi görebilmekte ve bu olumsuz etkilerin gelecek yıllara taşınmaması ya da etkisinin azaltılması noktasında kritik rol oynamaktadır. Bu bağlamda nitelikli OÖE'nin sonraki kademelerde gereksinim duyulacak eğitsel müdahalelere kıyasla daha etkili, işlevsel ve ekonomik olduğu söylenebilir.

OÖE'ye katılımın yaygınlaştırılması 3-6 yaş grubunun gelişim ve eğitimine yönelik bilinç ve farkındalık kazandırma, ilkokula hazırlama, özel eğitim gereksinimli ya da dezavantajlı ortamlardaki çocuklar için erken müdahale fırsatı sunma gibi birçok bakımdan önemlidir. OÖE'nin yaygınlaştırılması ebeveynlerin çocuklarını güvenle teslim edebilecekleri, bütçelerine uygun kurumlar bulma noktasında yaşadıkları güçlüklerin yüksek oranda ortadan kalkmasını sağlayabilir. Bununla birlikte çalışan ya da çalışmak isteyen annelerin iş hayatına katılımlarına ivme kazandıracağı da açıktır. Yaygınlaştırmanın bir diğer katkısı da OÖE'nin değerinin anlaşılmasını sağlamak olabilir. Ülkemizde 3-6 yaş eğitimi hala oyun oynatmak, bakım vermek ya da çocukların güven içinde vakit geçirmelerine olanak sağlamak olarak algılanabiliyor. Nitelikli OÖE yaygınlaştığında 3-6 yaş gelişim ve eğitiminin önemi ve sonraki yaşlar üzerindeki etkisi ebeveynler, okul müdürleri, diğer kademelerdeki öğretmenler tarafından ve toplum genelinde daha iyi anlaşılabilir.

Türkiye'de OÖE zorunlu eğitim kapsamında değildir ancak OÖE'ye katılımın yaygınlaştırılmasına yönelik adımlar atılmaktadır. 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda 5 yaşın zorunlu eğitim kapsamına alınması hedefine ilişkin Millî Eğitim Bakanlığının planlamaları olduğu bildirilmiştir. Millî Eğitim Bakanı Özer, 5 yaşın zorunlu eğitim kapsamına alınmasının meclisin kararına bağlı olacağını ancak okullaşma oranlarını yüzde 100'e çıkarmayı hedeflediklerini duyurmuştur. Bu hedefe yönelik yapılan/yapılacak çalışma ve projelerden bazılarını haberlere yansıdığı şekilde aşağıda yer verilmiş ve gelişmeler değerlendirilmiştir.

Bakan Özer, temel eğitimde 10.000 Okul Projesi kapsamında 3 bin yeni anaokulu yapılacağını ve aynı proje ile 40 bin yeni ana sınıfı açılacağını belirtmiştir. Bu sayede OÖE alan öğrenci sayısının 2,5 milyona ulaşacağını ifade etmiştir. İkinci eğitim-öğretim döneminde 5 bin ana sınıfının hizmete sunulacağı, halihazırda yaklaşık 4 bin yeni ana sınıfının açıldığı,

açılan sınıflarda 79 bin çocuğun eğitime katıldığı belirtilmiştir. Böylece 5 yaşta okullaşma oranının yüzde 78'den yüzde 84'e yükseldiği tespit edilmiş; şubat ayına kadar 10 bin yeni ana sınıfının açılmasının planlandığı eklenmiştir.

2020-2021 eğitim-öğretim yılında salgın nedeniyle dönem dönem uzaktan eğitim yoluyla sürdürülen OÖE'ye katılım oranının önceki yıllara göre düştüğü görülmektedir. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında salgına rağmen 5 yaşta okullaşmanın %6 oranında artmış olması, 79 bin çocuğumuzun daha eğitime katılması oldukça sevindirici olmakla birlikte birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. 4 bin yeni anasınıfı için en azından 4 bin yeni anaokulu öğretmeninin istihdam edilmiş olması gerekmektedir. Ancak "2021 Eylül Sözleşmeli Öğretmenlik Ataması Alan Bazlı Taban Puan ve Atama Sayısı" tablosuna göre yalnızca 1302 okul öncesi öğretmenin ataması gerçekleşmiştir. Halihazırda ilgili yeni sınıflarda eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmekte olan ve atanmamış olan çalışanlar ücretli öğretmenler midir? Öğretmenlik mesleki yeterlilikleri var mıdır? Şubat ayına kadar açılması planlanan 10 bin yeni ana sınıfı için de henüz bir atama haberi paylaşılmamışken sürecin nasıl ilerleyeceği hem okul öncesi öğretmenliği lisans programı mezunları hem akademisyenler hem de diğer eğitim paydaşlarınca merakla takip edilmektedir.

Bir diğer karar coğrafi bakımdan eğitime erişimi güç olan 5 yaş grubunun eğitime katılımlarını desteklemek için köy ve benzeri yerleşim yerlerindeki okullarda ana sınıfı açılabilmesinde gereken öğrenci sayısı koşulunun 10'dan 5'e düşürülmesi olmuştur. İlgili yerleşim yerlerinde OÖE'ye katılımın artması için aşılması gereken başka engeller de söz konusudur: Eğitime ve özelinde OÖE'ye bakış açısı, dil sorunları, okul-aile iş birliğinin sağlanamaması, alt yapısal sorunlar (ısınma, elektrik, su vs.), öğrenme ortamında ve materyallerde eksiklik ve personel sayısında yetersizlik gibi. Ancak Bakan Özer tarafından duyurulan bu karar köy ve benzeri yerlerde OÖE'ye katılımın düşüklüğünün başlıca sebeplerinden ulaşım sorununu çözülebileceği ve eğitime katılımı artırabileceği için umut vericidir.

Bakan Özer, Emine Erdoğan himayesinde yürütülecek olan Okul Öncesinde Seferberlik-İstanbul'a 100 Anaokulu Yapım Projesi'nin tanıtımında, proje kapsamında açılacak anaokullarıyla birlikte İstanbul'daki anaokulu sayısının 157'den 257'ye çıkacağını belirtmiştir. Projenin tanıtımında çocukların güvenle katılabilecekleri eğitim ortamlarının kadınların çalışma hayatında yer alabilmelerini desteklemesi bakımından önemli olduğu da vurgulanmıştır. Bu amaçla atılacak tüm adımlar çok değerlidir. OÖE'nin 5 yaştan başlanarak 3-6 yaşa -zorunlu olmasa da- ücretsiz sağlanması kadınların iş dünyasına katılımlarını destekleyecektir.

2021 yılının sonlarında paylaşılan bir diğer husus da bütçeyle ilgili olup 2022 Mali Yılı Bütçesi'nin yüzde 15,7'sinin (274 milyar 384 milyon 474 bin TL) örgün ve yaygın eğitim-öğretim hizmetleri için ayrıldığı belirtilmiştir. Bu oran geçtiğimiz yıl eğitim hizmetleri için ayrılan bütçe ile aynıdır. 2020'de ise yüzde 16,2 olarak ifade edilmiştir. Dolayısıyla eğitim-öğretim hizmetleri için ayrılan miktar merkezi yönetim bütçesinde iyi bir oranla yer bulsa da son üç yıla bakıldığında bütçe oranında bir artışa gidilmediği görülmektedir. Bütçenin OÖE'nin yaygınlaşması için atılacak radikal, çözümücü ve umut veren adımların getireceği mali yükü karşılayabilmesi temenni edilmektedir.

OÖE'nin yaygınlaştırılması amacıyla yukarıda zikredilen adımlar, atama bekleyen anaokulu öğretmenleri, alan akademisyenleri ve eğitim camiası tarafından uzun süredir beklendiği için oldukça heyecan ve umut verici karşılanabilir. Bununla birlikte açılan her yeni ana sınıfı, tahsis edilmesi gereken öğretmen, sınıf içi donatımı, öğrenme merkezlerinde kullanılacak eğitim materyalleri gibi ihtiyaçları beraberinde getirmektedir. İstihdam edilmesi gereken personel yalnızca anaokulu öğretmeni değildir. Açılacak her bir sınıf için temizlik ve mutfak işlerinde ve sınıf dışı alanlarda (tuvalet, çocuğu karşılama-uğurlama vb.) çocuklara destek olma noktasında görev alacak en azından bir personelin tahsis edilmesi gerekmektedir. Bir ana sınıfının sahip olması gereken donatım ve öğrenme merkezleri MEB standartlarına göre aşağıdaki gibidir:

Tablo 48. MEB Standartlarına Göre Ana Sınıfı Derslik Donatımı, Ders Araçları ve Öğrenme Merkezleri

“Okul Öncesi Etkinlik Sınıfı Derslik Donatımı Ders Araçları” Kitapçığı (MEB)	MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı (2013) İdeal Okul Öncesi Eğitimi Sınıfı Öğrenme Merkezleri
Etkinlik masası (dikdörtgen) (2 adet)	Blok merkezi
Etkinlik masası (yarım daire) (2 adet)	Dramatik oyun merkezi
Öğrenci sandalyesi (ahşap) (20 adet)	Sanat merkezi
Öğretmen dolabı	Kitap merkezi
Çocuk elbise dolabı (20 Kişilik) (2 adet)	Fen merkezi
Oyuncak dolabı (takım halinde) (5 parça)	Kum ve Su Masası
Kukla sahnesi	Müzik merkezi
Çerçeve takımı	Giriş ve bekleme alanı
Etkinlik minderi (7 adet)	
Pano	
Ecza dolabı	
Çöp kovası	
Plastik kutu (16 adet)	

Tabloda bir ana sınıfında olması gereken en temel unsurlara yer verilmiştir. Açılması planlanan 40 bin ana sınıfı için gerekecek derslik donatımı ve öğrenme merkezi araçlarının hesabı oldukça geniş bir bütçe gerektirecek gibi görünmektedir. Bununla birlikte, öğrenme ortamının fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması, nitelikli bir eğitimin ilk şartlarından olsa da yeterli değildir. Niteliği düşük ve yüksek OÖE hizmeti almış çocukların ve OÖE hizmeti almamış çocukların 11 yaşlarına kadar akademik ve davranışsal başarılarının incelendiği bir araştırmada, düşük nitelikli eğitim alan çocukların akademik ve davranışsal başarılarının eğitim almayan çocuklara kıyasla anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kadar önemli bir kriter, sunulan eğitim hizmetinin asgari niteliğinin sağlanmasıdır.

5 yaşta yüzde 100 okullaşma oranına ulaşmanın önündeki engellerden bazıları da ailesel faktörlerdir. MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 68. maddesi okul öncesi eğitim kurumlarında ücretin alınması ve bütçenin hazırlanmasına ilişkin detayları içermektedir. İlgili maddede resmi OÖE kurumlarında ücret tespit komisyonu tarafından belirlenen ve velilerden alınan aylık ücretin ödenme biçimiyle ilgili kararlar yer almaktadır. Aidat tabir edilen bu ücret kurumdan kuruma, ilden ile değişebilmektedir. Düşük gelirli ailelerde, özellikle OÖE yaşında birden fazla çocuk varsa ya

da OÖE ödeme yapılacaklar sıralamasında öncelik bulamıyorsa, aidentlar çocukların eğitime katılımları önünde bir engel olarak belirlemektedir. Bir başka husus ulaşım ile ilgilidir. Büyük şehirlerde ya da coğrafi bakımdan dezavantajlı yerlerde ulaşım imkanının ücretsiz sağlanamaması halinde okullaşma oranlarının yüzde yüze çıkarılması hedefi, yine sosyo-ekonomik düzeyi düşük aileler için fırsat sağlamak yerine güçlük doğurabilir. Hedef kitlenin okul kayıt ve okula devam durumlarını artırmak için okul öncesi eğitim hizmetinin cazipleştirilmesi ihtiyacı söz konusudur. Kimi ailelerde annenin çalışmaması ya da evde büyükanne bulunması gibi nedenlerle OÖE ihtiyacı hissedilmemekte hatta evde bakım ve eğitim OÖE'ye yeğ tutulmaktadır. Bu bağlamda bir yandan farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları sürerken, eğitim hizmetinin de erişilebilir ve ekonomik hale getirilmesi OÖE'nin yaygınlaştırılması sürecine hız kazandıracaktır.

OÖE'nin yaygınlaştırılması ve özellikle 5 yaşta okullaşmanın artırılması 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın planları arasında yer almaktadır. Bu hedefe yönelik 2021 yılında atılan ve önümüzdeki günlerde atılması amaçlanan adımların başlıcaları açılan ve açılacak olan yeni ana sınıfları, 5 yaşta yüzde 100 okullaşma hedefi, İstanbul'daki anaokulu sayısının 157'den 257'ye çıkarılması (yaklaşık %60 artış), köy ve benzeri yerleşim yerlerinde ana sınıfı açılması için gereken öğrenci sayısı koşulunun 10'dan 5'e düşürülmesi, örgün ve yaygın eğitim-öğretim hizmetleri için yüzde 15,7 bütçe ayrılması şeklinde özetlenebilir. 3-6 yaşta okullaşma oranlarının artırılması ve daha çok çocuğun OÖE hizmetine erişmesi, uzun vadede pozitif dalga etkisi oluşturacak niteliktedir. OÖE alan çocukların okula hazır bulunuşluklarının, okula devam sürelerinin ve yükseköğretim kurumlarına devam etme durumlarının daha yüksek olduğunu ortaya koyan boylamsal araştırmalar mevcuttur. Bununla birlikte okul öncesi dönemde yapılan beşerî sermaye yatırımlarının getiri oranlarının sonraki dönemlere yapılanlara kıyasla oldukça yüksek olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bugün Türkiye'de OÖE'nin yaygınlaşması yönünde alınacak her kararın ve atılacak her adımın çok kıymetli olduğunu ve çarpan etkisi taşıdığını ifade edebiliriz.

2021 Yılında Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri

İsmail Erol

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması adına alternatif eğitim uygulamalarının yürürlüğe girmesine ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından özel (yasal, proje, materyal, eğitim vb.) tedbirler alınmasına sebebiyet vermiştir. Hem özel eğitim alanında teknolojinin kullanımı hem öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin geliştirilmesi hem de ebeveynlerin küresel salgının etkisi ile yaşadıkları psikolojik sendromların giderilmesi adına MEB ve Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ORGM) 2021 yılı içerisinde etkili çalışmalara imza atmıştır.

Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde 2021 yılı Ocak ayı içerisinde yapılan düzenlemeler ile beraber olağanüstü durumlarda “Özel eğitim öğrencileri için uzaktan eğitim yapılabilmesi” maddesi eklenmiştir.

MEB ve ORGM, 2021 yılı ocak, şubat ve mart ayları içerisinde özel eğitim alanında projelere devam etmiştir. Özellikle; Bütünleştirici Eğitimin Geliştirilmesi Projesi (BEGEP) kaynaştırma eğitiminin görünürlüğü, geliştirilmesi ve paydaşlarının bilgilendirilmesi adına önem arz etmektedir. Yine “Mesleki Eğitimde 1000 Okul Projesi” kapsamında özel eğitimde görev alan öğretmenlere eğitimler verilmesi de diğer önemli 2021 yılı projesidir. Zorlayıcı Yaşam Olaylarında Psikoeğitim Projesi (ZOYOP) ise 2021 yılı itibarı ile yeni normalleşme sürecinde hem öğrenci hem öğretmen hem de velilerin yaşadıkları zorluklarla mücadele etmelerine destek vermek adına hazırlanan bir diğer projedir. Bu projeler ile 2021 yılı içerisinde uzaktan eğitim yoluyla Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden verilen özel eğitim dersleri ve bilgilendirme videoları (Özellikle 32 bölümden oluşan “Hazır mısın?”) özel gereksinimli öğrenciler adına oldukça faydalı olmuştur.

2021 yılı özel eğitim faaliyetleri kapsamında “Ders ücreti karşılığında görev alan öğretmen” eğitimlerine de ağırlık verilmiştir. Atama, istihdam ve özel sektör tercihleri dolayısı ile ders ücreti karşılığı öğretmen gereksinimi duyulan özel eğitim alanında, bu eğitimcilerin ilk defa düzenlenen çevrim içi eğitim yolu ile mesleki gelişimleri desteklenmiştir.

MEB ve ORGM 2021 yaz dönemi de özel eğitim faaliyetleri adına etkin geçmiştir. 5 Haziran-31 Ağustos Tarihleri arasında “Telifide Bende Varım” etkinliği ile özel gereksinimli bireylerin telifi programlarına destek verilmiştir. Salgının etkilerinin azaltılması adına da Rehberlik hizmetleri kapsamında psikososyal destekler verilmeye çalışılmış, Haziran 2021 içerisinde ORGM ve Yeşilay Cemiyeti arasında “Yaşam Becerileri Eğitim Programı” neticesinde çocukların ve gençlerin yaşam becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Yine 2021 yılı içerisinde Rehberlik Araştırma Merkezlerinde (RAM) görev yapan eğitimcilerle yönelik destekleyici eğitimler gerçekleştirilmiştir.

2021-2022 eğitim-öğretim yılı ise özel eğitim adına “Okula Uyum Programları” ve “Okula Uyum Etkinlikleri” ile 1-3 Eylül anaokulları ve 1. sınıflar; 6-10 Eylül tarihinde ise diğer seviyelerdeki öğrencileri kapsayacak şekilde başlamıştır.

Özel yetenekli öğrenciler adına da 2021 yılı bir hayli hareketli geçmiştir. Özellikle BİLSEM’de görevli olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimlerine destek vermek amacı ile üniversiteler ile iş birliği protokolleri yapılmış; görevli öğretmenlerin akademisyenler ile ortak çalışmalar yapmalarına fırsatlar verilmiş ve Üniversitelerin AR-GE merkezlerinden faydalanmalarına imkân sağlanmıştır. Aynı zamanda BİLSEM’de eğitim alan öğrenciler adına bir takım staj yapma fırsatları yaratılmıştır.

COVID-19 küresel salgını sebebi ile Türkiye’de sıklıkla genel eğitim gören öğrencilerin öğrenme kayıpları yaşadığı dile getirilse de asıl kayıp özel gereksinimli öğrenciler adına ortaya çıkmıştır. Özel eğitim okullarında ve rehabilitasyon merkezlerinde bir takvime bağlı kalamadan olağanüstü durumlar ile eğitime verilen aralar, özel eğitim öğrencilerinin eğitim süreçleri adına olumsuz etkiler bırakmıştır. Bakanlık tarihinde ilk kez böyle bir küresel salgın ile karşılaşılsa da ORGM ve MEB süreci gayet iyi yürütmüş ve bundan sonra oluşabilmesi muhtemel olağanüstü haller için tedbirlerini almıştır.

MEB ve ORGM; dijitalleşme çağı dediğimiz bu tarihsel süreçte özellikle özel eğitimde teknolojinin aktif kullanımı konusunda kararlılığını devam ettirmektedir. Velilerin özel gereksinimli öğrencilerini uzaktan eğitim süreçlerine katılımı konusundaki kararlılığını arttırma; materyal ve teknolojik donanım eksiklerinin giderilmesi; tüm özel eğitim paydaşlarının salgın sürecinde yaşadıkları psikolojik, duygusal ve sosyal problemlerin en aza indirilmesi adına gerekli tedbirleri almaktadır ve almaya devam etmektedir.

Yine bu küresel salgın bizlere göstermiştir ki 2021 ve 2022 eğitim-öğretim planlamasında özellikle özel eğitimde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlıklarına önem verilmesi ve üzerinde hassasiyetle durulmasına ihtiyaç vardır. Unutulmamalıdır ki geçtiğimiz 2021 yılı içerisinde özel gereksinimli öğrencilerimiz uzaktan eğitim görseller dahi çoğunlukla kapalı alanlarda eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bu sebeple “Telafide Ben de Varım” programı bizlere özel gereksinimli öğrencilerin sadece akademik ve bilişsel yönden değil aynı zamanda sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal yönden de desteklenmesi gerektiğini göstermiştir.

Son olarak 2022 yılında ve sonrasında hazırlanacak özel eğitim stratejik planlarında özel eğitim öğrencilerimizin daha fazla sosyal, kültürel ve fiziksel aktiviteler içeren eğitim çalışmalarında bulunmasının teşvik edilmesini dilerim. Olası yenilecek ya da olağanüstü gerçekleşecek bir salgın durumunda öğrencilerin dijital becerilerinin geliştirilmesi ve özel eğitim çalışanlarının (idari, akademik ve hizmetli) mesleki becerilerinin geliştirilmesi adına planlamanın MEB tarafından önceden yapılmasının da elzem olduğunu ifade ederim.

2021'DEN DERSLER: EĞİLİMLER BEKLENTİLER VE ÖNGÖRÜLER

Türkiye’de eğitim, 2021 yılını krizler, kronik sorunlar ve doğal gelişme sancıları ile geçirdi. Gelişmekte olan bir ülkenin eğitim sisteminin olağan ve tanıdık sorunları, eğitime erişimden eğitimin niteliğine kadar her alanda kendini gösteriyor. Olağan sorunların başında sistemin kurumsal ve yönetsel sürdürülebilirliği geliyor. COVID-19 salgını ile karşı karşıya kalınan krize, eğitim sisteminin altyapı sorunlarını çözmek için yapılması gerekenlere ilişkin baskı eşlik etti. Diğer taraftan son yıllarda daha fazla hissedilen değişim baskısı da eğitim sisteminin 2021 yılı performansında önemli bir etkiye sahipti.

Yönetsel ve Kurumsal Sürdürülebilirlik

2021 yılı, eğitim sistemimizin kronik bir sorunu olan bakan değişikliğinin yaşandığı yıllardan biri oldu. TBMM’nin açılışı ve Ankara Hükümetinin 1920’de kuruluşundan itibaren yaklaşık 102 yıllık dönemde 66 bakan görev yaptı. 2018’de Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemi ile kurulan yeni hükümette Milli Eğitim Bakanı olarak atanan Ziya Selçuk yaklaşık 3 yıllık görevini, hükümetin görev süresi tamamlanmadan bırakmak zorunda kaldı. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın himayesinde 23 Ekim 2018’de ilan edilen ve toplumun ve eğitim kamuoyunun her kesiminde büyük bir heyecan oluşturan 2023 Eğitim Vizyonu da kadük kaldı. Esasen kimi hedef ve değişim planları, politika metinlerine de eklenen Vizyon Belgesi’nin kısa sürede rafa kaldırılması, eğitimde sürdürülebilir değişim beklentilerinin de azalttı.

Diğer taraftan iki dönemdir YÖK’ü yöneten başkanın görev süresi boyunca politika ve

uygulamalarını “yeni” sıfatıyla tanımlaması da yönetimde istikrar ve devamlılık bakımından eleştirilmişti. Nitekim 2021’de görevine başlayan yeni YÖK başkanının “Yeni YÖK” söylemini kullanmıyor olması dikkat çekti. YÖK Şûrası düşüncesinin askıya alınması, Boğaziçi Üniversitesine atanan rektörün altı ay sonra görevden alınması, bir yıl önce kaldırılan Formasyon Eğitimi Sertifika Programının yeniden uygulamaya konulması, eğitim sisteminin 2021 yılında kurumsal ve yönetsel istikrar açısından sorunlu bir yılı geride bıraktığını göstermektedir.

COVID-19 Salgın Krizi

Bütün dünyayı etkileyen COVID-19 salgını yaklaşık iki yıllık bir kriz döneminden sonra yavaş yavaş geride kaldığı görünüyor. Bu süreçte acil uzaktan eğitim uygulamaları ile ortaya çıkan öğrenme kaybı, yönetsel kırılmalıklar -ki süreç içerisinde gün aşırı değişiklik gösteren kararlar buna en iyi örnektir- ve kriz sürecinde ortaya çıkan fırsat eşitsizlikleri, eğitim sistemimizin bu tür krizlere hazırlıklı olmadığını açığa çıkardı. Süreç içerisinde kayıplar kadar kazanımlardan da söz etmek mümkünse de eğitim açısından bakıldığında telafisi neredeyse imkânsız kayıpların yaşandığı açıktır. 2021 yılı bu kayıpların telafisi için yeteri kadar güçlü bir politika geliştiremeyen bir yıl oldu.

Eğitim Sisteminin Olağan Gelişimi

Türk eğitim sistemi, kalkınmakta olan bir ülke eğitim sistemi olarak halen ciddi alt yapı sorunları olan ve bunları bir an evvel telafi etmesi gereken bir görünüme sahiptir. Özellikle okul öncesi ve ortaöğretimde,

eğitime erişimde önemli eksikleri bulunmaktadır. Eğitim-üretim-istihdam ilişkisi bakımından da zayıf olduğu aşikârdır. 2021 yılı okul öncesi ve ortaöğretim alanında, özellikle meslekî eğitime yönelik politikalar bakımından önemli çalışmalara sahne olsa da bütçeden yatırıma ayrılan payın ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olmadığı görülmektedir. Başta derslik ve öğretmen olmak üzere diğer altyapı sorunlarının çözülmesi için gereken mali kaynak eğitime ayrılamamaktadır.

Diğer taraftan hayat boyu öğrenme ihtiyacını karşılayacak eğitim arzında da eksiklik olduğu, hayat boyu eğitime katılım oranlarının düşmesinden anlaşılmaktadır. Cumhuriyetin 100. yılına yaklaştığımız 2021'de eğitimde halen altyapı sorunlarıyla uğraşıyor olmamız kanayan bir yaradır.

Değişimin Yönetimi

COVID-19 salgın kriziyle daha bariz hale gelen değişim talebi, esasen 2000'li yılların ana gündemi olarak sürekli önümüzde durmaktadır. Son iki on yılda, eğitim paradigmasının dönüşümünden müfredat değişikliklerine, zorunlu eğitimin süresinin artırılmasından ortaöğretimin dört yıla çıkarılmasına kadar birçok değişimin uygulamaya geçirildiğine şahit olduk.

Her ne kadar okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınmamış olsa da eğitimdeki temel altyapı hamlelerinin ardından eğitimin içeriğinin ve çıktılarının çağdaş dünyanın beklentilerine uygun hale getirilmesi gerektiği 2021'de de sıcak tartışma konularından biri olmaya devam etti. Ne var ki 2018'de ilan edilen, bu değişimleri toplumun ve eğitim kamuoyunun günde-

mine taşıyan 2023 Vizyon Belgesi rafa kaldırıldı. 1-3 Aralık 2021'de gerçekleştirilen 20. MEŞ ise eğitimin kronik sorunlarını tartışmaya açan bir gündemle toplandı. Fırsat eşitliği, öğretmenlerin gelişimi ve meslekî eğitimi gündeme alan MEŞ'te Türk eğitim sisteminin ihtiyaç duyduğu ya da beklediği vizyoner bir değişim kararının alındığını söylemek zor.

Bununla beraber okul yöneticiliğinin sertifikaya bağlı bir görev haline getiren yönetmelik düzenlemesi, teftiş sistemini düzenleyen yönetmelik düzenlemesi ve yıllardır beklenen Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun, beklentileri karşılamak bir tarafa hayal kırıklığına yol açmış olsa da 31 Aralık 2021 itibarıyla TBMM'ye sunulması -4 Şubat 2022'de Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi-, 2021 yılının eğitim sistemindeki değişim ve dönüşüm taleplerinin yasal bir zemin kazanması bakımından kayda değer adımlar olarak nitelendirilebilir.

Konjonktürel Krizler

2021 yılı, eğitim sisteminin konjonktürel krizlerle mücadeleye devam ettiği yıl olması bakımından da önemlidir. Yıllardır yanı başımızdaki Suriye'de yaşanan iç savaş sebebiyle maruz kaldığımız göçmen akını, eğitim sistemini de derinden etkileyen bir kriz olarak 2021'de devam etti. Suriye'den gelen göçmen akını 2021'de azalmış, hatta kısmen geri dönüşler başlamış olsa da başta Afganistan olmak üzere dünyanın birçok bölgesinden göçmen akını eğitim sistemi üzerinde yük oluşturmaya devam ediyor.

Diğer taraftan son 5 yıldır yaşanan ve kur oynaklığı ile görünür olan, COVID-19 salgını ile derinleşen ekonomik kriz, eğitime

ayrılan yatırım bütçesinin düşmesine ya da farklı kalemlere ayrılmasına sebep olmaktadır. Bu krize, kuzeyimizdeki siyasi anlaşmazlığın muhtemel bir sıcak çatışmaya dönüşmesi ile oluşacak yeni krizlerin eşlik etmesi öngörülmektedir. Nitekim 24 Şubat 2022 tarihi itibarıyla başlayan sıcak çatışma bu satırların yazıldığı dönemde devam etmekte ve çatışmanın ekonomik, sosyal ve diplomatik yansımaları Türkiye’de hissedilmeye başlamış durumdadır.

Türk eğitim sistemi, bütün bu gelişmeler eşliğinde 2021’i tamamladı. Ekonomik, sosyal ve politik istikrar ve derinlik ile at başı yol alan eğitim alanında, Türkiye’nin önünde toplumun bütün kesimleri için eğitime

erişimi tam anlamıyla sağlayabilme acil ihtiyacı devam etmektedir. Okul öncesi, orta-öğretim ve hayat boyu öğrenme alanında eğitime katılımı artıracak, eğitimde bölgesel ve okullar arası farklılıkları en aza indirecek ve eğitimde toplumun, ekonominin beklentilerini karşılayacak bir nitelik devrimi sağlayacak atılımlara ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Eğitim sistemimizin kısa dönemli plan ve politikaları, hedeflere ulaşmak için sürdürülebilirliği zorlaştırsa da genç eğitim kadrosu, dinamik nüfusu ve büyümeye odaklı ekonomisi ile kendi sınırları içinde olduğu kadar sınır ötesindeki etki alanı bakımından da güçlü bir potansiyel barındırdığı açıktır.

Kaynakça

- Bülbül, M. (2020). *Eğitim Hukuku*. Ankara: Nobel yayınları.
- Bülbül, M. (2016). *MEB Denetim Örgütlenmesinde Yapılan Güncel Değişikliklere İlişkin Görüşler*. <https://www.kamuajans.com/meb-denetim-orgutlenmesinde-yapilan-guncel-degisikliklere-iliskin-gorusler>
- Doğramacı, İ. (2007). *Türkiye’de ve dünyada yükseköğretim yönetimi*. Ankara: Meteksan
- Erdoğan, N. ve Esen, M. (2014). Türkiye’de üniversite rektörlerinin sosyo-demografik özellikleri ve kariyer hazırlıkları. *Yükseköğretim Dergisi*, 4(1), 44-53.
- Erdoğan, N. (2019). *Geleceğin Türkiye’de Yükseköğretim*. İLKE Yayınları.
- Eurostat. (2022). *Participation rate in education and training from 18 to 64 years*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TRNG_LFS_01/default/table?lang=en&category=educ.educ_part.trng.trng_lfs_4w1 adresinden erişilmiştir.
- Günay, D. ve Kılıç, M. (2011). Cumhuriyet dönemi Türk yükseköğretiminde rektör seçimi ve atamaları. *Yükseköğretim Dergisi*, 1(1), 34-44.
- Küçükcan, T. ve Gür, B. S. (2009). *Türkiye’de Yükseköğretim: Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Ankara: SETA Yayınları.
- Miller, H. (1998). Managing academics in Canada and the United Kingdom. *International Studies in Sociology of Education*, 8(1), 3-24.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2016-’17*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2017-’18*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2018-’19*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2019-’20*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2019-’20*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2019-’20*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Kapsamında İlk Yerleştirme Sonuçları Ön Raporu*. <https://www.meb.gov.tr/8-liselere-gecis-sistemi-lgs-kapsaminda-ilk-yerlestirme-sonuclari-on-raporu/duyuru/19251>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *LGS 2020 İlk Yerleştirme Sonuçları*. <https://www.meb.gov.tr/14-lgs-2020-ilk-yerlestirme-sonuclari/duyuru/21397>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *2021 Yılı Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Kapsamında İlk Yerleştirme Sonuçları*. <https://www.meb.gov.tr/18-2021-yili-liselere-gecis-sistemi-lgs-kapsaminda-ilk-yerlestirme-sonuclari/duyuru/23737>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *2016 yılı idare faaliyet raporu*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *2017 yılı idare faaliyet raporu*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *2018 yılı idare faaliyet raporu*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> adresinden erişilmiştir.

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *2019 yılı idare faaliyet raporu*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *2020 yılı idare faaliyet raporu*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/03134336_2020_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). *2021 yılı idare faaliyet raporu*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/03134336_2020_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişilmiştir.
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Başkanlığı. (2021). *2019 ve 2020 KPSS Lisans Eğitim Bilimleri ve Öğretmenlik Alan Bilgisi Testleri Değerlendirme Raporu*. <https://www.osym.gov.tr/TR,21167/2021.html>
- Öztürk, M. B., & Akkuş, M. (2020). Japonya, Güney Kore, Singapur ve Türkiye’de Okul Yöneticilerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi.
- Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 7(1), 65-79.
- Türk Eğitim-SEN. (2017). *Ücretli Öğretmen Sayısı 81 İlde 63 Bin 829*. https://turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=11440 adresinden erişilmiştir.
- Türk Eğitim-SEN. (2018). *Türk Eğitim-SEN’in Ücretli Öğretmen Araştırması*. https://turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=12177
- Türk Eğitim-SEN. (2020). *Genel Başkan: “81 İlde 81 Bin Ücretli Öğretmen Çalıştırılıyor.”* https://turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=12955
- Türk Eğitim-SEN. (2020). *Genel Başkan: “81 İlde 81 Bin Ücretli Öğretmen Çalıştırılıyor.”* https://turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=12955
- Türk Eğitim-SEN. (2021). *Okullarda Uzaktan Eğitim Yapılmasına Rağmen Öğretmen İhtiyacı Çok Büyük! Ücretli Öğretmen Sayısı 69 Bin 326, Norm Kadro Açığı 109 Bin 616*. https://turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=14003
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *Yazılı Medya ve Uluslararası Standart Kitap Numarası İstatistikleri*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yazili-Medya-ve-Uluslararası-Standart-Kitap-Numarası-İstatistikleri-2020-37204> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Nüfusun Dağılımı (25-64 yaş)*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *Eğitim Harcamaları İstatistikleri*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *İstatistiklerle Çocuk*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Cocuk37228-2020->
- Yükseköğretim Kurulu. (2007). *Türkiye’nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara: Meteksan.
- Yükseköğretim Kurulu. (2017) *2016-2017 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2018) *2017-2018 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2019) *2018-2019 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2020) *2019-2020 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2021) *2020-2021 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.

Yazarlar

İbrahim Hakan Karataş

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde eğitim yönetimi alanında doçenttir. Okul yöneticiliği, eğitim politikaları ve sivil toplum-eğitim ilişkileri konularında çalışmalar yapmaktadır. Öncü Okul Yöneticileri Derneği kurucusu ve yönetim kurulu başkanıdır. Eğitim Politikaları Araştırma Merkezinde (EPAM) koordinatör olarak görev yapmaktadır.

Beyza Kuru

Lisans eğitimini Yıldız Teknik Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde 2019 yılında tamamlayan Beyza Kuru, Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim alanında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. İlKE Vakfı Eğitim Politikaları Araştırma Merkezinde araştırma asistanı olarak görev yapmaktadır.

İlayda Ardakoç

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezundur. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Kurumları İşletmeciliği Bölümünde hazırladığı "Bir İşletme Modeli Olarak Kooperatif Okullar" başlıklı teziyle yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Marmara Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında doktora eğitimine devam etmektedir. İlKE Vakfı Eğitim Politikaları Araştırma Merkezinde proje asistanı olarak görev yapmaktadır.

Katkıda Bulunanlar

Nihat Erdoğan

1992 yılında Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek Lisansını İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Davranış Bilimleri Anabilim Dalında 1995 yılında tamamladı. 1998 yılında Sakarya Üniversitesi Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalında doktora derecesi aldı. 1999 yılında İşletme Yönetimi alanında Doçent, Nisan 2005 yılında ise Yönetim ve Organizasyon alanında Profesör oldu. Halen Yıldız Teknik Üniversitesi İşletme Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Çalışmalarında kurumsal kapasitenin yapısal ve yönetsel bakımdan geliştirilmesi, değişim yönetimi, yönetim psikolojisi, kariyer kimliğinin oluşumu ve değişimi konularına odaklanmaktadır. Son yıllarda STK'ların yönetimi ve yükseköğretimin yönetimi ilgilendiği alanlar arasındadır.

Lütfi Sunar

Lisans eğitimini 2002 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Ekonomi bölümlerinde ve doktora eğitimini de 2010 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde tamamladı. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Sosyolojik teori, sosyoloji tarihi, şarkiyatçılık, İslamcılık, tabakalaşma alanında çalışmaları bulunmaktadır.

Yusuf Alpaydın

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Eğitim politikaları, eğitim-istihdam ilişkileri, yükseköğretim ve yetişkin eğitimi konularında araştırma ve yayınları devam etmektedir.

Kurtuluş Öztürk

Sabahattin Zaim Üniversitesinde Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında II. Meşrutiyet Dönemi Eğitim Düşüncesi konulu doktora tez çalışmasını tamamlamıştır. Temel ilgi alanlarını geç Osmanlı dönemi eğitim politikaları, eğitimde modernleşme, modern eğitim ve yeni birey düşüncesi gibi konular oluşturmaktadır. Eğitim alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşunda yönetici olarak görev yapmaktadır.

Büşra Taşkan

2011 yılında İstanbul Üniversitesi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliğinden mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi alanında yüksek lisans çalışmasına başladı. "Sadreddin Konevi'nin Eğitim Düşüncesinde Münasebet Kavramı" adlı yüksek lisans tezini 2018 yılında savundu. 2020 yılında Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe Anabilim Dalı, Din Eğitimi programında doktora başladı. Din eğitimi, öğretim materyalleri ve kavramlar üzerinden yayınlanmış kitap bölümleri, makaleleri ve bildiri çalışmaları mevcuttur. İLKE Vakfı Eğitim Politikaları Araştırma Merkezinde araştırma stajyeri olarak görev yapmaktadır.

Işıl Dönmez

Lisans eğitimini 2016 yılında Pamukkale Üniversitesi Felsefe Bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimini 2019 yılında Kırklareli Üniversitesi Felsefe Bölümünde tamamlamıştır. Pedagogik formasyon eğitimini 2018 yılında İstanbul Üniversitesi'nde tamamlamış ve akademik kariyerine Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü yüksek lisans programında devam etmektedir. İLKE Vakfı Eğitim Politikaları Araştırma Merkezinde araştırma stajyeri olarak görev yapmaktadır.

Hasan Bozgeyikli

1999 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünü bitirdi. 2001 yılında Selçuk Üniversitesinde yüksek lisansını ve 2005 yılında doktorasını tamamladı. 2013 yılında Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında doçent, 2019 yılında Profesör unvanı aldı. 2009-2019 yılları arasında Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesinde çalıştı. Eğitim psikolojisi, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile kariyer danışmanlığı alanında çalışmaları bulunmaktadır. Halen Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

İsmail Güleç

Lisans, yüksek lisans ve doktorasını İstanbul Üniversitesi'nde tamamladı. Klasik Türk Edebiyatı ve Türk Tasavvuf Edebiyatı uzmanlık alanı. Üniversitede her kademede yöneticilik yaptı ve YÖKAK değerlendirme takımlarında görev aldı. Üniversitenin dünü ve bugününe dair kitap ve makaleleri bulunan Güleç, üniversite için geliştirilen kalite ve akreditasyon çalışmalarının tarihi ve felsefi temellerini araştıran bir kitap hazırlığı devam etmektedir.

Metin Özkan

Lisans derecesini 2005 yılında Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, yüksek lisans derecesini 2009 yılında Mersin Üniversitesi, doktora derecesini 2014 yılında Gaziantep Üniversitenden almıştır. Meslek hayatına 2005 yılında bilişim teknoloji öğretmeni olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nda (MEB) başlamıştır. 2018 yılından beri Doç. Dr. olarak Gaziantep Üniversitesinde görev yapmaktadır. Profesyonel ilgi alanları arasında liderlik teorileri, okul yönetimi, yükseköğretimin yönetimi ve finansmanı konuları öne çıkmaktadır.

Murat Bülbul

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalında öğretim üyesidir. Lisans eğitiminin ilkini, Marmara Üniversitesi Matematik (İngilizce) Öğretmenliği Bölümünde tamamladı. MEB'e bağlı farklı okul türlerinde öğretmenlik yaptıktan sonra MEB'de müfettiş olarak da görev yaptı. İkinci lisans eğitimini ise Türkiye derecesiyle girdiği İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde "onur derecesi" ile tamamladı. Kocaeli Üniversitesi'nde Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi programında yüksek lisansını; Gazi Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi programında doktora-sını tamamladı. Dr. Bülbul'un başlıca çalışma alanları; Eğitim Hukuku, Eğitim Denetimi ve Performans Değerlendirmesi, Eğitim Liderliğidir.

İsmail Erol

2009 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisansını 2012 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında Prof. Dr. Mustafa Yunus ERYAMAN danışmanlığında "Engellerin Ötesinde: Kaynaştırma Öğrencilerinin Okul ve Sosyal Yaşamlarının Etnografik Analizi" isimli tezini yazarak bitirmiştir. Doktorasını 2020 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalında Prof. Dr. Münevver ÇETİN danışmanlığında "Yasama Erkinin Türk Eğitim Sistemi Yönetimi ve Politikalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" isimli tezini yazarak bitirmiştir. Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi Programında Öğretim Görevlisidir.

Hacer Sümeyra Bilici

Boğaziçi Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünden mezun olmuştur. Marmara Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Duygusal Uyumları, Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Rekabet Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" teziyle yüksek lisans öğrenimini tamamlamıştır. Marmara Üniversitesinde aynı alanda doktora programına devam etmektedir. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde araştırma görevlisidir.

Uğur Özalp

Lisans eğitimini 2004 yılında Gazi Üniversitesi İngiliz Dili Eğitimi Bölümünde tamamladı. 2016 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesinin ortaklaşa yürüttüğü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans programından mezun oldu. Doktora eğitimini Marmara Üniversitesinde Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında tamamladı. İlgili alanları arasında meslekî ve teknik eğitim, mentorluk, itibar yönetimi ve yükseköğretim yönetimi yer almaktadır.

Kürşad Kültür

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı doktora öğrencisidir. Yükseköğretimde rekabet stratejileri, eğitimde ve gelecek yönetiminde inovasyon, liderlik, örgüt, eğitimde gelen ve giden hareketlilik; göç ve eğitimin uluslararasılaşması, COVID-19 sürecinde eğitim üzerindeki tehditler, eğitimde akreditasyon, eğitimin özerkleşmesi konularında çalışmalarda bulunmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nda 21 yıldır eğitim yöneticisi olarak görev yapmaktadır.

Cahide Zeynep Şimşek

Elektronik Mühendisliği lisans eğitiminin ardından İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyoloji bölümünde yüksek lisansını tamamladı. Hâlihazırda İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde doktora öğrencisidir. Çalışma alanları arasında toplumsal değişim, toplumsal hareketler ve orta sınıflar bulunmaktadır.

EĞİTİM İZLEME RAPORU 2021

Fikri zemini, yapılanması, politikaları, içeriği ve yönetimi hakkında çok büyük bir kamuoyu kitlesini ilgilendiren eğitim, bütüncül ve çok cepheli bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir. Eğitim İzleme Raporu, eğitimin genel süreçlerini etkileyen gelişmeleri kendi bağlamı içinde analiz etmeyi, değerlendirmeyi ve bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Eğitim, toplumsal devinim, dönüşüm ve dinamiklerin etkisinde kalmakla beraber toplumu ve hayatı değiştiren, dönüştüren ve geliştiren bir role sahiptir. Rapor, eğitimin geliştirici ve dönüştürücü gücünün politika ve uygulamalardaki izdüşümünün anlaşılabilmesi için bir araç olarak da nitelendirilebilir.

Raporda 2021 yılı boyunca yaşanan gelişmeler kronolojik bir şekilde verilmiştir. Eğitim İzleme Raporu, 2021 yılında salgın etkisinde yaşanan gelişmeleri, eğitimin niteliğini artırmaya yönelik gerçekleştirilen uygulamaları, basına yansıyan konuları, eğitim alanındaki entelektüel birikimi, unutilan ya da gündeme gelmeyen konuları değerlendirmektedir. Uzman ve paydaş görüşleri ile 2021 yılındaki eğilimlerin değerlendirildiği raporda, 2022 yılıyla ilgili beklenti ve öngörülere de yer verilmiştir.